

Vejledning om offentlige myndigheders anskaffelse og brug af open source- software – retlige forhold

IT- og Telestyrelsen

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Vejledning om offentlige myndigheds anskaffelse og brug af open source-software – retlige forhold

Udgivet af:
IT- & Telestyrelsen

IT- & Telestyrelsen
Holsteinsgade 63
2100 København Ø

Telefon: 3545 0000
Fax: 3545 0010

Publikationen kan hentes på IT- og Telestyrelsens hjemmeside: www.itst.dk

ISBN (internet): 978-87-92311-46-6

Tryk: Grefta Tryk A/S
Oplag: 1.000

ISBN: 978-87-92311-42-9

>

Vejledning om offentlige myndigheders anskaffelse og brug af open source- software – retlige forhold

<

Oversigt	7
Overordnede konklusioner	9
1 En kort indføring i OSS-licensering	11
1.1 Oversigt 11	
1.1.1 Den politiske fokus	11
1.1.2 OSS-licensernes kendetegn	11
1.1.3 OSS-licensens udfordringer	14
1.1.4 Den ophavsretlige regulering	14
1.1.5 Den aftaleretlige udfordring	16
1.2 OSS-licenser og ophavsret	17
1.2.1 Den ophavsretlige beskyttelse	17
1.2.2 Eksemplar fremstilling og anden ophavsretlig udnyttelse	18
1.2.3 Om programbrug og "tilgængeliggørelse"	20
1.2.4 At skabe, tilrette og videreudvikle et værk	21
1.2.5 Kontrollen med licenstagere og brugere	23
1.2.6 Open source – fri eller gratis software	24
1.2.7 Den internationale dimension	25
1.3 Risikoscenarier	26
1.3.1 Oversigt	26
1.3.2 Rettighedsscenarier	27
1.3.3 Funktionalitetsscenarier	30
1.3.4 Kompromitteringsscenarier	30
2 Open source-licenserne	33
2.1 Typiske vilkår	33
2.1.1 Oversigt	33
2.1.2 Den primære licens	33
2.1.3 Copyleft-vilkår	34
2.1.4 Åbenhedsregulering	35
2.1.5 Oplysningsforpligtelser	35
2.1.6 Ansvarsfraskrivelser	36
2.1.7 Andre forskrifter og anvisninger	36
2.2 Beskrivelse af de enkelte OSS-licenser	37
2.2.1 GPL v. 2	37
2.2.2 GPL v. 3	47
2.2.3 LGPL v. 2	51
2.2.4 LGPL v. 3	53
2.2.5 Affero GPL v. 3	54
2.2.6 EUPL	55
2.2.7 BSD-licensen	60
2.2.8 MIT-licensen	60
2.2.9 Mozilla Public License 1.1	60
2.2.10 Apache licenserne	62
2.3 Sammenfattende oversigt	63
3 Den praktiske anvendelse af OSS-licenserne	65
3.1 Problemstilling	65
3.1.1 Oversigt	65
3.1.2 Læsevejledning	65
3.2 Brugsscenarier	66
3.2.1 Intern brug integreret med proprietær software	66

3.2.2 Ekstern brug	66
3.2.3 Udviklingsopgaver	66
3.3 Distributionsscenarier	67
3.3.1 Det grundlæggende valg	67
3.3.2 Distribution af den <i>oprindelige</i> OSS	69
3.3.3 Distribution af <i>videreudviklet</i> OSS	70
3.3.4 Udliciteringsscenarier	70
4 Aftaleretlige spørgsmål	71
4.1 Oversigt over problemstillinger	71
4.2 Aftalebindinger	71
4.2.1 Hvilken aftalerelation skaber OSS-licensen?	71
4.2.2 Hvem er forpligtet af OSS-licensen?	72
4.2.3 Gyldighedsspørgsmål	73
4.3 Leverandørens hæftelse i OSS-leverancer	74
4.3.1 Problemstillingen	74
4.3.2 Ansvarsreguleringen i de statslige it-standardkontrakter	77
4.3.3 Risikoen for krænkelse af tredjeparts immaterialret	79
4.3.4 Produktansvaret	80
4.4 Licenshåndteringen i de statslige it-standard-kontrakter	81
4.4.1 Problemstillingen	81
4.4.2 Licensspørgsmål i K01	81
4.4.3 OSS-licensspørgsmål i K02	82
Ordliste	85
Stikord	89
Anvendt litteratur	91
Bilag 1: The GNU General Public License (GPL), version 2 (juni 1991)	93
Bilag 2: The GNU General Public License (GPL), version 3 (29. juni 2007)	97
Bilag 3: Open source-licens fra Den Europæiske Union - EUPL v. 1.0 (2007)	105
Bilag 4: Centrale bestemmelser i ophavsretsloven	109

Oversigt

Denne vejledning redegør for de retlige forhold ved offentlige myndigheders brug af open source-software (OSS), hvad enten denne anskaffes eller stilles til rådighed for almenheden. Vejledningen forklarer endvidere, hvordan OSS-programmer fungerer i det ophavsretlige og aftaleretlige system: Hvad er de for regler, licenserne bygger på, og hvordan spiller OSS-licenserne sammen med de aftalepligter, der i øvrigt danner rammerne for en systemanskaffelse?

Vejledningen kommer ind på en række juridiske spørgsmål, men forudsætter ingen juridisk kyndighed. Særlige tekniske og juridiske termer er forklaret i ordlisten på side 81.

Nogle af vejledningens hovedkonklusioner er anført i det følgende afsnit, der findes på s. 7.

I *afsnit 1* præsenteres de ophavsretlige spørgsmål, der opstår ved licensering af programmet i almindelighed og ved licensering af open source i særdeleshed.

I *afsnit 2* fokuserer vejledningen på et antal udvalgte OSS-licenser herunder den meget udbredte GPL-licens (se bilag 1). Med udgangspunkt afsnit 1 undersøges det, hvordan disse licenser påvirker myndighedens handlefrihed i forhold til brug (benyttelse) og videredistribution af softwaren.

Afsnit 3 giver nogle råd om den praktiske anvendelse af OSS-licenser. Det konkluderes, at licenser med en såkaldt copyleft-regulering (der kendetegnes ved, at licenstagere forpligter sig til at videreføre licensen ved videredistribution) kan give anledning til særlige overvejelser, når OSS integreres med proprietær software og herefter videredistribueres. Omfanget af disse licensbegrænsninger må derfor nøje overvejes her som ved anden programlicensering.

I *afsnit 4* sættes særlig fokus på nogle af de aftaleretlige spørgsmål, der opstår i en IT-anskaffelse, der helt eller delvis baseres på OSS.

Vejledningen er udarbejdet af IT- og Telestyrelsens Videnscenter for Software i samarbejde med professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen, Københavns Universitet.

>

Overordnede konklusioner

>

- > Anskaffelse og benyttelse af open source-software ligner i bund og grund anskaffelse af traditionel software: Brugeren må afklare sit behov og finde en løsning, der dækker det. Samtidig må brugeren sikre sig, at licenserne for den valgte software giver ham de fornødne frihedsgrader. Denne vejledning forklarer, hvad open source-licenser er, og beskriver nogle fokusområder, som brugeren bør være opmærksom på.
- > De licensspørgsmål, der opstår ved open source-licensering, vil ofte også gøre sig gældende ved ”traditionel” softwarelicensering. De opstår stort set alle ved *videredistribution* af open source-software, som brugeren selv har modificeret – ikke ved brugerens egen anvendelse af denne software.
- > Open source-licenser giver licenstagere nogle grundlæggende rettigheder. De sammenfattes ofte som “de fire friheder”. Man taler om friheden til at (1) *bruge* softwaren, at (2) *undersøge* den, at (3) foretage *bearbejdnings* og (4) at *kopiere og videredistribuere* softwaren i ændret eller uændret form. For at kunne udnytte disse friheder må brugeren have adgang til softwarens kildekode – heraf navnet *open source* (“åben kildekode”).
- > Selvom de licenser, der behandles i denne vejledning, er skabt i udlandet, skal de fortolkes under danske retsforhold, herunder dansk ophavsret, hvis der kommer en sag op i Danmark. Den ophavsretlige lovgivning, der bygger på EU-direktiver, skal fortolkes efter EU-domstolens praksis.
- > Visse typer open source-licenser, herunder de udbredte GPL-licenser, har såkaldte *copyleft*-vilkår, der kræver, at licensen videreføres ved videredistribution. Licenser med “stærk” *copyleft*-regulering kræver, at anden software, der distribueres sammen med den licenserede open source-softwarekomponent i en samlet løsning, underlægges samme open source-vilkår. Offentlige institutioner, der ønsker at videredistribuere software, der indeholder *copyleft*-vilkår, bør betragte dette som et særskilt opmærksomhedspunkt.
- > En af de førnævnte “fire friheder” går ud på, at man frit kan kopiere og videredistribuere softwaren. Licensgiveren må gerne sælge softwaren, men der må ikke stilles krav om betaling for licenserne ved *videredistribution* af softwaren, uanset hvor meget man bruger dem, og hvor mange man giver programmerne videre til. I licenser med “stærk” *copyleft*-regulering må licenstagere heller ikke stille krav om betaling som betingelse for at lade andre brugere benytte sin bearbejdede version af softwaren.
- > Selv om der oftest ikke betales for open source-licenserne ved videredistribution, er der talrige muligheder for at tjene penge på dem, f.eks. som led i en kommerciel virksomhed. Er der tale om licenser med stærk *copyleft*-regulering må forretningsmodellen i så fald opbygges på grundlag af andre betalbare ydelser end betaling for selve licensen (f.eks. salg af hardware, drift, specialudvikling, rådgivning, vedligeholdelse, undervisning mv.).
- > Licenser med “stærk” *copyleft*-regulering vil ofte foreskrive, at brugerens pligt til at videreføre “de fire friheder” ikke undermineres med et patent. Derfor er det almindeligt, at sådanne licenser falder bort, hvis der rejses patentkrav. Det følger ganske vist af den danske patentlov, at “programmer for datamaskiner” ikke kan

>

patenteres. Trods denne ordlyd har patentmyndighederne udstedt talrige patenter på programrelaterede opfindelser. Derfor har disse begrænsninger også betydning for danske brugere.

- > Open source-licenser skaber et retsforhold mellem licensgiveren og licenstageren, der ikke ligner traditionelle aftaleforhold. Det skyldes, at licensgiveren kun meddeler sin tilladelse ("licensen") til brugen af softwaren, men ikke påtager sig andre forpligtelser. Ofte vil licenstageren slet ikke kende licensgiveren. Det kan volde praktiske vanskeligheder, hvis licenstageren ønsker at genforhandle vilkår i licensen eller afklare usikkerheder. I alle open source-licenser fraskriver licensgiveren sig ethvert ansvar for programmets funktionalitet.
- > Hvis en offentlig institution gør brug af standardkontrakten *K01* i forbindelse med en anskaffelse, hvori der indgår open source-software med copyleft-vilkår, bør den sikre, at bilagene præciserer, at denne software er underlagt andre licensvilkår end de, der specificeres i kontrakten og som udelukkende giver kunden en udvidet brugsret til softwaren. Standardkontrakten *K02* er derimod forberedt på, at der kan indgå open source-software: Indeholder en open source-licens betingelser eller forbehold, der forhindrer leverandøren i at levere de aftalte ydelser, fritages leverandøren ikke af den grund.

1 En kort indføring i OSS-licensering

1.1 Oversigt

1.1.1 Den politiske fokus

Gennem de seneste år har der været fokus på de fordele, der kan være ved at basere it-systemer på software, der stilles til rådighed ved såkaldte *open source*-licenser. Interessen for denne open source-software (i det følgende kaldet OSS) skyldes navnlig et stigende erfaringsmateriale med velfungerende programløsninger, der ikke baseres på en traditionel aftalerelation mellem licensgiver og licenstagere. Licenserne indebærer, at der ikke skal betales for brugen, og at brugeren ved at råde over kildekode (kildekode) kan rette fejl eller videreudvikle programmet. For de udbredte programløsninger vil OSS-miljøerne ofte på frivilligt grundlag tilvejebringe fejlrettelser, der stilles frit til rådighed.

Denne praksis er navnlig vokset frem med udspring i såkaldte *open source*-miljøer. Deltagerne i disse miljøer har bl.a. været privatpersoner, der har skrevet programmerne i fritiden, men også udviklere som bliver aflønnet af virksomheder. Gennem diskussioner og erfaringsudveksling har man ikke alene udviklet nye OSS-produkter, men også fastlagt de vilkår, der skal være gældende herfor.

Mange af de OSS-programudviklere, der tilbyder deres programmer under en OSS-licens, har været motiveret af tanken om hermed at yde et uegennyttigt *bidrag* til samfundet. OSS-udvikling behøver dog ikke være båret af idealisme. Der findes talrige kommercielle virksomheder, der har bygget forretningsmodeller op omkring sådanne softwarelicenser.

I nogle OSS-licenser er tanken om, at den, der videreudvikler et OSS-program, også skal stille sin videreudvikling til fri rådighed for almenheden, gennemført så konsekvent, at det er en betingelse for at bibeholde licensen, at man også stiller disse videreudviklede versioner til rådighed under samme licens, hvis man vælger at sprede dem videre. Sådanne licenser kaldes undertiden for *copyleft*-licenser, idet de med et ordspil fra det engelske ord ”copyright”, udnytter ophavsretten til at opnå det modsatte af, hvad den sædvanligvis bruges til: nemlig at sprede værker frit, uden betaling og til almenhedens bedste, frem for at holde den i et snævert rum til glæde alene for rettighedshaveren.

1.1.2 OSS-licensernes kendetegn

Open source (underforstået: *source code*) betyder isoleret set ”åben kildekode”. Kildekoden til et edb-program er den version, der viser programmøren de enkelte programinstruktioner. Det er altså i kildekoden, programmet skrives, og hvor programmøren retter fejl. I proprietær software beholdes kildekodeversionen hos programmets producent (rettighedshaver). Brugerens tilladelse (licens) til programmet angår kun den version, som er nødvendigt for at benytte det på maskinen, den såkaldte *objektkode*.

Dette er ligeledes forudsat i en af de statslige IT-kontrakter, der udtrykkeligt foreskriver, at der eventuelt kan indgås aftale om etablering af en deponeringsordning. Se herved bilag 14 til K33 og henvisningen hertil i pkt. 6, stk. 2. K02 indeholder derimod en række specifikke aftalevilkår vedrørende open source. Se nærmere herom i afsnit 4.4.3.

I nutidig terminologi anvendes open source-terminologien primært om licenser, der giver brugeren fire frihedsrettigheder ("de fire friheder"), nemlig retten til at

- *bruge* programmet til ethvert formål
- *undersøge* programmet
- *kopiere* programmet uden begrænsninger
- *bearbejde og videredistribuere* programmet

Den amerikanske non-profit institution "The Open Source Initiative" har som grundlag for sit arbejde med certificering af OSS opstillet følgende mere detaljerede open source-definition:

1. Free Redistribution: The license shall not restrict any party from selling or giving away the software as a component of an aggregate software distribution containing programs from several different sources. The license shall not require a royalty or other fee for such sale.

2. Source Code: The program must include source code, and must allow distribution in source code as well as compiled form. Where some form of a product is not distributed with source code, there must be a well-publicized means of obtaining the source code for no more than a reasonable reproduction cost preferably, downloading via the Internet without charge. The source code must be the preferred form in which a programmer would modify the program. Deliberately obfuscated source code is not allowed. Intermediate forms such as the output of a preprocessor or translator are not allowed.

3. Derived Works: The license must allow modifications and derived works, and must allow them to be distributed under the same terms as the license of the original software.

4. Integrity of The Author's Source Code: The license may restrict source-code from being distributed in modified form only if the license allows the distribution of "patch files" with the source code for the purpose of modifying the program at build time. The license must explicitly permit distribution of software built from modified source code. The license may require derived works to carry a different name or version number from the original software.

5. No Discrimination Against Persons or Groups: The license must not discriminate against any person or group of persons.

6. No Discrimination Against Fields of Endeavor: The license must not restrict anyone from making use of the program in a specific field of endeavor. For example, it may not restrict the program from being used in a business, or from being used for genetic research.

7. Distribution of License: The rights attached to the program must apply to all to whom the program is redistributed without the need for execution of an additional license by those parties.

8. License Must Not Be Specific to a Product: The rights attached to the program must not depend on the program's being part of a particular software distribution. If the program is extracted from that distribution and used or distributed within the terms of the program's license, all parties to whom the program is redistributed should have the same rights as those that are granted in conjunction with the original software distribution.

>

9. *License Must Not Restrict Other Software*: The license must not place restrictions on other software that is distributed along with the licensed software. For example, the license must not insist that all other programs distributed on the same medium must be open-source software.

10. *License Must Be Technology-Neutral*: No provision of the license may be predicated on any individual technology or style of interface.”

Også før den moderne OSS-licenspraksis er det forekommet, at kildekode leveres sammen med det program, brugeren opnåede licens til. En sådan praksis har man f.eks. kendt i relation til styresystemet Unix (som en del af de førnævnte *open source*-miljøer da også udspringer i). Ligeledes har det været almindeligt, at en bruger, der afholdt samtlige omkostninger til sin leverandørs udvikling af et edb-program, også opnåede ret til dets kildekodeversion.

Blandt de toneangivende eksempler på licenser til OSS kan nævnes følgende, der indgår som grundlag for denne redegørelse¹:

- > GPL (copyleft-regulering)
- > LGPL (copyleft-regulering)
- > GNU Affero GPL (copyleft-regulering)
- > BSD-licensen
- > MIT-licensen
- > Mozilla 1.1-licensen (svag copyleft-regulering)
- > Apache 1-licensen
- > Apache 2.0-licensen
- > EUPL (copyleft-regulering)

Foruden disse licenser findes der en række andre licenser, der efter den begrebsafgrænsning, der er lagt til grund ovenfor, må betegnes som OSS-licenser. Disse

¹ De nævnte licenser er tilgængelige fra følgende netadresser:

<http://www.opensource.org/licenses/gpllicense.php>
<http://www.opensource.org/licenses/lgpllicense.php>
<http://opensource.org/licenses/agpl-v3.html>
<http://www.opensource.org/licenses/bsdlicense.php>
<http://www.opensource.org/licenses/mitlicense.php>
<http://www.opensource.org/licenses/mozilla1.1.php>
<http://www.opensource.org/licenses/apache2.0.php>
<http://www.opensource.org/licenses/apachepl.php>
<http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5425>

licenser indgår ikke i denne redegørelse. En oversigt over OSS-licenser, der er certificeret af OSI, findes på <http://www.opensource.org/licenses/>.

1.1.3 OSS-licensens udfordringer

OSS-licensen giver anledning til en række overvejelser for den bruger, der overvejer at basere en it-løsning på OSS eller at stille egenudviklet software til rådighed for andre på en OSS-licens. Overvejelserne skyldes to forhold, der adskiller disse licenser fra sædvanlige programlicenser:

For det *første* er *licensgiverens rolle* en anden: Den, der har skrevet et OSS-program, er måske slet ikke indstillet på at videreudvikle eller vedligeholde det – og endnu mindre i at påtage sig nogen aftaleretlige garantier herfor. Det kan være, at programforfatteren slet ingen kommercielle ambitioner har og heller ikke bekymrer sig om den kommercielle anvendelse. Og det kan være, at der allerede findes et antal leverandører – store som små – der er parate til, mod betaling, at påtage sig et juridisk ansvar for funktionalitet og vedligeholdelse.

At licensgiveren ikke (nødvendigvis) føler et sådant ansvar for sit produkt hænger sammen med, at der isoleret set ikke betales for OSS-licensen ved videredistribution (uanset om OSS-forretningsmodellen er bygget op omkring andre betalbare ydelser). Derfor er retsforholdet mellem OSS-licensgiveren og licenstagere ofte ikke af sædvanlig aftaleretlig art. Som nærmere forklaret i afsnit 4.2 defineres retsforholdet udelukkende af den ensidige, men ofte stærkt klausulerede, tilladelse, som OSS-licensgiveren giver almenheden til at benytte OSS-produktet.

Derfor vil det normalt være en anden forretningsmodel, der ligger til grund for OSS-løsninger. Selvom OSS-licensgiveren kan vælge at opkræve penge for softwaren optræder denne ofte kun som licensgiver og indtager dermed udelukkende en *ophavsretlig* stilling. Ønsker brugeren, at nogen påtager sig et *aftaleretligt* ansvar for driften, f.eks. ved at *præstere* installation, drift og vedligeholdelse og ved at afgive *garantier*, må brugeren etablere et sådant aftaleforhold. Brugers OSS-erhvervelse vil dermed fremtræde som et produkt af to parallelle retsforhold. Et *aftaleforhold*, hvor denne leverandør optræder som den kommercielle part overfor brugeren i rollen som *kunde*, og et ophavsretligt *licensforhold*, hvor brugeren optræder i rollen som *licenstagere*.

For det *andet* vil der ofte være en bred og ofte *ubestemt kreds* af licensgivere. Hvor en uklarhed i en sædvanlig, kommerciel, programlicens kan afklares ved en dialog mellem licensgiver og licenstagere, vil licensgiverens identitet ofte være enten ukendt eller kredsen af rettighedshavere vil af praktiske grunde være umulig at indgå i dialog med.

1.1.4 Den ophavsretlige regulering

Ophavsretten regulerer retten til at benytte, videreudvikle og videreoverdrage et OSS-produkt i medfør af en OSS-licens. For disse ophavsretlige udnyttelseshandlinger gælder de almindelige ophavsretlige regler. OSS-licenserne behandles her som licensvilkår fastsat af ophavsmanden (ophavspersonen), helt ligesom de licensvilkår, der gælder for proprietær software.

Imidlertid nøjes nogle OSS-licenser – nemlig de såkaldte *copyleft*-licenser – ikke blot med at proklamere deres *gratisprincip* og *åbenhedsprincip*. Selv om de giver

licenstagere fri ret til at ændre i softwaren (en mulighed, der netop er til stede, når kildekoden distribueres med), knytter de betingelser til denne videre distribution. Blandt andet vil det typisk være angivet, at den åbne software ikke må bygges sammen med proprietær, lukket, software, og herefter videredistribueres med de mere snævre licensvilkår, der følger af den proprietære licens. Skal en sådan integration ske i en programversion, som licenstagere spreder videre på markedet, må den lukkede software gøres åben og fri i overensstemmelse med *copyleft*-licensens vilkår.

Tanken er altså følgende: Hvis licenstagere i rollen som licensgiver vil have de *fordele* ved OSS-programmet, som licenstagere selv havde, da han gav sig til at bearbejde eller integrere det (frihed for betalingskrav og fri adgang til at ændre i kildekode og videregive kopier af såvel den oprindelige som den ændrede kildekode), må han også *understøtte* den ideologi, der har givet ham denne fordel.²

Copyleft-licenserne bygger dermed på et ”take-it-or-leave-it”-princip, der er ført konsekvent igennem med juridisk slagkraft: Hvis licenstagere bryder dette princip og distribuerer software integreret med proprietær software, forsvinder licensen, og det eksemplar, ”licenstagere” råder over, forvandles til en piratkopi.

Men også andre OSS-licenser pålægger brugeren aftalebindinger om end af mindre ”eksistentiel” betydning. Således pålægger alle OSS-licenser licenstagere en fuldstændig *ansvarsfraskrivelse* – en i øvrigt forventelig retsstilling i betragtning af, at distributionen af disse licenser ofte ingen pengestrøm udvirker, jf. nærmere afsnit 2.1.6 og afsnit 4.3. Ligeledes er det almindeligt, at OSS-licenser pålægger licenstagere pligter til at anføre (og videreføre) særlige *notitser* i software og dokumentation, herunder om ophavsret og navngivning. Som nærmere angivet i afsnit 2.1.5 er sådanne pligter nødvendige for at sikre håndhævelsen af de rettigheder, licenserne bygger på.

Sammenfattende kan man sige, at en OSS-licens ofte er *gratis* (når man se bort fra det vederlag, OSS-licensgiveren eller andre i rollen som *leverandør* måtte opkræve på tillægsydelser), men at den ikke er *fri* (for retlige bånd): Han er bundet af licensens vilkår på principielt samme måde, som licenstagere er i den kommercielle programverden.

Det kan imidlertid være problematisk at afklare *hvor* mange begrænsninger, licenstagere er underlagt i medfør af en *copyleft*-licens. Og når det gælder afklaringen af en sådan tvivl, rejser OSS-licensering et særligt problem ved indgående open

² Det bærende princip i denne copyleft-tankegang handler altså ikke så meget om, at OSS-licensgiveren må føle sig snydt, hvis en licenstagere videreudvikler OSS-softwaren og sælger det videreudviklede produkt. Fordi prisdannelsen på software sjældent følger de love for udbud og efterspørgsel, der gælder på markeder baseret på knaphed (bl.a. fordi transaktionsomkostningerne ved salg af software kan være forsvindende), vil en kommerciel markedsføring af et videreudviklet OSS-produkt ofte kunne påføre det gratis OSS-produkt en mærkbar konkurrence. OSS-licenserne understøtter dermed den langsigtede og ideologiske værdi af, at software, der én gang er givet i OSS-licens, også forbliver i en sådan skikkelse.

>

source, fordi der som sagt ikke altid er en licensgiver at stille afklarende spørgsmål til. Denne tvivl kan skabe en kritisk retlig usikkerhed for den, der måtte ønske at basere en it-løsning på en OSS-licens.

Denne vejledning sætter fokus på nogle af disse afgrænsningsspørgsmål, således som de vil blive oplevet af en offentlig myndighed. I afsnit 1.3 findes en oversigt over *scenarier*, hvor der kan opstå problemer ved anvendelsen af disse licenser. Dernæst indeholder afsnit 2 en kort *karaktæristik* af de OSS-licenser, der er udvalgt som grundlag for denne vejledning.

De ophavsretlige spørgsmål må bedømmes med *udgangspunkt* i den til enhver tid gældende ophavsretslov, som i mangel af anden aftale giver licensgiveren (rettighedshaveren, ophavspersonen) *eneret* til at forbyde enhver kopiering, videreudvikling og distribution af det programværk (det OSS-produkt), der er genstand for OSS-licensen. Disse hovedregler beskrives i afsnit 1.2.

1.1.5 Den aftaleretlige udfordring

Som nævnt fungerer OSS-licenserne som ensidigt fastsatte præciseringer af de ophavsretlige enerettigheder, ophavsretsloven tildeler OSS-licensgiveren (rettighedshaveren, ophavspersonen). Som det gælder andre typer af softwarelicenser giver den nærmere håndtering af OSS-licenserne anledning til retlige udfordringer.

Den første skyldes, at OSS-licenserne ikke (nødvendigvis) involverer en *kendt licensgiver*. For standardprogrammel er det ganske vist almindeligt, at licensgiveren ikke kender sin licenstagere. Det er f.eks. den typiske situation, når software overdrages over disken i henhold til en såkaldt "*shrink wrap*"-licens, der postulerer at være indgået alene ved det forhold, at plasticfolien omkring programpakken ("*the shrink wrap*") brydes.

Men i sådanne tilfælde er licensgiveren omvendt kendt for licenstageren. Og hvis programmet har et vist marked, har licenstageren også en formodning om, at udsigten til at tjene penge på dette marked normalt vil motivere licensgiveren til at vedligeholde sin software. Derfor véd licenstageren, med en vis sandsynlighed, hvor han kan få rettet de fejl mv., der måtte opstå i softwaren.

Derimod behøver OSS-licenstageren strengt taget ikke at vide, *hvem* den oprindelige OSS-licensgiver (programforfatteren) er, eftersom der normalt ikke opkræves betaling for licensen. Ganske vist vil man typisk kunne se navnene på de programmører, der har skrevet OSS-programmet i kildekoden, men en sådan angivelse af navn leder ikke i sig selv frem til disse programmører, som der normalt vil være mange af, og som gerne vil være spredt over hele kloden. Og selv om OSS-licensgiveren *var* kendt, vil det langt fra være givet, at han overhovedet er interesseret i at vedligeholde sit produkt. Der findes dog mange OSS-projekter, som kræver af bidragsyderne, at de overdrager deres rettigheder, således at hele ophavsretten er samlet centralt. For større OSS-projekter vil det ofte være enkelt at komme i kontakt med den person, der vedligeholder projektet.

Denne risiko er dog ikke anderledes end ved traditionel licensering af programmel. Også her er det op til licensgiveren og dennes forretningsmæssige overvejelser, om man vil holde et program ved lige med nye opdateringer mv. Vælger licensgiveren

ikke at gøre dette, har licenstageren ingen mulighed for selv at vedligeholde programmet. En sådan mulighed består ved OSS.

Også i andre henseender har fraværet af en – kendt – aftalepart særlige konsekvenser:

For det første kan det være tvivlsomt, om licenstageren overhovedet får de rettigheder, der ligger i licensen – en tvivl, der kan få næring af de massive ansvarsfraskrivelser, der findes i OSS-licenserne. Dette spørgsmål behandles i afsnit 4.3.3.

For det andet kan en retssag om afklaringen af licensens omfang være vanskelig at etablere, da licenstageren heller ikke nødvendigvis véd, hvem der i givet fald skal være modpart i en sådan sag og – hvis han har denne viden – vil have vanskeligt ved at føre sag mod dem alle.

Det beror på den enkelte brugers forhold, hvordan man vil vurdere disse risici. I denne vurdering må det bl.a. tages i betragtning, at OSS-licenser – i modsætning til de fleste traditionelle licenser – giver brugerne langt større frihedsgrader i retten til at udnytte programmerne. Al OSS tillader f.eks. uindskrænket benyttelse på et ubegrænset antal maskiner, kommerciel og ukommerciel videredistribution og fri adgang til bearbejdning til intern brug. De licensretlige udfordringer opstår alene i situationer, hvor brugeren påtænker at videredistribuere bearbejdede versioner af programmerne.

1.2 OSS-licenser og ophavsret

1.2.1 Den ophavsretlige beskyttelse

Software, der distribueres i henhold til en OSS-licens, vil som hovedregel være beskyttet af ophavsretten.³ Det betyder, at den der har rettighederne til programmet (licensgiveren) – inden for ophavsretslovens grænser – kan tillade eller forbyde kopiering og videredistribution.

Dette følger af ophavsretslovens § 2, der fastlægger disse såkaldt økonomiske⁴ rettigheder som følger:

”§ 2. Ophavsretten medfører, med de i denne lov angivne indskrænkninger, eneret til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunst eller i anden teknik.

³ Se om betingelserne for den ophavsretlige beskyttelse af programmel, *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), kapitel 7. Hovedreglen er, at et program beskyttes, når det er *originalt*. Helt banale programkoder, som enhver programmør ville frembringe, stillet overfor en bestemt opgave, får ingen ophavsret. Som anført s. 295 kan man som tommelfingerregel sige, at der *ikke* er ophavsret, når to programmører – stillet overfor samme opgave – uafhængigt af hinanden ville skrive det samme program.

⁴ Foruden de økonomiske rettigheder sikrer ophavsretsloven også ophavspersonen visse såkaldt *ideelle* rettigheder, jf. ophavsretslovens § 3, nemlig dels retten til at blive *navngivet* på værket eller i forbindelse med dets brug og retten til at modsætte sig en *krænkende behandling* af det. For en nærmere redegørelse over disse retsvirkninger henvises til *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), afsnit 6.3.h.

Stk. 2. Som eksemplarfremsstilling anses enhver direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent og hel eller delvis eksemplarfremsstilling på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form. Som fremsstilling af eksemplarer anses også det forhold, at værket overføres på indretninger, som kan gengive det.

Stk. 3. Værket gøres tilgængeligt for almenheden, når

- 1) eksemplarer af værket udbydes til salg, udlejning eller udlån eller på anden måde spredes til almenheden,
- 2) eksemplarer af værket vises offentligt, eller
- 3) værket fremføres offentligt.

Stk. 4. Som offentlig fremførelse efter stk. 3, nr. 3, anses også

- 1) trådbunden eller trådløs overføring af værker til almenheden, herunder udsendelse i radio eller fjernsyn og tilrådighedsstillelse af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, og
- 2) fremførelse i en erhvervsvirksomhed, der finder sted for en større kreds, som ellers måtte anses som ikke-offentlig.”

Nøgleordene er *eksemplarfremsstilling* (at ”fremstille eksemplarer af det”) og *tilgængeliggørelse* (”at gøre det tilgængeligt for almenheden”): Ophavspersonen (og den eller de *rettighedshavere*, ophavspersonen ved aftale eller i kraft af et ansættelsesforhold har overført sine rettigheder til), har *eneret* til at forbyde, at der fremstilles eksemplarer (dvs. sker kopiering), og/eller at eksemplarer af værket sælges, udlejes, udlånes eller på anden måde spredes til almenheden.

Disse enerettigheder dækker værket i ”oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur- eller kunstart eller i anden teknik”. Ophavsretten gælder altså ikke kun for værket, som det så ud, da licensgiveren gav det fra sig, men også for de versioner, *andre* senere ophavs personer giver værket, når de skriver videre på det, retter fejl eller på anden måde forandrer værket.

En af fordelene ved OSS-produkter er netop, at brugeren selv eller med bistand kan ”skrive videre” i programmet. Denne mulighed foreligger netop, fordi kildekoden (*the source code*) er åben. En sådan bearbejdning af programmets kildekode kræver altså tilladelse fra rettighedshaveren. OSS-licenserne giver netop denne tilladelse, men gør det på vilkår. For brugeren er den store udfordring at finde ud af, om disse vilkår er tålelige.

1.2.2 Eksemplarfremsstilling og anden ophavsretlig udnyttelse

De tekniske handlinger, der har ophavsretlig betydning, drejer sig først og fremmest om kopiering (”eksemplarfremsstilling”) og videredistribution mv. (i loven kaldet ”Tilgængeliggørelse”). Som det ses, præciserer ophavsretslovens § 2 disse begreber. For en nærmere forklaring herpå henvises til den juridiske litteratur.⁵

⁵ Se herved *Jens Schovsbo & Morten Rosenmeier: Immaterialret* (2008), kapitel II, *Peter Schønning: Ophavsretsloven med kommentarer*, 3. udg. (2003) og *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), afsnit 6.3.

At kunne kopiere software er helt afgørende for softwarens benyttelse: For det første må programværket være *kopieret* til et medium for at kunne *overdrages*. For det andet må programinstruktionerne kopieres ind i computeren for at blive *aktiveret*. For det tredje vil softwaren under benyttelsen blive yderligere kopieret, helt eller delvis, til computerens interne hukommelse og periferenheder, ikke alene i it-systemet men ofte også i de servere, det understøtter.

Hver af disse kopieringer må enten være dækket af en *licens* fra rettighedshaverens side eller af en særlig *undtagelse* i ophavsretsloven. Foreligger der ikke en udtrykkelig licens, eller er licensen tvetydig, gælder ophavsretslovens § 36 som en slags ”legal programlicens”. Bestemmelsen lyder således:

”§ 36. Den, der har ret til at benytte et edb-program, må

- 1) fremstille sådanne eksemplarer af programmet og foretage sådanne ændringer i programmet, som er nødvendige for, at den pågældende kan benytte det efter dets formål, herunder foretage rettelser af fejl,
- 2) fremstille et sikkerhedseksemplar af programmet, for så vidt det er nødvendigt for benyttelsen af det, og
- 3) besigtige, undersøge eller afprøve edb-programmet for at fastslå, hvilke ideer og principper der ligger til grund for de enkelte elementer i programmet, hvis dette sker i forbindelse med sådan indlæsning, visning på skærm, kørsel, overførsel, lagring eller lignende af programmet, som vedkommende er berettiget til at udføre.

Stk. 2. Den, der har ret til at benytte en database, må foretage sådanne handlinger, som er nødvendige for, at den pågældende kan få adgang til databasens indhold og gøre normal brug af dette.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1, nr. 2 og 3, samt stk. 2 kan ikke fraviges ved aftale.”

Bestemmelsen gælder kun for den, der ”har ret til at benytte et edb-program”. For OSS følger denne ret af, at licenstageren har accepteret den OSS-licens, der gælder for softwaren. Har han ikke det, gælder § 36 ikke.

Det følger modsætningsvis af stk. 3, at licensgiveren kan fravige den licensregulering, der følger af § 36 ved at præcisere rammerne for sin licens. I det omfang retten til at benytte et program hviler på en OSS-licens, træder denne licens altså i stedet for § 36. Licensgiverens ønske om at fravige den legale programlicens kan enten være begrundet med, at licenstageren skal kunne benytte det licenserede i videre omfang end fastsat i loven (hvilket i alle tilfælde er uproblematisk), eller at licenstageren skal underlægges snævrere rammer for sin brug end anført i lovbestemmelsen (hvilket i så fald kun kan se, så længe dette ikke indebærer en fravigelse af reglerne i stk. 1, nr. 2 og 3).

En sådan fravigelse vil normalt ske i licensaftalen eller i de licensvilkår⁶, der gælder for softwaren. Den eneste undtagelse herfra er retten til at undersøge programmet og til at tage en sikkerhedskopi. Disse undtagelser har ingen betydning for OSS. Ingen af de OSS-licenser, der omtales i denne vejledning, foreskriver sådanne begrænsninger.

⁶ Se om forskellen mellem en ”licensaftale” og et sæt ”licensvilkår”, afsnit 4.2.1.

1.2.3 Om programbrug og "tilgængeliggørelse"

Som udgangspunkt giver ophavsretsloven ikke rettighedshaveren (ophavsmanden) ret til at forbyde en "benyttelse" af programmet, der ikke også indebærer en eksemplar-fremstilling (kopiering) eller tilgængeliggørelse⁷. I pkt. 0 i den toneangivende GPL-licens udtrykkes dette således, at "The act of running the program is not restricted, and the output from the Program is covered only if its contents constitute a work based on the Program ...". Vil rettighedshaveren (licensgiveren) forhindre brug, må han derfor sikre sig, at aftalen med licenstagere forbyder bestemte former for brug. I den traditionelle licensverden er sådanne aftaler helt almindelige. Således forekommer det hyppigt, at en programlicens er bundet til bestemte formål, bestemte brugere eller bestemte brugssituationer. Også i OSS-verdenen forekommer det, at en licens sætter klausuler på benyttelsen. I den i afsnit 2.2.5 omtalte Affero GPL v. 3 er det f.eks. gjort til en betingelse for at stille et bearbejdet programs funktionalitet til rådighed via net, at kildekoden også stilles til rådighed.

Visse former for "tilgængeliggørelse for almenheden" kan dog indebære en slags brug. Som nævnt fastslår ophavsretslovens § 2, stk. 4, nr. 1, at "tilrådighedsstillelse af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt" er omfattet af ophavsretten. En sådan tilgængeliggørelse betegnes i den ophavsretlige sprogbrug som en "offentlig fremførelse". Vil man sætte et program til at løse en funktion via et netsted, der er åben for "almenheden", er det altså ikke nok at have licens til eksemplarfremstilling. Man må også have tilladelse (licens) fra rettighedshaveren til denne særlige anvendelse. Afgørende er, at der er tale om en fremførelse for almenheden, dvs. i det offentlige rum. En privat fremførelse er således ikke dækket af ophavsretten.⁸

Derimod kræves ikke tilladelse fra rettighedshaveren til en brug, der ikke bringer almenheden i kontakt med programmet, f.eks. ved at foretage menuvalg. Hvis programmet kun leverer *uddata*, idet dets funktion styres af et andet edb-program, er man uden for ophavsretten.

Sondringen mellem *programbenyttelse* og *dataanvendelse* belyses ved to eksempler:

⁷ De tilfælde, der her sigtes på, vil dels forekomme i lukkede fora (kendetegnet ved at der ikke sker nogen tilgængeliggørelse for "almenheden"), dels vil brugen angå et program, som der i forvejen er fremstillet et eksemplar af efter aftale med rettighedshaveren.

⁸ Se *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), s. 323 f., med nærmere begrundelse for dette resultat. Dansk ophavsret og den direktivharmoniserede europæiske ophavsret adskiller sig dermed fra amerikansk ophavsret, hvor det antages, at programbenyttelse ved ASP ("Application Service Provision"), hvorved alene programmets funktioner stilles til rådighed for brugeren, men ikke en kopi af programmet, falder uden for ophavsretten. Dette element af amerikansk ophavsret har i open source-sammenhænge været beskrevet som "The ASP Loophole" og har givet anledning til licensmæssige modtræk af forskellig art. Et eksempel på et sådant modtræk er den GNU Affero GPL, der er omtalt i afsnit 2.2.5.

1. Et program, der ud fra parametre, defineret af licenstageren, men aktiveret under brug, *styrer den grafiske opbygning* af licenstagernes netsted, afgiver uddata under de besøgendes brug af netstedet. De besøgende ”benytter” ikke programmet, da de ikke foretager menuvalg eller på anden måde gør sig til brugere af de særlige funktioner i programmet. En sådan anvendelse kan ske, hvis der er licens til det eksemplar af programmet, der ligger på netstedsserveren (og hvis ikke brugen af programmet indebærer en tilgængeliggørelse for almenheden).

2. Et program, der kan *udføre søgninger* på et netsted via en undermenu, som brugeren kalder, gøres hermed tilgængelig for almenheden. Ved sine søgninger fremkalder de besøgende programmets funktioner og gør sig dermed til brugere af programmet. Her må den ansvarlige for netstedet sikre sig, at der er licens til, at tredjeparter i det offentlige rum (altså brugerne af netstedet) kan benytte programmet.

Begreberne programbenyttelse og dataanvendelse udtømmer ikke alle de situationer omkring brug af software, der giver anledning til ophavsretlige problemer. Undertiden indebærer programbenyttelse, at der udføres programkopier, som f.eks. placeres på brugerens udstyr. Dette er f.eks. tilfældet ved brug af såkaldte *Javascrpts*. Herved sker der teknisk set en eksemplar fremstilling, som der må sikres særskilt licens til efter de principper, der fremgår af afsnit 1.2.2.

Det bemærkes igen, at den beskrevne retsstilling er den, der følger af ophavsretslovens almindelige regler. Hvis der i aftalen mellem rettighedshaveren og brugeren er fastsat andre retlige rammer for programanvendelsen, gælder det således aftalte.

1.2.4 At skabe, tilrette og videreudvikle et værk

Ophavsretten tilkommer den, der skaber værket. Har et værk to eller flere ophavsmænd, uden at de enkeltes bidrag kan udskilles som selvstændige værker, fastslår ophavsretslovens § 6, at de har ophavsret til værket i fællesskab. Enhver af dem kan dog påtale retskrænkelser. Bestemmelsen indebærer for det første, at enhver råden over værket kræver samtykke fra alle ophavspersoner. Dernæst indebærer den, at enhver af de ophavspersoner, der er med til at skabe et større programværk, kan optræde som rettighedshaver overfor en mulig krænker og f.eks. nedlægge forbud mod benyttelsen af et værk, der krænker ophavsretten.

Ved programudvikling finder bestemmelsen kun anvendelse i situationer, hvor de enkelte programmørers indsats ikke kan isoleres som særskilte værker. Kan den enkelte programmørers indsats udskilles, f.eks. i isolerede kodestumper, gælder bestemmelsen ikke. I så fald kan den enkelte ophavsmand råde over sit eget programværk (sin egen ”kodestump”).

Som sagt beskytter ophavsretten både programværket mod kopiering og viderebredning mv. i dets *oprindelige* skikkelse og i *efterfølgende versioner*. Men når en efterfølgende bruger af programværket skriver videre på det, vil der ofte være flere ophavspersoner til samme værk – den *oprindelige* (i ophavsretten ofte kaldet ”originære”) ophavsperson og de *efterfølgende* bearbejdere. De forskellige ophavspersoner behøver ikke kende hinanden, selv om de i fællesskab har ophavsret til bearbejderen.

Eksempel: Når programmør A udvikler et stykke software, som programmør B herefter videreudvikler (på en "original" måde, der dermed giver B ophavsret til videreudviklingen), har både A og B ophavsret til den videreudviklede version af A's oprindelige software. Uden særlig aftale med A kan B altså ikke disponere ophavsretligt over sin "version" af A's software. Hertil kræves A's tilladelse. Denne tilladelse vil A typisk give som led i en OSS-licens.

Ophavsretten til det videreudviklede OSS-program er underlagt væsentlige restriktioner, hvis OSS-licensen har *copyleft*-vilkår. Disse vilkår bevirker nemlig, at videreudvikleren må afstå fra at forlange betaling for sin videreudvikling (dvs. ved en distribution af det videreudviklede program) på *ophavsretligt* grundlag (hvorimod anden betaling, herunder timebetaling for programarbejdet, er tilladt), ligesom videreudvikleren tvinges til at videredistribuere sit videreudviklede produkt under en tilsvarende OSS-licens.⁹

Selv om hverken bearbejderen (videreudvikleren) eller den oprindelige ophavsperson kan siges at *opgive* sine ophavsrettigheder ved at tiltræde en OSS-licens med *copyleft*-vilkår, kan den økonomiske situation, der følger af selve licensen, have lighedspunkter med en opgivelse af rettighederne. Bearbejderen må nemlig ikke lægge sine egne retlige begrænsninger (herunder betalingspligter) ind i den licensaftale, han pålægger senere licenstagere, når han distribuerer det videreudviklede program. At skulle opgive denne ret til at sætte sine vilkår for et program, man har udviklet, herunder krav om vederlag, er (typisk) mest følelig for den oprindelige ophavsperson, der vil have haft det største arbejde med at skrive programmet. Men ofte er "opgivelsen" kun tilsyneladende, idet OSS-løsningen indgår i en kommerciel helhed, hvori der indgår andre, betalbare, ydelser.

⁹ Om bearbejderen overhovedet *har* nogen ophavsret bestemmes ved i ophavsretslovens § 4, der lyder således:

”Bearbejdelser

§ 4. Den, som oversætter, omarbejder eller på anden måde bearbejder et værk, herunder overfører det til en anden litteratur- eller kunstart, har ophavsret til værket i denne skikkelse, men kan ikke råde over det på en måde, som strider mod ophavsretten til det oprindelige værk.

Stk. 2. Ophavsretten til et nyt og selvstændigt værk, som er frembragt gennem fri benyttelse af et andet, er ikke afhængig af ophavsretten til det oprindelige værk.”

Bestemmelsen handler om bearbejdelser, der kan beskyttes ophavsretligt som "værker", dvs. som opfylder visse krav til originalitet, jf. herom i afsnit 1.2.1, note 3. Hvornår de gør det, kan være tvivlsomt. En ændring, der alene består i at rette en syntaksfejl i 2-3 kodelinjer, vil ikke indebære en bearbejdning, som vil give ophavsret.

Derimod er der intet til hinder for, at den oprindelige ophavsperson distribuerer samme program under forskellige licenser, f.eks. både under en restriktiv proprietær licens og under en OSS-licens. Man taler i så fald om *dual licensing*. En sådan praksis er både kendt og udbredt. Et eksempel herpå er databaseprogrammet MySQL, der både distribueres under en OSS-licens med de begrænsninger, der følger heraf, og – mod betaling – under en proprietær licens. En myndighed, der ønsker at distribuere egenudviklet programmel under en OSS-licens (såkaldt udgående OSS), kan altså vælge at lade programmet distribuere under forskellige licenser.

1.2.5 Kontrollen med licenstagere og brugere

I proprietære licenser vil licensgiver normalt meddele sin licens (dvs. sin ophavsretlige tilladelse) til en licenstag, der er identificeret i den skriftligt nedfældede *licens*. I tillæg til den mundtlige eller skriftlige aftale, der kan være indgået om licensen forekommer det hyppigt, at brugeren bekræfter licensvilkårene under benyttelsen af det *program*, licensen angår (f.eks. ved egen indtastning af en ”bekræftelse”). Er licenstageren en juridisk person (f.eks. et ministerium eller et aktieselskab), vil licensen ofte udpege en kreds af *brugere*, der får ret til at benytte programmet. I sjældne tilfælde vil denne udpegning ske med navns nævnelse. Ofte tillader licensen et antal *benyttelsessituationer*, f.eks. et antal samtidige brugere.

OSS-licensering anvender ikke sådanne brugerangivelser. Deres gratisprincip indebærer, at licenstageren – inden for licensens rammer – frit kan benytte og videreoverdrage programmet. Heri ligger antageligvis forklaringen på, at licenserne ikke har præciseret, hvilke fysiske og juridiske personer, der kan optræde som brugere, og hvilke enkeltpersoner, der i tilknytning til den enkelte bruger kan udnytte licensen.

I almindelighed vil alle medarbejdere i licenstagernes virksomhed kunne benytte OSS-programmet, så længe de fastsatte licensvilkår overholdes – men ikke i videre omfang. Det samme gælder for eksterne bistandsydere, kunder mv.

På den anden side er det også vigtigt at forstå, at alle disse særskilte brugere og licenstagere til OSS-programmet kan tænkes at bryde de vilkår, licensen er givet på. Et sådant licensbrud vil typisk medføre, at licensen bortfalder. Det betyder, at licenstageren enten *mister retten* til at bruge softwaren, eller at den licensstridige *aktivitet må ophøre*, hvorved retten til at benytte softwaren genvindes for fremtiden.

Begge alternativer kan være kritiske. Men de er ikke mere kritiske end ved proprietær licensering. En medarbejder, der gør brug af piratkopier under tjeneste for sin arbejdsgiver ved brug af indgående OSS, eller som i forbindelse med udviklingen af et program, der skal distribueres videre, uberettiget indbygger programkode, som tredjemand har rettighederne til (ved udvikling af udgående OSS), vil påføre arbejdsgiveren helt samme retlige risici.

Den kontrol den it-ansvarlige må foretage for at sikre, om der er OSS i de it-løsninger, han har ansvaret for, og – hvis der er – om de gældende OSS-licenser er i harmoni med virksomhedens behov, aktuelt og i fremtiden, svarer altså i bund og grund til den kontrol, den licensansvarlige ideelt set må foretage, når virksomheden gør brug af proprietære softwareløsninger.

En sådan kontrol bør være velkendt for enhver it-ansvarlig (selv om ikke alle it-ansvarlige måske har fuldt overblik over, hvilke retlige begrænsninger, der gælder i henhold til dens licenser). Men hvor den kommercielle licensgiver typisk kan *vederlægges* for at tilstå de licensrettigheder, der kræves til en ændret brug, kan en OSS-licens være mere urokkelig. For det første har man normalt ikke en modpart at forhandle med, hvis man ønsker en aftalemæssig uklarhed præciseret. Navnet på de rettighedshavere, der står bag licensen, vil ikke altid være kendt. For det andet vil en sådan forhandling – såfremt rettighedshavernes identitet er kendt – være særdeles vanskelig at foretage, fordi rettighedshaverne ikke (nødvendigvis) indgår i en samlet gruppe med fælles interesser og fælles ønsker til denne forhandling.¹⁰

Dernæst er det nødvendigt, at den it-ansvarlige sikrer sig, at leverandører og konsulenter, der er antaget til mod betaling at udvikle programløsninger for virksomheden, kun indbygger OSS efter særlig aftale. Spørgsmålet har så stor vigtighed, at leverandøren i en it-kontrakt *altid* bør indestå for, at hans it-løsning alene baseres på OSS-licenser (eller tilsvarende licenser, der lægger særlige begrænsninger i en i øvrigt tilstået ret til at videreudvikle programmet), når dette er udtrykkeligt aftalt med kunden. En klausul herom er indeholdt i K02, se herved pkt. 5.8, stk. 3, og pkt. 17.1, sidste pkt.

At en konsulent indbygger en OSS-løsning i den software, han har påtaget sig at udvikle for sin kunde med henblik på dennes videredistribution, kan få utilsigtede konsekvenser, hvis OSS-licensen har *copyleft*-vilkår, der forhindrer en bestemt udnyttelse (f.eks. videredistribution af en programløsning, der integrerer OSS-komponenten med proprietær software). I så fald må kunden *afstå* fra at distribuere programmet i denne skikkelse. Bryder han dette vilkår, gælder licensen nemlig ikke længere. Hvis ikke konsulenten har sikret sig opdragsgiverens samtykke til denne begrænsning, vil konsulentens arbejde almindeligvis være mangelfuldt: Opdragsgiveren får jo ikke den funktionalitet, der var aftalt eller forudsat. Dette anliggende er et aftalespørgsmål i forholdet mellem konsulent og opdragsgiver.

1.2.6 Open source – fri eller gratis software

I debatten om open source høres det ofte, at OSS-licensgivere opgiver deres ophavsret til deres software.

Synspunktet er både rigtigt og forkert.

Det er rigtigt, at OSS-licensgiveren opgiver en række af de beføjelser, som ophavsretten udstyrer ham med, og som andre – proprietære – rettighedshavere typisk vil forbeholde sig. Som allerede nævnt drejer det sig først og fremmest om den ret til at opkræve betaling for brug af programmet, som en kommerciel rettighedshaver normalt vil betinge sig. Men dernæst drejer det sig om den ret til at foretage fejlrretning

¹⁰ I visse OSS-miljøer har man søgt at imødegå denne vanskelighed ved at stille krav om, at programmører, der bidrager til et OSS-produkt, fremlægger et "Developer's Certificate of Origin". Se hertil *Vetter* s. 63, note 20, om den praksis, Linus Torvalds etablerede i sommeren 2004 i forbindelse med videreudviklingen af Linux-kernen.

og videreudvikling af programmet, som understøttes af den faktiske adgang til kildekoden, som netop kendetegner OSS.

Men det er ikke rigtigt, at OSS-licensgiveren helt opgiver sin ophavsret. I alle OSS-licenser anvendes ophavsretten til at tvinge licenstagere til at acceptere en række betingelser for at benytte licensen, f.eks. pligten til at angive den anvendte licens, til at videreføre ansvarsfraskrivelse og til at navngive programmets forfatter(e). Er der tale om en OSS-licens med *copyleft*-vilkår er det også ophavsretten, der berettiger OSS-licensgiveren til at gennemtvunge de begrænsninger, OSS-licensen pålægger licenstagere.

Havde rettighedshaveren valgt at opgive alle rettigheder til sin software ved at lægge den ud i *public domain*¹¹, ville situationen være en anden. Al ophavsret ville dermed ophøre med at gælde for værket, og almenheden ville frit kunne disponere over softwaren på enhver måde. Derfor giver det slet ikke mening at benytte betegnelsen "licenstagere" om den, der bruger – eller videreoverdrager – *public domain*-software. Fordi der ingen ophavsret er, er det slet ikke nødvendigt at have nogen licens for at benytte det.

1.2.7 Den internationale dimension

Den danske ophavsretslov gælder i Danmark, ligesom den amerikanske ophavsretslov gælder i USA. Det betyder, at en ophavsretlig sag, der er rejst mod en dansk bruger af en amerikansk rettighedshaver, skal afgøres efter den danske ophavsretslov. De ophavsretlige regler følger internationale konventioner (herunder Bernerkonventionen fra 1986 og WIPO Copyright Convention fra 1996). Hertil kommer for EU's vedkommende en række direktiver, herunder programdirektivet fra 1991 og Infosoc-direktivet fra 2001. Hvis der under en ophavsretlig sag opstår tvivl om forståelsen af et sådant direktiv, kan eller skal den danske domstol forelægge sagen for EF-domstolen. Derfor er der stor lighed i forståelsen af de grundlæggende regler fra land til land.

Med en enkelt undtagelse (EURL-licensen) er de OSS-licenser, der behandles i denne vejledning, skrevet på baggrund af *amerikanske* retsforhold. Derfor anvender de nogle betegnelser, der ikke har helt samme betydning herhjemme, men som mere eller mindre direkte kan oversættes til de grundbegreber, der anvendes i dansk ophavsret. Hertil hører f.eks. begreber som "værk", "eksemplar", "spredning", "bearbejdning" etc.

Det er vigtigt at fremhæve, at der ikke nødvendigvis er fuld parallelitet mellem de begrebsafgrænsninger, man benytter i de forskellige lande, der har tiltrådt de internationale konventioner om ophavsret. For det første er der forskelle i selve den ophavsretlige terminologi, f.eks. i Danmark og USA. For det andet er den ophavsretlige regulering i nogle henseender forskellig.

¹¹ Se nærmere om *public domain*, Mads Bryde Andersen: IT-retten, 2. udg. (2005), afsnit 9.5.a. Som her anført kan software befinde sig i public domain af to grunde – enten fordi rettighedshaveren har valgt at opgive samtlige rettigheder til den, eller fordi retsbeskyttelsen af andre (typisk retstekniske) grunde er ophørt.

Når en OSS-licens skal gøres gældende i et retsforhold, der involverer en dansk bruger, vil den skulle fortolkes i lyset af den danske ophavsretslov og de EU-direktiver, der er implementeret i dansk ophavsret. Nogle af OSS-licenserne (bl.a. Mozilla Public License og Apache) indeholder grundige og omfattende definitioner af disse begreber. Andre knytter i højere grad begrebsafgrænsningerne til en mere eller mindre indarbejdet teknisk terminologi.

I mangel af klare definitioner vil den ret, der skal dømme i sagen, almindeligvis finde frem til de betegnelser mv., som de amerikanske begreber, svarer til på dansk. Det amerikanske ord ”work” vil f.eks. blive oversat til det danske ”værk”, selv om der er forskelle i, hvilke krav der skal til for at opnå ophavsretlig beskyttelse i USA og Danmark. Ligeledes vil et ”derivative work” blive oversat til en ”bearbejdning”. I vejledningen er der løbende foretaget den slags oversættelser. Skulle der i en konkret situation vise sig forskelle mellem den amerikanske betydning af et begreb og den danske, vil det som udgangspunkt være de danske ophavsretlige begreber, der finder anvendelse.

1.3 Risikoscenarier

1.3.1 Oversigt

Den foregående redegørelse har givet en antydning af, hvordan OSS-klausuler kan begrænse brugeren i muligheden for at realisere en eksisterende it-strategi. At der *kan* være en risiko for uheldige følger af at benytte OSS, er altså klart, ligesom det er klart, at der er risici forbundet ved brug af proprietære licenser. I begge tilfælde er spørgsmålet, om denne risiko er acceptabel. Svaret herpå forudsætter for det første en *erkendelse* af risikoen ved en bestemt programanvendelse og den tilhørende licensregulering, for det andet en *vurdering* af dens mulige skadevirkninger.

Oversigtsmæssigt kan man fremhæve tre typer af risikoscenarier: De *rettighedsmæssige*, de *driftsmæssige* og de der har at gøre med *sikring af information*, der i en eller anden henseende er sensitiv.

De *rettighedsmæssige* risikoscenarier er allerede skitseret i afsnit 1.2. I afsnit 1.3.2. tegnes et billede af, hvad det er for situationer i forbindelse med brug, videreudvikling og integration og distribution af videreudviklede systemer, der kan realisere en sådan risiko.

De *driftsmæssige* risikoscenarier er kort beskrevet i afsnit 1.1.6. Grundlæggende har de at gøre med de ansvarsfraskrivelser, der ligger i OSS-licenserne, og som skyldes fraværet af en kommerciel softwareleverandør på licensgiverside. Disse spørgsmål belyses nærmere i afsnit 1.3.3 og gøres til genstand for særlig drøftelse i afsnit 3.

Det tredje risikoscenarie drejer sig om risikoen for, at licenstageren ved videredistribution af en OSS-komponent kompromitterer sine rettigheder eller af oplysninger, som i øvrigt må anses for fortrolige. Disse spørgsmål behandles ikke særskilt i denne vejledning, fordi det ikke umiddelbart har at gøre med de licensbegrænsninger, der påhviler OSS. Men de bør ikke desto mindre give anledning til overvejelser. Herom under 1.3.4.

1.3.2 Rettighedsscenarier

Som det vil fremgå af denne redegørelse, er de væsentligste risikoscenarier ved brug af OSS set fra brugerens (licenstagernes) synsvinkel forbundet med de retlige begrænsninger, OSS-licensen pålægger brugeren i forbindelse med *videredistribution* af et videreudviklet program. Disse scenarier skitseres kort i dette afsnit.

I tillæg hertil findes dog en anden type af scenarier, nemlig de, der realiseres, når kildekoden til proprietær software – retsstridigt – bygges ind i en programløsning, der herefter underlægges en OSS-licens. Efter en sådan sammenbygning vil OSS-produktet fremstå som noget andet, end det er, nemlig som et lovligt eksemplar, der underlægges de vilkår, der fremgår af OSS-licensen. Der vil være tale om et retsstridigt eksemplar (en slags ”piratkopi”), som nogen (nemlig rettighedshaveren til den proprietære software) kan hævde rettigheder til. OSS-licensen bygger da på en retsstridig kopiering, og den proprietære rettighedshaver kan derfor fastholde sine rettigheder som ved enhver anden retsstridig kopiering. OSS-licensen (og den heri liggende tilladelse til at bruge ”OSS-produktet”) mister dermed sin retsgyldighed, da rettighedshaveren til det proprietære program har bedre rettigheder.

Scenarier som disse omtales ikke i det følgende. For det første er sådanne juridiske problemstillinger ikke særegne for OSS. Også i den proprietære verden kan softwaretyveri forekomme. Det særegne ved open source er, at den retsstridige brug kan opdages, da kildekoden netop er åben. For det andet er de løsninger, der i givet fald må tages i anvendelse ikke særegne, eftersom OSS-licenserne ikke forholder sig til problemstillingen.

De scenarier, der omtales i denne redegørelse, angår de ophavsretlige begrænsninger, der kan følge af vilkårene i en OSS-licens. Som nærmere redegjort for i afsnit 2 har en række forhold betydning for, om en benyttelse eller udnyttelse af et OSS-produkt er lovlig.

Intern brug eller ekstern videredistribution: For det første må man sondre mellem, om licenstageren kun vil benytte softwaren til sin egen *interne* brug, eller om den påtænkes stillet til rådighed for *andre* gennem ekstern brug eller videredistribution.

Begrænsninger i den eksterne brug: I det omfang der påtænkes en ekstern brug eller videredistribution, må det afklares, om licensen begrænser denne adgang. En ekstern brug kan f.eks. være begrænset i relation til:

- > Om OSS-komponenten er *bygget sammen* med en programløsning, der distribueres under en proprietær licens;
- > Om der opkræves *betaling* for brugen af et program, der har indbygget OSS;
- > Om OSS-komponenten i øvrigt anvendes på en måde, der indebærer, at brugeren – direkte eller indirekte – *tvinges til også at benytte* en programløsning, der fordrer betaling for brug.

Begrænsninger i ekstern videredistribution: En OSS-licenstag, der videreudvikler en OSS-komponent, kan have en interesse i at stille den bearbejdede komponent til rådighed for andre. En sådan interesse kan for det første være kommercielt begrundet i ønsket om at *tjene penge* på bearbejdningen. Dernæst kan den være begrundet ud fra

>

hensynet til at *gøre gavn*. Og endelig kan den ske af *strategiske grunde*, f.eks. for at underminere en konkurrents stilling på et marked, der i øvrigt er indrettet på betaling for programløsninger.

En række situationer kan give anledning til rettmæssige overvejelser ved distribution af OSS. De opstår alle ved videredistribution af bearbejdet software, der respekterer modificerede eller ændrede *licensvilkår* eller under omstændigheder, hvor der opkræves *betaling*. Genstanden for denne distribution kan være:

- > OSS-komponenten i sin oprindelige skikkelse;
- > OSS-komponenten i sin oprindelige skikkelse men bygget sammen med et program, der distribueres videre under modificerede eller ændrede licensvilkår;
- > OSS-komponenten i en tilrettet skikkelse.

Risikoen for retsskridt: Enhver brug eller videredistribution af teknologi, der er genstand for immateriel retsbeskyttelse (f.eks. ophavsret og patent), indebærer en risiko for, at tredjemand melder sig med krav om ophør eller betaling. Som nævnt i afsnit 1.2.4. kan et sådant krav principielt tænkes rejst af enhver ophavsperson eller anden rettighedshaver.¹²

Denne risiko består også ved brug eller videredistribution af proprietær software.¹³ Licensgiver kan være uvidende om, at en tredjepart har udtaget patent på en teknologi, der indgår i det licenserede, eller om at en medarbejder – retsstridigt – har indbygget kode, som en tredjepart kan hævde rettigheder over. Risikoen for sådanne tilfælde må forventes at stige i takt med, at programudvikling outsources, og med at programrelaterede opfindelser i stigende grad *patenteres*.¹⁴ Når det gælder OSS, er der som sagt en større risiko for, at sådanne forhold *opdages*, da programmets kildekode jo kan læses af alle. Læsningen af en åben kildekode understøttes i øvrigt af særlige værktøjer, der automatisk kan genkende open source-programelementer. En sådan løsning leveres f.eks. af den amerikanske virksomhed Black Duck Software.¹⁵

¹² For ansatte ophavspersoner følger det af ophavsretslovens § 59, at ophavsretten til et edb-program, der er frembragt under udførelsen af dennes arbejde eller efter arbejdsgiverens anvisninger, overgår til arbejdsgiveren. I disse tilfælde indtræder arbejdsgiveren i de ophavsretlige beføjelser de enkelte medarbejdere måtte have over det udviklede program.

¹³ Se *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), s. 960 f.

¹⁴ Efter bestemmelsen i patentlovens § 1, stk. 1, nr. 3, kan ”planer, regler eller metoder for intellektuel virksomhed, for spil eller for erhvervsvirksomhed eller programmer for datamaskiner” ikke patenteres. Trods denne ordlyd findes der en righoldig administrativ praksis fra den danske patentmyndighed, udenlandske patentmyndigheder og domstole, og fra den europæiske patentmyndighed, der tillader patenter på programrelaterede opfindelser. Se nærmere herom *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), afsnit 10.1.d.

¹⁵ Se nærmere på <http://www.blackducksoftware.com>

>

Ikke desto mindre sker det forholdsvist sjældent, at sådanne krav fører til retssager og heraf følgende trykt domspraksis. Forklaringen herpå kan være, at de stridende parter forliges. I den kommercielle verden vil det grundlæggende ønske om indtjening rumme et almindeligt incitament til at indgå sådanne forlig.

Det er vanskeligt at kvantificere risikoen for, at en krænkelse af vilkårene for en OSS-licens vil blive retsforfulgt. Svaret beror på, hvem der er licensgiver. Er OSS-produktet licenseret af en kommerciel virksomhed, kan der være et mindst ligeså stærkt (ofte konkurrencemæssigt) incitament til at forfølge retskrænkelser af OSS-licenser som ved krænkelse af andre licenser. Er det derimod enkeltpersoner, der står bag, vil omkostningerne til at skulle rejse kravet ad retlig vej ofte udgøre en væsentlig barriere.

For ikke-kommercielle rettighedshavere tilbyder The Free Software Foundation en vis form for rådgivning ved krænkelse af OSS-licenser. På netstedet <http://www.fsf.org/licensing/dealt.html> beskrives denne bistand som følger:

”We receive numerous violation reports each month. When we learn of a violation, we move to independently confirm its existence. Once we have established that there is in fact a violation we contact the violating party. We inform them that they are in violation of the GPL and that this has caused them to lose their right to distribute the software in question. We invite the party to enter into a discussion with us so that we can educate them as to how they can satisfy the requirements of the license. Generally, we have found that most parties were simply unaware of the violation and are quick to rectify the situation. Thus, a quiet initial contact is usually sufficient to resolve the problem. Another frequently occurring situation is when parties thought they were complying with GPL, and are pleased to follow advice on the correction of an error. Unfortunately, there have been other times when the violating party has not been as quick to concede to the requirements of the GPL. In these cases we do resort to other means, and the FSF has access to the expert legal counsel and the legal resources of the Software Freedom Law Center.”

Indtil nu har der kun været enkelte sager herom.¹⁶ Men muligheden foreligger. Allerede derfor vil det ikke være tilrådeligt for nogen licenstagere at indrette sin it-drift på en anvendelse af OSS i strid med licensvilkårene.

¹⁶ Indtil videre har kun to sager herom været afgjort. Den ene dom er afsagt af byretten i München den 19. maj 2004 under sagsnummer 21 0 6123/04. Ved sagen blev det fastlagt, at GPL ikke indebærer en opgivelse af ophavsretten til en programpakke, der var anvendt som grundlag for en web-applikation. Uden at tage stilling til, om licensen etablerede et aftaleforhold til brugeren af denne applikation, fandt retten, at GPL-vilkårene, der havde været tydelige fra det netsted, hvorfra programmet var hentet, var bindende for brugeren, selv om de var affattet på engelsk. På dette grundlag fulgte retten licensgiverens krav om fagedforbud mod licenstagernes anvendelse af den pågældende applikation. Den anden dom er afsagt af den amerikanske Court of Appeals for the Federal Circuit den 13. august 2008 i sagen *Robert Jacobsen v. Matthew Katzer and Kamin Associates*. Modsat underinstansen antog appelretten en sag rejst på ophavsretligt grundlag, der var anlagt af en programmør, der havde udviklet noget software til modeljernbaner og distribueret denne software under en OSS-licens, der bl.a. indebar pligt til navngivning. Sagsøgte havde genanvendt softwaren

1.3.3 Funktionalitetsscenarier

Som anden software kan OSS være fejlbehæftet. Risikoen herfor er næppe større eller mindre end for anden software. Med adgangen til kildekoden kan risikoen vel reduceres, men muligheden for at rette fejl ved hjælp af den er kun praktisk for brugere, der enten har de nødvendige forudsætninger for at ændre i den eller har økonomisk mulighed for at lade en tredjepart rette. Det har de personer, der er aktive i *open source*-miljøerne. I praksis vil der derfor ofte ske en fejlrettelse inden for disse miljøer. Denne fejlrettelse kan være ganske effektiv i relation til meget populære OSS-produkter, men er ikke nødvendigvis effektiv for al OSS.

Scenarier, hvor softwaren ikke fungerer – eller kan bringes til at fungere – som ønsket, må holdes overfor den konsekvente praksis for ansvarsfraskrivelse på OSS-området. Som anført i afsnit 4.3.1 er der i praksis ikke mulighed for at gennembyrde disse ansvarsfraskrivelser.

1.3.4 Kompromitteringsscenarier

Foruden disse ophavs- og aftaleretlige udfordringer kan beslutningen om at benytte eller underlægge sig en OSS-licens få skadevirkninger for brugeren, hvis anvendelsen af OSS indebærer, at virksomhedens fortrolige viden kompromitteres overfor omverdenen. Dette gælder, hvad enten brugeren optræder i rollen som licensgiver for OSS, han selv har udviklet, eller som distributør i den ene eller anden skikkelse af bearbejdet OSS.

For det første kan den virksomhed, der vælger at udgive sin software under en OSS-licens, risikere at kompromittere immaterielle rettigheder, som virksomheden ellers ville have kunnet udnytte kommercielt eller i forbindelse med indtægtsdækket virksomhed. En sådan kompromittering kan forekomme, hvis et program indeholder patenterbare *opfindelser*, f.eks. programrelaterede patenter. I kraft af det åbenhedsprincip, der omgiver OSS-licenserne, vil sådanne opfindelser blive offentliggjort, når programmet lægges ud til almenheden. Dermed forspildes patentmuligheden.

For det andet kan det tænkes, at en udgivelse af *open source*-programmel vil indebære en kompromittering af information, som myndigheden efter reglerne om *tavshedspligt* skal – eller har anledning til – holde fortrolig. Eksempler herpå kan være:

- > *Kontrolalgoritmer*: Den algoritme, der benyttes af en afgiftsmyndighed til at udvælge borgere eller virksomheder til kontrol, kan være indeholdt i kildekoden til et program. Ved at lægge den åbent ud, vil myndigheden fortælle, hvilke virksomheder mv., der kan undgå kontrolbesøg, og under hvilke omstændigheder

kommercielt uden navngivning. Appelretten fandt, at et forbudskrav i den anledning kunne rejses på ophavsretligt grundlag og ikke udelukkende som et spørgsmål om misligholdelse af den aftale, der havde givet grundlag for benyttelse af softwaren. Samme retstilling gælder i dansk ret.

>

- > *Militære systemer*: Det kan tænkes, at kildekoden til ballistiske eller strategiske systemer rummer militære hemmeligheder, der vil blive blotlagt, hvis kildekoden lægges frem for offentligheden.

Ofte vil risikoen for kompromittering i disse tilfælde dog kunne imødegås ved at den kritiske information lægges i en datafil, som kaldes fra programmet og ikke stilles til rådighed sammen med dette.

Derudover kan der være en generel risiko ved at offentliggøre kildekode til sikkerhedskritisk software, at myndigheden hermed vil vise omverdenen svaghederne ved et system og dermed blotlægge de muligheder, en kriminel angriber kan have for at underminere systemet.

>

2 Open source-licenserne

2.1 Typiske vilkår

2.1.1 Oversigt

De OSS-licenser, der behandles i denne redegørelse, indeholder en række vilkår, der går igen i forskellige skikkelser. Oversigtsmæssigt kan man sondre mellem følgende ingredienser:

- > Den primære licens (hvad må licenstageren?)
- > Copyleft-begrænsninger (hvad må han alligevel ikke ved distribution?)
- > Åbenhedsregulering (hvordan gøres kildekoden tilgængelig?)
- > Oplysningsforpligtelser (hvilke oplysninger skal licenstageren give ved videredistribution af OSS?)
- > Ansvarsfraskrivelser (hvilket ansvar må man regne med?)
- > Andre forskrifter og anvisninger

I det følgende gives en oversigt over disse vilkår. Oversigten tilsigter ikke at give en udtømmende fremstilling af den retstilstand, licenstageren underlægger sig ved at benytte de enkelte licenser. Ønsker man præcis vejledning om dette, bør man søge juridisk rådgivning. Denne vejledning kan ikke kompensere for en sådan rådgivning.

Når man skal afklare, hvad der er tilladt og forbudt i henhold til en OSS-licens, er det som udgangspunkt kun licensens vilkår, der har betydning. Hvis ikke andet er anført af den licensgiver, der stiller sit OSS-produkt til rådighed, rummer vilkårene de retlige rammer for licensen.

Dette udgangspunkt er væsentligt at slå fast. I praksis opnår mange brugere deres kendskab til retsvirkningerne af en OSS-licens ved at studere de "Frequently Asked Questions" (FAQ), der stilles til rådighed fra netsteder udbudt af OSS-miljøerne. Denne kilde til information om OSS-licenserne kan være både nyttig og væsentlig, når den beskriver licensernes anvendelse i konkrete situationer. Hvis der forekommer modstrid mellem svarene på de stillede spørgsmål og licensernes ordlyd, gælder licensernes vilkår, medmindre det kan lægges til grund, at licensgiveren udtrykkeligt har ønsket at underlægge sig den regulering, der følger af FAQ-svarene.

2.1.2 Den primære licens

Som det fremgår af redegørelsen i afsnit 1.2.2, må den, der ønsker at benytte et program som grundlag for sin it-drift, sikre sig en licens, der dækker denne drift inden for de rammer, ophavsretslovens sætter, og som er forklaret generelt i afsnit 1.2.

Denne sikring er i princippet den samme ved brug af OSS og proprietær software. Men hvor proprietære licenser normalt knytter adgangen til *eksemplar fremstilling* og anden ophavsretlig udnyttelse til specifikke medier og brugssituationer, er OSS-licenser anderledes formuleret.

På den ene side giver de fri adgang til *kopiering* til ethvert medium og til videredistribution af disse kopier – med eller uden bearbejdning. Da der ikke er pligt til at betale for licensen ved videredistribution, er der aldrig begrænsninger i, hvor

mange medier (f.eks. maskiner eller installationer), programmet kan kopieres til, eller hvor mange brugere, der kan få kopier af det eller benytte det.

På den anden side forudsætter denne ”frie” ret til bearbejdning, at OSS-vilkårene overholdes. Indeholder OSS-licensen *copyleft*-vilkår, jf. nærmere i afsnit 1.1.5 og 2.1.3, vil overholdelsen af disse vilkår være en betingelse for at kunne distribuere programmet videre. Det betyder f.eks., at den licenstagere, der benytter sin ret til at bearbejde OSS-produktet og videredistribuere det, ikke kan opkræve licensafgift for bearbejdningen. En forretningsmodel bygget på OSS-licenstagernes indsats ved bearbejdning og videreudvikling af et OSS-produkt med *copyleft*-vilkår må derfor indebære betaling for andre ydelser, f.eks. *fysiske handlinger* og *medier* anvendt ved kopieringen eller *garantiforpligtelser*.

Som flere gange fremhævet i det foregående kan denne konsekvens være kritisk for licenstagere, idet en overtrædelse af vilkåret indebærer, at licensen forsvinder. Rækkevidden af dette problem behandles særskilt i det følgende.

2.1.3 Copyleft-vilkår

For nogle OSS-licenser er det en betingelse for at distribuere eksemplarer, der indeholder bearbejdnings af OSS-produktet, at licenstagere lader disse eksemplarer være underlagt samme licens som den, der gav licenstagere ret til at bruge, kopiere, bearbejde og videredistribuere produktet. Sådanne bestemmelser kaldes *copyleft*-vilkår, idet de med et ordspil bygget over det engelske ord ”copyright”, bruger ophavsretten til at opnå det modsatte af, hvad den sædvanligvis bruges til: At *spred* værker frit, uden betaling og til almenhedens bedste, frem for at *fastholde* dem i et snævert rum, hvor rettighedshaveren kan tjene penge på dem.¹⁷

Copyleft-vilkår nedarves alene, når de skal finde anvendelse ved videredistribution af senere versioner, der er *afledet* af et oprindeligt OSS-program. Nedarvning af licensvilkår som følge af copyleft kan også opstå i relation til software udviklet *uafhængigt* af OSS-produktet, men som i en eller anden forstand er integreret med afviklingen af OSS-produktet under programafviklingen. Denne virkning har givet anledning til en del diskussion, fordi den i praksis medfører, at en OSS-licens med såkaldt stærke copyleft-vilkår breder sig til andre produkter. Betingelsen for at benytte et OSS-program med copyleft-vilkår er jo, at det ikke bygges sammen med proprietær software, der er forbundet med mere snævre licensbegrænsninger i strid med disse vilkår. Betænkkeligheden er ikke helt den samme, når OSS-licensen kun har svag copyleft-regulering, se f.eks. neden for i afsnit 2.2.9 om MPL-licensen.

¹⁷ Som anført i afsnit 1.2.3. indebærer den ophavsretlige beskyttelse bl.a. en eneret for ophavsmanden til at stille værket til rådighed for almenheden gennem offentlig fremførelse, jf. ophavsretslovens § 2, stk. 3, nr. 3. Denne eneret er ikke begrænset ved de licenser, der undersøges i denne vejledning. F. eks. siges det udtrykkeligt i GPL pkt. 0, at ”The act of running the Program is not restricted, and the output from the Program is outside its scope.” Se om den nærmere afgrænsning af dette vilkår afsnit 2.2.1.

I ophavsretlig forstand er der dog ikke tale om, at copyleft-licenser ”automatisk” eller uden licenstagernes kontrol får ukontrollerede aftalevirkninger. De fungerer i bund og grund som andre licensvilkår. Ophavsretligt er der tale om, at OSS-licensgiveren *betinger* sin licens af, at OSS-licenstagere kun benytter OSS-produktet sammen med bestemte andre produkter, men ikke med andre. Sådanne licensbegrænsninger er hyppigt forekommende inden for kommerciel softwarelicensering.

Det særegne ved copyleft-licenserne er, at copyleft-vilkåret kombineres med et *gratisprincip* ved videredistribution. Når OSS-licenstagere ikke nødvendigvis skal betale til OSS-licensgiveren, tvinges parterne ikke ind i en forhandlingsituation, der præciserer, *hvad* der skal betales for og under hvilke *betingelser*. I stedet må han selv sikre sig, hvad licensen tillader og forbyder. Den dialog, den proprietære licenstagere har med sin leverandør (licensgiver) om licensens omfang og vederlag, har man typisk ikke i OSS. Ser man bort fra denne særegenhed er der, som flere gange fremhævet i det foregående, helt samme typer af retlige begrænsninger i en kommerciel licens som i en OSS-licens. Og hvis ikke licenstagere sikrer sig, at disse begrænsninger er fulgt, kan et *copyleft*-vilkår pludselig indebære, at licenstagere enten må opgive en bestemt programanvendelse eller videreudnyttelse eller – hvilket ofte vil være enklere – sikre sig, at de programkomponenter, som OSS-produktet afvikles sammen med, følger samme licensprincip.

2.1.4 Åbenhedsregulering

OSS-software er kendetegnet ved, at kildekoden stilles til rådighed for licenstagere, altså at den er *åben*. Dette åbenhedsprincip er gennemført på forskellige måder i de forskellige licenser.

I alle OSS-licenser indebærer åbenhedsreguleringen pr. definition en *ret* for licenstagere. Han har ikke alene adgang til de kopier af programmet, der i medfør af ophavsretslovens § 36 (se herom afsnit 1.2.2) er ”nødvendige” for at benytte det efter sit formål – altså objektkodeversionen – men han har også *adgang* til den kildekode, der ikke er nødvendig for selve programafviklingen men derimod for fejlretning og videreudvikling.

Herudover indebærer en række OSS-licenser – og herunder dem med *copyleft-vilkår* – at den licenstagere, der videreudvikler programmet og vælger at distribuere det videre til efterfølgende licenstagere, også har pligt til at give disse licenstagere en tilsvarende adgang til kildekoden.

2.1.5 Oplysningsforpligtelser

For at kunne *identificere* den licens, OSS-programmet er genstand for, pålægger de fleste OSS-licenser licenstagere en pligt til at identificere den relevante licens i programmet. Selv i de OSS-licenser, der indeholder de mindst vidtgående retlige begrænsninger i brugerens råderum, findes denne pligt.

Pligten til at sikre disse notitser er begrundet i flere forhold.

For det første sikrer en vedvarende angivelse af forhold vedrørende ophavsret, ejerskab, ansvarsfrihed mv., at brugeren har fuldt overblik over OSS-licensen og dermed med de vilkår, der gælder for produktet. Et sådant overblik er navnlig velbegrunderet, hvis en licens findes i forskellige versioner (”*dual licensing*”). Hermed

>

har licenstageren mulighed for at opnå særlige licenser – der ellers ville gå på tværs af OSS-licensen – til at benytte programmet på en måde, der ellers ville være afskåret.

For det andet indebærer navngivningen af de ophavs personer, der har været med til at skrive OSS-produktet, en del af den ideelle ”belønning”, der ligger i at skrive OSS. Hvor man ikke (nødvendigvis) tjener penge på sit programforfatterskab, kan man i det mindste vinde hæder og anseelse. Forudsætningen herfor er dog, at omverdenen kan se, hvem programmøren er!

Og endelig, for det tredje, kan det efter fremmede ophavsretslove være en betingelse for håndhævelsen af en ophavsret, at værket bærer notits om sin ophavsmand. Hvis ikke en sådan notits sikres på de versioner af værket, der underlægges en OSS-licens, kan man ikke udelukke, at den manglende ophavsretsnotits fører til retstab, også i relation til andre versioner.

2.1.6 Ansvarsfraskrivelser

Alle OSS-licenser pålægger licenstageren at acceptere en fuldstændig ansvarsfraskrivelse. En sådan retsstilling må forekomme rimelig i betragtning af, at videredistributionen af disse licenser ikke er forbundet med betalingspligt.

Ansvarsfraskrivelserne retter sig mod to forhold:

For det første fraskriver licensgiveren sig ansvar for programmets funktioner. Fejl og mangler af enhver art er OSS-licensgiveren uvedkommende. Ønsker licenstageren at sikre sig mod virkningerne af funktionstab, må han træffe aftale med nogen, der er indstillet på at påtage sig denne risiko, forsikringsmæssigt eller som led i en driftsmæssig ydelse af anden art.

For det andet fraskriver OSS-licensgiveren sig ethvert ansvar for, at tredjeparter viser sig at have rettigheder over det licenserede. Også en sådan fraskrivelse er velbegrunder, dels fordi der ofte ikke oparbejdes noget provenu, der i givet fald kan anvendes til at inddække eventuelle tab, dels fordi muligheden for at overskue tredjemands mulige rettigheder over programmet i almindelighed er særdeles vanskelig i relation til it.¹⁸

Se en nærmere redegørelse om rækkevidden af disse vilkår i afsnit 4.3.

2.1.7 Andre forskrifter og anvisninger

Foruden disse regler kan den enkelte OSS-licens indeholde særlige forskrifter, f.eks. om brug af varemærker eller pligt til at afgive erklæringer om kendskab til særlige tredjemandsrettigheder. Disse vilkår vil være ligeså bindende som de andre licensvilkår, men deres retsvirkninger vil sjældent være ligeså kritiske. Dels vil de være enkle at overholde, dels vil de normalt kun tage sigte på helt særegne situationer.

¹⁸ Se nærmere hertil *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), s. 961.

2.2 Beskrivelse af de enkelte OSS-licenser

2.2.1 GPL v. 2

a. *Generelt om licensen:* GNU General Public License (i det følgende kaldet GPL) er nok den mest udbredte OSS-licens, bl.a. fordi den i mange år har været anvendt som grundlag for Linux-styresystemet. Dens to seneste versioner, version 2 og 3, der er tilgængelig på <http://www.opensource.org/licenses>, er aftrykt som bilag 1 og 2 til denne vejledning. Oplysninger om dens baggrund og fortolkning findes på www.gnu.org/copyleft/gpl.html og <http://www.fsf.org/licensing/licenses/gpl.html>.

GPL regulerer forholdet mellem rettighedshavere bag GPL-produktet og licenstagere. Licensen vedligeholdes og støttes af organisationen *Free Software Foundation* (FSF). FSF fungerer dog hverken som licensgiver eller juridisk mellemlid mellem rettighedshavere og brugere. Den tilbyder alene tjenester af juridisk og ”retspolitisk” art.

Retsforholdet i henhold til GPL etableres derfor mellem licensgiveren og de enkelte licenstagere. Selv om licensen giver licenstagere mulighed for at videredistribuere GPL-produktet, er der ikke tale om, at licenstagere herved optræder som ”underlicensgiver” i relation til det viderespredte program. Dette gælder, hvad enten dette program er bearbejdet eller ikke.

Den licensretlige stilling i henhold til GPL er altså, at hver licenstag (jf. om dette begreb nedenfor) opnår sin licens direkte fra licensgiveren, der på forhånd har forpligtet sig til at stille licensen til rådighed for den til enhver tid værende bruger. Dette princip udtrykkes i pkt. 6 således:

”Each time you redistribute the Program (or any work based on the Program), the recipient automatically receives a license from the original licensor to copy, distribute or modify the Program subject to these terms and conditions. You may not impose any further restrictions on the recipients’ exercise of the rights granted herein. You are not responsible for enforcing compliance by thirds parties to this License.”

GPL er sammen med Affero GPL udtryk for den mest konsekvente gennemførelse af Richard Stallmans *copyleft*-tankegang. Det var Stallman, der skrev den oprindelige tekst til det såkaldte GNU-projekt. Princippet introduceres således i den indledende tekst:

”For example, if you distribute copies of such a program, whether gratis or for a fee, you must give the recipients all the rights that you have. You must make sure that they, too, receive or can get the source code. And you must show them these terms so they know their rights.”

Copyleft-vilkåret i GPL findes i pkt. 4, hvor det hedder:

”Any attempt otherwise to copy, modify, sublicense, or distribute the Program is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.”

Copyleft-reguleringen er så stærk, at end ikke et patentkrav rejst af en tredjepart om at anvende programmet på en anden måde end fastlagt i licensen, kan modificere den. Ifølge pkt. 7 er virkningen af et sådant krav, at licensen mistes. Tilsvarende gælder,

hvis særlige nationale eneretsregler vil have tilsvarende virkning, jf. pkt. 8. Derimod indeholder GPL v. 2 (modsat GPL v. 3) ingen regler, der pålægger en patenthaver at give licens på sine eventuelle patenter.

b. Licenstageren: Ligesom de øvrige OSS-licenser er GPL henvendt til en licenstagere. Pkt. 0 begrænser sig til at sige, at "Each licensee is addressed as 'you'", men trods den personlige tiltaleform, der hermed antydes, præciseres det ikke, om denne "licensee" nødvendigvis skal være en fysisk person, eller om licenstageren også kan være en juridisk person, f.eks. en offentlig myndighed, et aktieselskab eller en forening.

I mangel af en sådan præcisering er det nærliggende at skele til, hvordan man almindeligvis fortolker ophavsretlige licenser. Udgangspunktet er her, at licensen udspringer af et aftaleforhold mellem parter, der har rettigheder og pligter, herunder de rettigheder og pligter, der udspringer af selve licensen. Dette taler for, at den part, der optræder som "licenstagere" til en GPL-licens – i mangel af særlig angivelse – også er den *juridiske person*, der står med det driftsmæssige behov, som GPL-produktet dækker.

Heroverfor står imidlertid det forhold, at GPL-licensen ikke i sig selv skaber et aftaleforhold i klassisk forstand. Licensen er isoleret set en ophavsretlig tilladelse til at gøre noget, der ellers var forbudt i medfør af ophavsretlige regler. Og da ophavsretten gælder for alle, herunder også for medarbejdere hos en juridisk person, kunne man godt tænke sig, at hver enkelt ansat hos den juridiske person skulle betragtes som licenstagere i forbindelse med sin programanvendelse. Alternativet vil være, at den juridiske person som arbejdsgiver vil optræde i rollen som underlicensgiver, der i kraft af GPL-licensen videregiver en licens til den enkelte medarbejder, altså på samme måde som den ret GPL-licenserne giver til videredistribution til tredjemand.

Spørgsmålet har væsentlig betydning, fordi licenserne giver licenstageren forskellige frihedsgrader, alt efter om der er tale om licenstagernes egen programbenyttelse eller om videredistribution med henblik på tredjemands brug. Når det gælder licenstagernes egen programbenyttelse, giver den i øvrigt restriktive GPL f.eks. ingen begrænsninger i relation til retten til at lade GPL-produktet fungere sammen med proprietære løsninger, hvad enten dette sker gennem input/output baseret på veldokumenterede grænseflader eller ved kald mod specifikke programkommandoer i den binære kode. En sådan begrænsning gælder derimod ved videredistribution.

Det er nok mest nærliggende at forstå GPL således, at "Licensee" knytter sig til den forståelse af begrebet, der er sædvanlig inden for den proprietære licensverden. Begrebet må formodes at knytte sig til den driftsmæssige enhed, der får sit behov løst gennem GPL-produktet. Alternativet til en sådan forståelse ville være, at hver enkelt medarbejder hos licenstageren skulle betragtes som licenstagere. En sådan forståelse ville dels være usædvanlig inden for softwarelicensering, dels ville den skabe en forskel i det råderum, der vil gælde for henholdsvis juridiske og fysiske personer i rollen som licenstagere. Havde en sådan retsstilling været tilsigtet, havde det været nærliggende, at det var sagt udtrykkeligt i licenserne.

c. Den primære licens: Den primære licens i henhold til GPL falder i to dele, pkt. 1 og 2.

Pkt. 1 indeholder en licens til at *kopiere og videredistribuere* nøjagtige ("verbatim") kopier af GPL-produktet på enhver måde. Tilladelsen hertil er alene betinget af, at ansvarsfraskrivelsen videreføres sammen med licensvilkårene.

For så vidt angår retten til at *kopiere* produktet rummer GPL ingen begrænsninger. Licenstagere kan således anvende det på enhver måde, herunder i forbindelse med proprietære systemer underlagt andre licensbegrænsninger. Ligeledes vil licenstagere kunne anvende produktet til kommercielle aktiviteter, herunder som grundlag for betalbare tjenester.

Ej heller gælder der begrænsninger i retten til at kopiere produktet og videredistribuere det. Hele tankegangen i OSS er netop, at programmet gerne må spredes videre. Når det gælder selve retten til at distribuere den "nøjagtige" kopi af det GPL-belagte program, kan licenstagere alene beregne sig et vederlag for "the physical act of transferring a copy", jf. herom straks nedenfor under g. Men ved en sådan videreoverdragelse af en nøjagtig kopi gælder der i øvrigt ingen copyleft-klausul. Hvis brugeren foretrækker – selv – at integrere eller sammenbygge programmet med proprietær software, står det ham frit for, blot han ikke videredistribuerer det således integrerede eller sammenbyggede produkt under de proprietære licensvilkår.¹⁹

GPL indeholder ingen begrænsninger i adgangen til at bruge programmet til forskellige formål uden samtidig at kopiere det. Det siges udtrykkeligt i pkt. 0 i GPL, at "The act of running the Program is not restricted, and the output from the Program is outside its scope." Efter dansk ophavsret vil det at afvikle et program (dvs. programmets objektkode) kunne være omfattet af ophavsretten, hvis afviklingen indebærer en tilgængeliggørelse af programmets funktioner eller af kildekoden for almenheden. Se hertil afsnit 1.2.3. Ved udtrykkeligt at anføre, at enhver brug – der ikke også indebærer en kopiering eller distribution – er "not restricted", har GPL imidlertid gjort op med denne mulighed. En sådan anvendelse er da også almindeligt kendt på meget søgte netsteder som Google, Amazon og Yahoo.

Eksempel: En organisation O har udviklet et program, der bl.a. har nogle programkomponenter indbygget, der er anskaffet under en GPL-licens. GPL giver O ret til *selv at benytte* det udviklede program med de programkomponenter, der er underlagt GPL. Denne benyttelse omfatter også tilrådighedsstillelse via en internetforbindelse, der ifølge GPL alene er en "act of running the program". Det udviklede program må imidlertid kun *distribueres* under GPL, fordi det har indbefattet programkomponenter, der er underlagt GPL.

Pkt. 2 indeholder en licens til at *bearbejde, kopiere og distribuere* programmet. Denne ret gælder som udgangspunkt på samme måde som efter pkt. 1, jf. henvisningen hertil

¹⁹ At der ikke er en sådan copyleft-regulering falder i naturlig konsekvens af, at den slutbruger, som licenstagere måtte overdrage programmet til, jo blot kunne vælge at hente programmet selv og anvende det, som han vil.

i pkt. 2. Men i tillæg hertil pålægges licenstageren nogle yderligere begrænsninger. Disse begrænsninger, der har at gøre med, at der her er tale om en bearbejdning²⁰ af det oprindelige program, beskrives nærmere i det følgende:

d. Åbenhedsregulering: Det helt grundlæggende princip i al OSS ligger i licenstagerens mulighed for at disponere over kildekoden. For at sikre en videreførelse af dette princip er den licenstagere, der vil videresprede bearbejdede versioner af et GPL-produkt, forpligtet til også at give sine licenstagere adgang til kildekoden for den bearbejdede software.

Denne pligt fremgår af GPL pkt. 3, der anviser forskellige midler til at opfylde den: *Enten* kan den licenstagere, der har bearbejdet et GPL-produkt, medsende kildekoden til sin licenstagere. *Eller* også kan licenstageren give et stående tilbud i 3 år på at levere koden på et sædvanligt medium uden anden betaling end kopieringsomkostningerne – eller videreføre det tilbud, licenstageren i sin tid modtog herom.

e. Licensbegrænsninger ved distribution af forbedringer: GPL stiller en række krav, der i realiteten indebærer et forbud mod *licensbegrænsninger* på de forbedringer, licenstageren spreder videre, hvis disse licensbegrænsninger er snævrere end GPL. Disse krav fremtræder i flere skikkelser.

For det første fastslår pkt. 1, stk. 1, at licensgiveren har pligt til at knytte GPL-licensen til sine bearbejdnings (eller til den oprindelige software) ved en videredistribution.

For det andet foreskriver pkt. 4, at det kun er tilladt at kopiere og videresprede GPL-produktet i overensstemmelse med de udtrykkelige vilkår, der fremgår af GPL, og at enhver krænkelse af disse rettigheder vil bringe licensen til ophør.

f. Krav vedrørende sammenbygninger: Dernæst stiller GPL krav i forbindelse med distribution (licensering) af programmer, der sammenbygger GPL-programmel med proprietær kode. Dette fremgår af GPL pkt. 2, litra b), der lyder således:

”You must cause that work that you distribute or publish, that in whole or in part contains or is derived from the Program or any part thereof, to be licensed as a whole at no charge to all third parties under the terms of this License.”

Sammenbygges software underlagt andre licenser (herunder proprietær software) med et GPL-produkt (f.eks. således at der foretages programkald til GPL-produktet),

²⁰ GPL anvender ikke udtrykket “bearbejdning” men taler i stedet om ”a work based on the program”, jf. pkt. 0. Hermed forstås *enten* ”the Program” eller ”any derivate work under copyright law: that is to say, a work containing the Program, or a portion of it, either verbatim or with modifications and/or translated into another language.” Som nævnt i afsnit 1.2.7 vil en dansk domstol læse denne bestemmelse i lyset af danske regler om bearbejdnings, se herom i afsnit 1.2.4 note 9.

>

indebærer denne bestemmelse, at GPL-licensen skal benyttes ved videredistribution af det samlede program. Her får licensen altså ikke alene virkning for den GPL-komponent, licenstageren *oprindelig* modtog, men også på anden software, der *indeholder* ("contains") GPL-komponenten, er *afledt* af den – eller er *en del af* den. Derimod er der intet til hinder for at sammenbygge et GPL-softwareprodukt med software underlagt andre licenser (herunder proprietær software), således at der foretages programkald fra GPL-produktet til det proprietære softwareprodukt.

GPL forbyder ikke licenstageren at videredistribuere GPL-programmet sammen med proprietære programmer, hvis blot der ikke er tale om en sammenbygning. Dette siges udtrykkeligt i pkt. 2, sidste stk.:

"In addition, mere aggregation of another work not based on the Program with the Program (or with a work based on the Program) on a volume of a storage or distribution medium does not bring the other work under the scope of this License."

Der er altså intet til hinder for at videredistribuere et GPL-produkt sammen med et proprietært produkt på *samme medium* (f.eks. en CD). Spørgsmålet er imidlertid, hvornår der i kraft af den driftsmæssige forbindelse mellem flere programmer på samme medium foreligger en sammenbygning, der indebærer, at det ene program "indeholder" det andet. I pkt. 2, stk. 2 (efter litra a-c) hedder det herom:

"If identifiable sections of that work [dvs. et samlet program "as a whole"] are not derived from the Program and can be reasonably considered independent and separate works in themselves, then this License, and its terms, do not apply to those sections when you distribute them as separate works."

Bestemmelsen efterlader navnlig usikkerhed i de tilfælde, hvor GPL-programmet hverken er integreret med et andet program eller gjort til genstand for en indgående bearbejdning, der reelt har gjort det til et andet program.

Man kan for det første forestille sig, at GPL-produktet kaldes *af* et andet (måske proprietært) program, uden at der er sket nogen ændring af GPL-programmet. I praksis vil dette indebære at GPL-programmet kaldes på input-output niveau, dvs. ved benyttelse af en grænseflade i GPL-programmet, som er lagt frem i det. I denne situation er der slet ikke foretaget nogen bearbejdning af GPL-programmet. Den samlede løsning kan herefter videredistribueres under to sideordnede licenser, der hver for sig giver brugeren forskellige rettigheder: Slutbrugeren må underlægge sig en proprietær licens til det program, der kalder GPL-programmet, men GPL for det kaldte program.

For det andet kan man forestille sig, at GPL-produktet kaldes af et andet, måske proprietært, program. Et sådant kald vil normalt kræve, at programmøren betjener sig af en del af koden i GPL-produktet. I denne situation kan det tænkes, at det kaldende program må betragtes som en sammenbygning af det kaldte GPL-program. Medmindre den kode, der genanvendes, er så begrænset, at der foreligger et lovligt programcitater (f.eks. i form af en tekststreng), kan det tænkes, at det kaldende program betragtes som en bearbejdning af GPL-programmet og derfor må underlægges GPL-licensen.

>

For det tredje kan man forestille sig, at det oprindelige GPL-program bygges sammen med det kaldte program, således at begge fremstår som en enhed, altså som ét program. Hvis denne enhed ønskes licenseret under én licens, er der intet valg. Her må man vælge GPL.

Eksempel: Et GPL-program, der kan afvikle digital signatur-funktioner i et XML-dokument, bygges ind i et tekstbehandlingsprogram, der er undergivet en sædvanlig kommerciel licens med betalingspligt, og videredistribueres i objektkode (altså uden kildekodeicens). En sådan distribution vil være i strid med GPL, der netop stiller krav om, at kildekoden stilles til rådighed.

Leveres GPL-programmet ved siden af tekstbehandlingsprogrammet, således at det blot anvendes herfra, kan de to licenser opretholdes uafhængigt af hinanden, og GPL forhindrer dermed ikke den samlede løsning, jf. bemærkningerne ovenfor i teksten. Der er heller intet til hinder for, at licenstageren sælger en diskette, der dels indeholder et proprietært tekstbehandlingsprogram baseret på en kommerciel licens, dels indeholder et GPL-program til digital signatur baseret på GPL. Det må blot fremtræde klart ("identificerbart"), hvilke programkomponenter, der er, henholdsvis ikke er, omfattet af GPL og dermed skal bibeholdes som OSS under GPL.

Man kan spørge, om kravet om identificerbarhed indebærer, at *brugeren* skal foretage et *bevidst valg* om – i dette eksempel – at benytte OSS-programmet til digital signatur, eller om det er tilstrækkeligt, at man på systemniveau (f.eks. i brugervirksomhedens it-afdeling) er sig identificeringen bevidst.

Når dette spørgsmål overvejes, må det fremhæves, at det vil være forbundet med ganske betydelige praktiske vanskeligheder at skulle håndhæve et krav om, at *brugeren* skal have været sig bevidst, hvilket program, han anvender. Sådanne krav stilles da heller ikke i moderne it-anvendelse, hvor det hører til sjældenhederne, at brugeren overhovedet ved, hvilke programmer og hjælpeprogrammer, der indgår i systemanvendelsen. Kravet ville da også være vanskeligt at retfærdiggøre, eftersom realiteten jo blot er, at det proprietære program, efter brugerens konkrete indtastning, foretager specifikke anvendelser af GPL-programmet. Skulle man stille et krav om synlig identificerbarhed, ville "prisen" for at integrere GPL-programmet med det proprietære program skulle betales ved en forringelse af brugervenligheden af den samlede løsning – et resultat, som hverken den ene eller den anden rettighedshaver kan være tjent med.

Derfor må det antages, at kravet om identificerbarhed alene skal håndhæves på systemniveau. Det afgørende er, om de personer, der i øvrigt håndterer de licenser, der anvendes af systemet, kan erkende hvilke licenser, der regulerer de enkelte programkomponenter. Der er således intet til hinder for, at en programløsning, der set fra slutbrugeren fremtræder som en enhed, og som også er distribueret således af leverandøren, baseres på moduler, hvoraf nogle er undergivet GPL-licensen og andre proprietære licenser, hvis blot de moduler, der er undergivet GPL-licensen, isoleret set overholder reglerne i denne licens herunder åbenhedsreguleringen.

Eksempel: Et netsted fungerer på grundlag af et Content Management System

>

(CMS) licenseret under GPL. Systemet har et søgefelt, hvori brugeren kan indtaste søgeord, men søgefunktionen udføres af et andet program, som er underlagt en licens. Det produkt aktiveres af CMS-programmet således, at brugeren ikke opdager, at han anvender to forskellige programmer. Søgningen sker ved hjælp af et indeks, der er opbygget ved, at søgeprogrammet periodevis læser alle de HTML-sider, der understøttes af CMS-programmet. Så længe der blot er tale om benyttelse på én installation (dvs. ikke videredistribution), er der slet ingen problemer med GPL, idet dette alene indebærer ”running the program”.

En overdragelse af denne løsning kan ske ved, at den systemansvarlige overdrager to licenser – den kommercielle licens til søgeprogrammet og GPL til CMS-programmet. Herefter kan erhververen installere den samlede programløsning, således at den nye bruger får samme oplevelse af at benytte et samlet system, som de tidligere brugere havde. GPL-licensen kræver ikke, at brugeren véd, at han benytter et GPL-licensert system. At brugeren føler sig som bruger af ”et samlet system” gør heller ikke dette ”sammenbygget” i GPL’s forstand. Sammenbygningen sker kun i brugergrænsefladen. I en sådan situation kræver GPL blot, som omtalt neden for under *i*, at der i forbindelse med den løbende læsning af kommandoer afgives en ophavsretsnotits til brugeren med oplysning om GPL-licensen.

Tilsvarende må det antages, at GPL-licensen ikke forhindrer, at GPL-programmet inkorporeres i en web-applikation, som herefter giver nettets brugere mulighed for at anvende softwaren. Konsekvensen heraf er, at disse netsteder ikke behøver at frigive deres forbedringer under en open source-licens, da softwaren ikke distribueres til kunderne.

De nævnte eksempler kendetegnes ved, at integrationen mellem GPL-produktet og det proprietære produkt sker i *brugergrænsefladen*. Da brugerens valg mv. ikke er afgørende for, om der er sket en ”sammenbygning”, kan der ske en vidtgående integration på dette niveau, hvis blot de enkelte programmoduler kan håndteres adskilt, i relation til distribution (under GPL-licensen) og i opfyldelsen af GPL-licensens krav om åbenhed. I den forbindelse må det fremhæves, at GPL-licensen ikke forhindrer, at programmet inkorporeres i en web-applikation, som herefter giver nettets brugere mulighed for at anvende softwaren. I denne situation er der ikke tale om, at den driftsansvarlige videredistribuerer nogen modificeret licens til netbrugerne. Den driftsansvarlige kan derfor godt modificere GPL-produktet som led i sin drift. Derfor behøver den licensansvarlige for disse netsteder heller ikke frigive deres forbedringer under en open source-licens, da softwaren ikke *videredistribueres* til kunderne.

Eksempel: En offentlig organisation O anvender et GPL-program til en specialberegning. Funktionen stilles til rådighed for andre organisationer via internettet (som en SOA-webservice). Det betyder, at et program, som afvikles på en computer hos en virksomhed V, kan sættes op til via en internetforbindelse at kalde beregningsprogrammet ved overførsel af de data, som skal beregnes til O’s computer. Beregningen sker på O’s computer og returneres til det kaldende program hos V. Programmet hos V præsenterer resultatet for brugeren, som ikke ved, at et

program hos O har udført beregningen. Det program, der afvikles hos V, har V selv anskaffet, og opsætningen til at kalde programmet hos O er sket ud fra en vejledning, som O har offentliggjort.

En sådan løsning indebærer for det første, at V ikke underlægges de forpligtelser, der i henhold til GPL-licensen gælder for beregningsprogrammet hos O. GPL giver O ret til at anvende programmet til denne brug, jf. indledningsordene i pkt. 0: "The act of running the Program is not restricted, and the output from the Program is outside its scope". Det gælder selv om brugen efter dansk ophavsret indebærer en særskilt tilgængeliggørelse for almenheden. Følgelig behøver V ikke underkaste sig GPL-licensen, eftersom programmet ikke benyttes af V i den betydning, der følger af den danske ophavsretslovs § 36. Der er heller ikke tale om, at programmet distribueres til V. Fordi der ikke foreligger en sådan videredistribution, har O heller ikke pligt til at offentliggøre de tilpasninger, man måtte have foretaget i programmet, under GPL-licensen.

Der foreligger heller ikke en sammenbygning, hvis en programløsning er opbygget således, at der sker en indeksering af dataelementer i GPL-programmet, som herefter udnyttes i et program, distribueret under en proprietær licens sammen med GPL-programmet. Modsat programkomponenter vil dataelementerne og parameteropsætninger ikke udgøre bearbejdnings af et programværk. I ophavsretlig forstand vil der være tale om data, normalt indtastet eller bearbejdet af brugeren. Hvis der består ophavsrettigheder eller andre immaterielle rettigheder til disse dataelementer, vil rettighederne hertil bestå uafhængigt af retten til programværket. Disse rettigheder vil normalt tilkomme brugeren, f.eks. den myndighed eller virksomhed, der drifter løsningen. Dermed opstår der ingen licensproblemer i relation til GPL-licensens vilkår.

Rent teoretisk kan der tænkes at forekomme en indeksering, der indebærer genbrug (dvs. kopiering) af programelementer fra GPL-programmet med henblik på brugen af det kommercielle program. I det omfang sådanne programelementer indgår som en del af den samlede programkode i det kommercielle program vil retten til at genanvende disse programkomponenter i det kommercielle program være betinget af, at det kommercielle program stilles til rådighed under samme GPL-licens som den, GPL-programmet er underlagt.

Med denne regulering udstrækkes GPL-licensens vilkår også til programmer, der er skrevet helt uafhængigt af GPL-komponenten. GPL er opmærksom herpå, når det i næstsidste stk. i pkt. 2 siges, at meningen er "to control the distribution of derivative or collective works based on the Program." Begrebet "collective works" kan oversættes til "samleværker", dvs. antologier. Ifølge ophavsretslovens § 5 har den, som ved at sammenstille værker eller dele af værker frembringer et litterært eller kunstnerisk samleværk, ophavsret til dette, men retten gør ingen indskrænkning i ophavsretten til de enkelte værker. Da GPL-licensgiverens samtykke altså er nødvendigt for, at der kan rådes ophavsretligt over samleværket, er der ophavsretligt set intet til hinder for at lægge en sådan begrænsning.

g. Ingen betalingsforpligtelser: Ved at slå fast, at GPL-slutbrugeren til enhver tid skal have fri adgang til at benytte GPL-produktet, har GPL allerede antydnet, at der ikke må

indbygges en pligt til at betale en licensafgift for det færdige produkt ved *videredistribution*. Denne pligt finder udtryk i to bestemmelser:

GPL pkt. 1, stk. 2, lyder således:

”You may charge a fee for the physical act of transferring a copy, and you may at your option offer warranty protection in exchange for a fee.”

Dernæst foreskriver GPL pkt. 2, stk. 2, litra b:

“You must cause any work that you distribute or publish, that in whole or in part contains or is derived from the Program or any part thereof, to be licensed as a whole at no charge to all third parties under the terms of this License”

Bestemmelsen opstiller et generelt forbud mod at stille krav om betaling som betingelse for at benytte det GPL-licenserede program ved videredistribution. Licensgiveren har dog ret til at opkræve betaling for det GPL-licenserede ”oprindelige” program. Som anført nedenfor er der heller intet til hinder for at overdrage et GPL-program under en aftale, hvor brugeren skal betale for andre ydelser. Blot kan der ikke lægges licensbegrænsninger i selve den ydelse, der ligger i at tillade kopiering. Sådanne begrænsninger (og en hertil hørende betalingspligt) kan kun opstilles for så vidt, de har at gøre med det praktiske besvær, der ligger i at overføre programmet på et medium.

Bestemmelsen efterlader usikkerhed i flere henseender.

For det første giver den licenstageren ret til at opkræve betaling for sit fysiske arbejde med at producere eksemplaret eller for at afgive garantier. Men i praksis kan det være vanskeligt at finde ud af, hvor stor en del af det vederlag, it-brugeren betaler til sin leverandør, der dækker den ene eller anden tjeneste eller indeståelse. For at afskære en sådan tvivl bør man i kontrakter om overdragelse af GPL-baseret software foretage en nøje udskillelse af de beløb, der betales af brugeren. Rejses der tvivl om beløbets berettigelse, må der foretages en kritisk (og i givet fald revisionsmæssig) kontrol af de beløb, der opkræves for færdiggørelse af mediet. Beløbene må ikke overstige de omkostninger, der almindeligvis må formodes at medgå til at opfylde henholdsvis kopierings- og garantiforpligtelsen. Da kun de faktiske omkostninger må debiteres kunden, er der som udgangspunkt ikke plads til hverken ”driftshervederlag” eller ”overhead”.

For det andet nægter den licenstageren ret til at opkræve en licensafgift ved videredistribution af programløsninger, der indeholder GPL-produktet helt eller delvis. Her opstår i princippet samme problem som netop anført: Kan det tænkes, at prissætningen for disse andre programløsninger sker urealistisk højt, vil der være en risiko for, at licensen mistes. Risikoen er begrænset, hvis der er tale om licensering af det oprindelige GPL-produkt, idet licenstageren typisk vil kunne få dette gratis fra anden side. Men den er netop aktuel, hvis licensen angår en bearbejdning, som ikke er tilgængelig fra anden side.

Også disse spørgsmål må afgøres konkret. Blandt de betalingskrav, bestemmelsen *ikke* forbyder, er:

>

- > At den oprindelige licensgiver tager sig betalt for sit GPL-licenserede program.
- > At GPL-licenstagere i rollen som licensgiver ved viderelicensering kræver betaling for at bruge andre af sine *programløsninger*, som omfatter GPL-produktet (hvis blot disse programløsninger ikke håndhæves gennem begrænsninger i selve den licens, der anvendes ved viderelicensering);
- > At der kræves betaling for at bruge programmets *uddata* som led i en samlet tjeneste (så længe en sådan brug af uddata ikke isoleret set indebærer en ophavsretlig handling, jf. afgrænsningen af dette begreb i afsnit 1.2.3.).

Klart er det også, at GPL-licenstagere kan tage sig betalt for enhver anden tillægsydelse, uanset om det angår GPL-produktet eller produkter eller tjenester ydet i tillæg hertil, herunder:

- > Hardware,
- > Rådgivning,
- > Installation,
- > Uddannelse
- > Vedligeholdelse
- > Garantiforpligtelser

Forbuddet mod betaling for ”licensen” ved videredistribution giver anledning til samme typer af afgrænsningsproblemer som dem, vi kender fra sondringen mellem benyttelse af programmet, henholdsvis brug af dets funktionaliteter, jf. nærmere i afsnit 1.2.3. At der er tale om lignende afgrænsninger følger af, at en betalingspligt normalt vil knytte sig til noget, licensgiveren kan forbyde. Er en handling ifølge GPL fri, vil der derfor være en formodning for, at den heller ikke skal være betalbar.²¹ Derimod kan man ikke slutte den anden vej.

Som anført i afsnit 1.2.3 må det antages, at ophavsretten dækker visse anvendelser af et edb-program, der indebærer en ”tilgængeliggørelse for almenheden”. GPL fastslår imidlertid udtrykkeligt, at disse former falder uden for licensen, idet de udelukkende udgør en ”brug”. Således siges det i pkt. 0 i GPL, at ”The act of running the program is not restricted, and the output from the Program is covered only if its contents constitute a work based on the Program ...”.

h. Ansvarsfraskrivelser: Som nærmere udviklet i afsnit 4.3 indebærer de fleste OSS-licenser en fuldstændig ansvarsfraskrivelse fra rettighedshaverens side. For en

²¹ En tilsvarende formodning anvendes generelt inden for læren om licensaftaler. Se herved *Mads Bryde Andersen: Enkelte transaktioner* (2004), s. 428 f., med henvisning til Højesterets dom i *Ugeskrift for Retsvæsen 1991*, s. 652 ff.

nærmere redegørelse om baggrunden for og gyldigheden af disse fraskrivelser henvises til dette afsnit. I GPL er ansvarsfraskrivelserne indeholdt i pkt. 11 og 12, der indeholder den fuldstændige tekst.

i. Oplysningsforpligtelser: GPL pkt. 1 og 2, opstiller en række oplysningsforpligtelser som betingelse for at kunne videredistribuerer GPL-produkter.

Pkt. 1, stk. 1, indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

“You may copy and distribute verbatim copies of the Program's source code as you receive it, in any medium, provided that you conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice and disclaimer of warranty; keep intact all the notices that refer to this License and to the absence of any warranty; and give any other recipients of the Program a copy of this License along with the Program

Pkt. 2 indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

“a) You must cause the modified files to carry prominent notices stating that you changed the files and the date of any change.

[...]

c) If the modified program normally reads commands interactively when run, you must cause it, when started running for such interactive use in the most ordinary way, to print or display an announcement including an appropriate copyright notice and a notice that there is no warranty (or else, saying that you provide a warranty) and that users may redistribute the program under these conditions, and telling the user how to view a copy of this License. (Exception: if the Program itself is interactive but does not normally print such an announcement, your work based on the Program is not required to print an announcement.)”

Begge bestemmelser bygger på et grundlæggende princip om *gennemsigtighed*. Når licenstagere videredistribuerer et GPL-produkt, må han beholde de ophavsretsnotitser, det har. Videredistribuerer han det med sine egne ændringer, må det oplyses, hvornår disse ændringer er foretaget. Dermed får slutbrugeren mulighed for at identificere forskellige versioner. Hvis ikke slutbrugeren selv kontrollerer et programkald til det pågældende GPL-produkt, må disse oplysninger meddeles som en del af brugergrænsefladen.

Navngivningen tjener dels til at sikre udvikleren den anerkendelse, som er en væsentlig motiverende kraft for udviklingen af *open source*-programmer, dels giver den brugeren mulighed for at rette henvendelse til den pågældende, hvis der skulle opstå ønske om at opnå en videregående licensret, herunder licens til at opkræve anden betaling end den, der er hjemlet ved vilkårene.

2.2.2 GPL v. 3

a. Generelt om licensen: En række af de usikkerheder, der har været påpeget i anvendelsen af GPL v. 2, har været debatteret i det internationale open source-miljø. Version 2 er over 16 år gammel, og i den mellemliggende tid har der udviklet sig nye udnyttelsesformer, der har givet anledning til fornyede overvejelser. Efter en indgående debat har Free Software Foundation (FSF) den 29. juni 2007 frigivet en ny version af GPL, GPL v. 3.

>

Det er vigtigt at slå fast, at en ny version af en standardlicens ikke uden videre forandrer de retsforhold, der beror på tidligere meddelte licenser mv., og som dermed danner grundlaget for en eksisterende programanvendelse. Medmindre licensgiveren i forbindelse med sin anvendelse af licensen udtrykkeligt har anført, at programmet ”licenseres på grundlag af GPL v. 2 og enhver senere version af denne licens” vil det være op til parterne – og herunder navnlig licensgiveren – om en eksisterende licens skal genforhandles og i givet fald erstattes af den nye version.

Den forrige version, GPL v. 2 (og tilsvarende v. 3 pkt. 14), indeholder en særlig mekanisme, der gør det muligt for licenstageren at lade en ny GPL-version træde i stedet for den eksisterende. Bestemmelsen lyder således:

“9. The Free Software Foundation may publish revised and/or new versions of the General Public License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns.

Each version is given a distinguishing version number. If the Program specifies a version number of this License which applies to it and "any later version", you have the option of following the terms and conditions either of that version or of any later version published by the Free Software Foundation. If the Program does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published by the Free Software Foundation.”

Denne bestemmelse giver *licenstageren* mulighed for at beslutte, at GPL v. 3 skal gælde for bearbejdnings mv., der er sket på grundlag af programmet, der er licenseret på grundlag af GPL v. 2. Der er derimod ikke nogen mekanisme, der automatisk bringer v. 3 til anvendelse i forhold til licenser baseret på v. 2. I pkt. 5, litra c, siges det udtrykkeligt, at en licensgiver, der ønsker at licensere et bearbejdet værk under GPL v. 3, i givet fald må licensere hele værket under denne licens.

I forhold til version 2 udmærker GPL v. 3 sig ved et klarere og mere stringent (juridisk) sprogbrug. De to indledende bestemmelser (pkt. 0 - 1) indeholder en række definitioner på de begreber, der senere optræder i licensen. Herefter følger i pkt. 2 de grundlæggende ”Basic Permissions” efterfulgt af en særlig regel om beskyttelse mod kopibeskyttelsesordninger (pkt. 3, jf. herom neden for under *e*). I pkt. 4 finder man en licens til videreoverdragelse i uændret form og i pkt. 5 regler om videreoverdragelse af bearbejdede versioner af programmet, jf. herom neden for under *c*. Pkt. 8 indeholder en revideret version af den tidligere copyleft-klausul. I pkt. 9 er der langt mere præcist end tidligere taget stilling til den situation, der foreligger, hvis en bidragsyder har patenteret den software, hvormed et licenseret program er bearbejdet og forbedret, jf. herom neden for under *d*.

I forhold til v. 2 indeholder GPL v. 3 en række nye regler. En særlig regel (pkt. 6) tager stilling til, hvordan man stiller kildekoden til et program til rådighed, når programmet alene distribueres i objektkode. Et nyt pkt. 7 behandler tilfælde, hvor licenstageren (i rollen som licensgiver af en bearbejdning) forsyner GPL-licensen med supplerende vilkår. Disse vilkår forudsættes enten at præcisere rammerne for licensen (herunder for brugen af varemærker mv.) eller at give yderligere tilladelser.

Blandt de mere grundlæggende ændringer, der er indført i GPL v. 3 kan fremhæves følgende:

b. Licenstageren: Som anført i afsnit 2.2.1.b giver GPL v. 2 anledning til tvivl om, hvilke personer i området omkring licenstageren, der har ret til at benytte licensen – og i så fald i hvilken status. Herom findes nu følgende bestemmelse i pkt. 2, stk. 2:

“You may make, run and propagate covered works that you do not convey, without conditions so long as your license otherwise remains in force. You may convey covered works to others for the sole purpose of having them make modifications exclusively for you, or provide you with facilities for running those works, provided that you comply with the terms of this License in conveying all material for which you do not control copyright. Those thus making or running the covered works for you must do so exclusively on your behalf, under your direction and control, on terms that prohibit them from making any copies of your copyrighted material outside their relationship with you.

c. Sammenbygninger: Som anført i afsnit 2.2.1.f giver affattelsen af den primære licens i GPL v. 2 anledning til vanskelige sondringer. I GPL v. 3 er der nu sket en præcisering af licensens omfang, der afklarer en række af disse spørgsmål. For det første finder man i pkt. 0 nu en definition af bearbejdningsgrebet:

“To “modify” a work means to copy from or adapt all or part of the work in a fashion requiring copyright permission, other than the making of an exact copy. The resulting work is called a “modified version” of the earlier work or a work “based on” the earlier work.

Med denne formulering er der nu foretaget en direkte henvisning til det ophavsretlige kriterium for, om en programændring eller -kopiering overhovedet kræver en ophavsretlig tilladelse (licens). Da licensen må forstås i lyset af de regler, der gælder i det land, hvor den skal håndhæves, indebærer det, at man i Danmark vil kunne foretage programciterer uden at krænke licensen i det omfang, at sådanne citater er berettigede i medfør af den almindelige ophavsretlige citatret, jf. ophavsretslovens § 22.²²

Hertil føjer sig den centrale licensbestemmelse vedrørende viderelicensering af bearbejdede værker, der nu lyder således:

“You may convey a work based on the Program, or the modifications to produce it from the Program, in the form of source code under the terms of section 4, provided that you also meet all of these conditions:

- a) The work must carry prominent notices stating that you modified it, and giving a relevant date.
- b) The work must carry prominent notices stating that it is released under this License and any conditions added under section 7. This requirement modifies the requirement in section 4 to “keep intact all notices”.
- c) You must license the entire work, as a whole, under this License to anyone who comes into possession of a copy. This License will therefore apply, along with any applicable section 7 additional terms, to the whole of the work, and all its parts, regardless of how they are packaged. This License gives no permission to license the work in any other way, but it does not invalidate such permission if you have separately received it.

²² Se hertil *Mads Bryde Andersen*: IT-retten, 2. udg. (2005), s. 344 f.

d) If the work has interactive user interfaces, each must display Appropriate Legal Notices; however, if the Program has interactive interfaces that do not display Appropriate Legal Notices, your work need not make them do so.

A compilation of a covered work with other separate and independent works, which are not by their nature extensions of the covered work, and which are not combined with it such as to form a larger program, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an “aggregate” if the compilation and its resulting copyright are not used to limit the access or legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. Inclusion of a covered work in an aggregate does not cause this License to apply to the other parts of the aggregate.”

Det kritiske led i bestemmelsen i sin nuværende udformning ligger i litra c, der stiller krav om viderelicensering af ”the entire work [...] regardless of how they are packaged”. I GPL v. 3 benyttes ordet ”package” om den digitale indpakning af en programkode, se herved pkt. 1, stk. 3, og pkt. 6, sidste stk. (om ”unpacking”). I lyset af de hensyn, der ligger bag bestemmelsen, synes denne formulering at føre til samme resultater som dem, der er gengivet under pkt. 2.2.1 i situationer, hvor flere programmer videredistribueres i en samlet løsning men under særskilte licenser.

d. Patentspørgsmål: Hvor GPL v. 2 udelukkende gav licens til rettighedshaverens ophavsretlige beføjelser, indeholder v. 3 også en patentlicens. Den findes i pkt. 11, hvis tredje stykke lyder således:

“Each contributor grants you a non-exclusive, worldwide, royalty-free patent license under the contributor's essential patent claims, to make, use, sell, offer for sale, import and otherwise run, modify and propagate the contents of its contributor version.”

Bestemmelsen har til formål at undgå, at der indgås aftaler mellem patenthavere og distributører. Det grundlæggende synspunkt er det samme i v. 3, som i GPL v. 2, nemlig at patentrettigheder ikke kan (og ikke bør) begrænse licenstagere i sin udnyttelse af det licenserede program. Hvis licensgiveren i en sådan situation meddeler en patentlicens til nogle licenshavere, har licensgiveren pligt til at gøre det til alle – eller i det mindste at sikre, at licenseringen sker på en måde, der sikrer ligelig og ikke-diskriminerende behandling af licenstagere.

e. Kopibeskyttelsesanordninger: Som noget nyt har GPL v. 3 indføjet en særlig regel, der forhindrer licenstagere at forbyde omgåelse af tekniske kopibeskyttelsesanordninger, der findes i GPL-softwaren eller tage skridt til at fjerne sådanne ordninger. Bestemmelsen herom findes i pkt. 3, stk. 2, der lyder således:

“When you convey a covered work, you waive any legal power to forbid circumvention of technological measures to the extent such circumvention is effected by exercising rights under this License with respect to the covered work, and you disclaim any intention to limit operation or modification of the work as a means of enforcing, against the work's users, your or third parties' legal rights to forbid circumvention of technological measures.”

Som bestemmelsen er formuleret, forbyder den ikke indføjeelse af anordninger til kopibeskyttelse. Et forudgående stykke anfører, at programmet som sådan ikke ”kan anses for” (*be deemed part of*) en kopibeskyttelsesanordning. Den, der

viderelicenserer et program baseret på GPL v. 3, kan derfor godt indføje en sådan anordning. Blot må anordningen ikke ledsages af et licensvilkår, der forbyder omgåelse.

2.2.3 LGPL v. 2

GNU Lesser General Public License (også kaldet LPGL eller Lesser-GNU-GPL) blev udsendt i 1991. Licensen er ligesom GPL skrevet af *Richard Stallman* men anden version under bistand af juraprofessoren *Eben Moglen*. Den tager særlig sigte på programbiblioteker. Af samme grund blev den tidligere betegnet "the GNU Library General Public License."

Der er tale om en særdeles kompliceret licenstekst, hvis rækkevidde på en række punkter må betegnes som uklar, bl.a. som følge af den anvendte, meget indforståede tekniske sprogbrug. For at forstå dens rækkevidde må man vide, hvad et programbibliotek er.

Et *programbibliotek* er en samling af hjælpeprogrammer og hjælpefiler, der læses og aktiveres under udvikling og afvikling af et andet program.²³ Et sådant modul kan f.eks. indeholde datamængder, der skal bruges ved afviklingen af andre programmer (f.eks. til at definere et objekt). Eller det kan indeholde programkode, der kan understøtte afviklingen af andre programmer.

Af samme grund vil programbiblioteker ofte skulle sammenbygges med andre programmer, der på forskellig vis *kalder* eller *aktiverer* de enkelte moduler. Som tidligere nævnt kan et sådant kald ske på forskellige måder. Hvis et kommercielt produkt kalder et GPL-programbibliotek (ved at det er sammenbygget med det), vil GPL, som anført dette sted, medføre, at det kaldende program skal underlægges GPL-licensen. Denne nedarvning (som nærmere er beskrevet i afsnit 2.1.3) vil afgørende begrænse muligheden for at anvende GPL-baserede programbiblioteker i samspil med proprietære licenser. Det er denne vanskelighed, der søges afbødet med LGPL. Det er netop – som det siges i indledningsteksten – "in order to permit linking those libraries into non-free programs", at LGPL nedtoner sin *copyleft*-regulering. Det bagvedliggende ønske er at understøtte udviklingen af de facto-standarder omkring disse OSS-biblioteker, selv om dette indebærer en vis integration med programmer, der ikke er OSS.

I relation til programbiblioteker anlægger LGPL en grundlæggende sondring mellem "a work based on the Library" og "a work that uses the library". Denne sondring svarer i det store og hele til sondringen mellem *bearbejdnings* af et programværk (hvorved der fremkommer et nyt værk) og *brugs*situationer, hvorved programværket

²³ I indledningsordene til LGPL defineres begrebet som følger, teknisk og i aftalens forstand: A "library" means a collection of software functions and/or data prepared so as to be conveniently linked with application programs (which use some of those functions and data) to form executables. The "Library", below, refers to any such software library or work which has been distributed under these terms

>

indgår i et samspil med andre programmer, som ikke nødvendigvis er dækket af GPL- eller LGPL-licensen.

Sondringen defineres i den meget komplicerede bestemmelse i pkt. 5, der lyder som følger:

“A program that contains no derivative of any portion of the Library, but is designed to work with the Library by being compiled or linked with it, is called a "work that uses the Library". Such a work, in isolation, is not a derivative work of the Library, and therefore falls outside the scope of this License.

However, linking a "work that uses the Library" with the Library creates an executable that is a derivative of the Library (because it contains portions of the Library), rather than a "work that uses the library". The executable is therefore covered by this License. Section 6 states terms for distribution of such executables.

When a "work that uses the Library" uses material from a header file that is part of the Library, the object code for the work may be a derivative work of the Library even though the source code is not. Whether this is true is especially significant if the work can be linked without the Library, or if the work is itself a library. The threshold for this to be true is not precisely defined by law.

If such an object file uses only numerical parameters, data structure layouts and accessors, and small macros and small inline functions (ten lines or less in length), then the use of the object file is unrestricted, regardless of whether it is legally a derivative work. (Executables containing this object code plus portions of the Library will still fall under Section 6.)

Otherwise, if the work is a derivative of the Library, you may distribute the object code for the work under the terms of Section 6. Any executables containing that work also fall under Section 6, whether or not they are linked directly with the Library itself.”

På grundlag af denne definition opstiller LGPL pkt. 6-7 herefter to regler for hver af disse brugssituationer:

Videre adgang til at bruge programbiblioteker: Ifølge pkt. 6 gælder den udvidelse af de almindelige licensvilkår, at licenstagere må sammenbygge et program, der under sammenbygningen kopierer de dele af programbibliotekets binære kode. I denne situation er resultatet, at der fremkommer et samlet produkt, hvori licenstagere programværk anvender (og måske i kraft af retten til at distribuere eksemplarer af biblioteket indeholder) dele af programbiblioteket. Dette samlede værk må licenstagere herefter distribuere under sin egen licens. LGPL betyder her, at selv om der er integreret LGPL-kode i det nye program, nedarver dette altså ikke copyleft-reguleringen.

Denne væsentlige bestemmelse findes i pkt. 6, hvis indledningsord lyder således:

”As an exception to the Sections above, you may also combine or link a "work that uses the Library" with the Library to produce a work containing portions of the Library, and distribute that work under terms of your choice, provided that the terms permit modification of the work for the customer's own use and reverse engineering for debugging such modifications.”.

Men friheden gælder kun under to betingelser.

For det første skal licenstageren – uanset hvilke licensbegrænsninger han sætter for sin licens, når han distribuerer den samlede løsning til andre licenstagere – stille kildekode til rådighed for det oprindelige programbibliotek samt kildekode og/eller objektkode til rådighed for det ”nye” program. Denne regel følger af pkt. 6, litra a.

For det andet skal licenstageren indbygge en ”suitable shared library mechanism”. Hermed menes, ifølge pkt. 6, litra b, en funktion, der under afviklingen af det nye program *både* sikrer, at brugeren så vidt muligt anvender sine eksisterende biblioteksfunktioner, *men også* understøtter afviklingen af tilrettede versioner af OSS-programbiblioteket, hvis brugeren senere skulle ønske at installere dem.

Friheden til at videreudvikle programbiblioteker: Den anden væsentlige udvidelse følger af LGPL pkt. 7, der lyder således:

”You may place library facilities that are a work based on the Library side-by-side in a single library together with other library facilities not covered by this License, and distribute such a combined library, provided that the separate distribution of the work based on the Library and of the other library facilities is otherwise permitted, and provided that you do these two things:

- a) Accompany the combined library with a copy of the same work based on the Library, uncombined with any other library facilities. This must be distributed under the terms of the Sections above.
- b) Give prominent notice with the combined library of the fact that part of it is a work based on the Library, and explaining where to find the accompanying uncombined form of the same work.”

Denne regel gør det muligt for licenstageren at *bearbejde* programbiblioteket og distribuere denne bearbejdning sammen med anden software på en måde, der ellers ikke ville være tilladt. Blot kræves det, at slutbrugeren modtager et eksemplar af det oprindelige OSS-produkt samt underretning om dets eksistens (jf. reglerne i litra a-b).

Denne ret til at bearbejde et programbibliotek ind i nye programbiblioteker gælder i sin helhed. Licenstageren må altså ikke udvælge særligt interessante moduler til bearbejdning mv. Denne begrænsning har sammenhæng med ønsket om at gøre OSS-programbiblioteker til *de facto*-standarder.

Generelt: Det er vigtigt at være opmærksom på, at den nedtoning af *copyleft*-forpligtelserne, der følger af LGPL, alene gælder i forbindelse med brug af biblioteket i forbindelse med programkald mv. Ønsker licenstageren at inkorporere programbiblioteket, eller en del af det i sit eget produkt, må han sikre sig dækning herfor i LGPL.

LGPL indeholder i øvrigt samme vilkår om sammenstød med andre enerettigheder (patentkrav mv.) og om ansvarsfraskrivelse som GPL. Herom henvises til redegørelsen under 2.2.1.

2.2.4 LGPL v. 3

Samtidig med udsendelsen af GPL v. 3, den 29. juni 2007, udsendtes en tilsvarende revision af LGPL v. 3. Dokumentet er grundlæggende omarbejdet og forenklet. Forenklingen er bl.a. sket ved, at vilkårene for GPL v. 3 ifølge indledningsordene er

inkorporeret i deres helhed ”supplemented by the additional permissions listed below”.

Den centrale bestemmelse i LGPL v. 3, som markerer LGPL’s større frihedsgrad i forhold til GPL, er indeholdt i pkt. 3, der nu udtrykkeligt indeholder følgende bestemmelse:

“The object code form of an Application may incorporate material from a header file that is part of the Library. You may convey such object code under terms of your choice, provided that, if the incorporated material is not limited to numerical parameters, data structure layouts and accessors, or small macros, inline functions and templates (ten or fewer lines in length), you do both of the following:

a) Give prominent notice with each copy of the object code that the Library is used in it and that the Library and its use are covered by this License.

b) Accompany the object code with a copy of the GNU GPL and this license document.”

Med denne regel er der givet mulighed for at foretage en delvis sammenbygning mellem et kommercielt program og dele af et LGPL-program, nemlig for så vidt angår de (begrænsede) dele af LGPL-programmet, der indeholder den header-information der er nødvendig for at foretage en sammenbygning, der indebærer binære programkald, jf. om denne problemstilling afsnit 2.2.1.b. En tilsvarende ret til egentlig sammenbygning følger af pkt. 4. Endelig indebærer LGPL pkt. 1 at begrænsningerne i GPL v. 2 om kopibeskyttelsesordninger, jf. ovenfor i afsnit 2.2.2.e, ikke skal være gældende.

De øvrige dele af LGPL v. 3 indebærer i det væsentligste tekniske omskrivninger af de regler, der fremgik af LGPL v. 2. Dermed er LGPL v. 3 blevet langt mere overskuelig end sin forgænger.

2.2.5 Affero GPL v. 3

Den 13. november 2007 udsendte FSF en tredje version af den såkaldte GNU Affero General Public License. Affero Ltd. er en amerikansk virksomhed, der på grundlag af en idealistisk forretningsmodel tilbyder web-tjenesteydelser, bl.a. baseret på OSS. Da virksomhedens stifter, *Henry Poole*, i 2001 skulle vælge en licens som grundlag for sin programdistribution, ønskede han en løsning på det såkaldte ASP-problem (”the ASP loophole”). Se nærmere herom i note 8. Han gennemførte denne løsning ved at indføje en særlig forpligtelse til også at stille kildekode til rådighed, når et bearbejdet programs funktionalitet stilles til rådighed via net.

Bestemmelsen er indføjet i pkt. 13 i licensen, der lyder således:

”13. Remote Network Interaction; Use with the GNU General Public License.

Notwithstanding any other provision of this License, if you modify the Program, your modified version must prominently offer all users interacting with it remotely through a computer network (if your version supports such interaction) an opportunity to receive the Corresponding Source of your version by providing access to the Corresponding Source from a network server at no charge, through some standard or customary means of facilitating copying of software. This Corresponding Source shall include the Corresponding Source for any work covered by version 3 of the GNU General Public License that is incorporated pursuant to the following paragraph.

Notwithstanding any other provision of this License, you have permission to link or combine any covered work with a work licensed under version 3 of the GNU General Public License into a single combined work, and to convey the resulting work. The terms of this License will continue to apply to the part which is the covered work, but the work with which it is combined will remain governed by version 3 of the GNU General Public License.”

Som nævnt indebærer bestemmelsen, at den, der har bearbejdet et OSS-program og stillet det til rådighed under Affero GPL v. 3 uden også at overdrage program-eksemplarer, har pligt til at gøre sin bearbejdede kildekode offentligt tilgængelig efter reglerne i GNU GPL v. 3. Denne pligt består, når det reviderede program stilles til rådighed således, at brugere er ”interacting with it”. Hermed opstår de afgrænsnings-spørgsmål, der er behandlet i afsnit 1.2.3. Der henvises i den forbindelse navnlig til de eksempler, der er angivet samme sted, s. 19.

Bortset fra denne specialbestemmelse (og en ledsagende introduktion i de indledende afsnit af licensen) er Affero GPL v. 3 identisk med GPL v. 3. Sidstnævnte licens indeholder i øvrigt i pkt. 13 en bestemmelse, der giver fri adgang til at benytte og kombinere et GPL v. 3-program med et program licenseret under den, af de førnævnte grunde, mere restriktive Affero GPL v. 3.

2.2.6 EUPL

a. Generelt om licensen: I 2007 har Kommissionen for de Europæiske Fællesskaber udsendt første version af en open source-licens, kaldet EUPL, European Union Public License. EUPL blev fremlagt i sit første udkast to år tidligere i juni 2005. Licensen er udarbejdet som led i det såkaldte IDABC-projekt (”Interoperable Delivery of European eGovernment Services to public Administrations, Business and Citizens”), der har til formål at understøtte den digitale udveksling af information fra og til offentlige myndigheder inden for EU. Kommissionen har i januar 2008 offentliggjort et antal kvalitetssikrede oversættelser af licensen til de enkelte EU-sprog – oversættelser, som licensen forudsætter tillagt gyldighed (jf. pkt. 13, stk. 2).

EUPL-licensen giver i pkt. 2 en vidtgående, verdensomspændende vederlagsfri, ikke-eksklusiv licens til licenstagere. Licensen er formuleret således, at licenstagere har ret til at give licensen videre til andre i form af underlicenser. Denne ret gælder, så længe ophavsretten til det licenserede program varer. Brugsretten angiver alle de udnyttelsesformer, der er genstand for ophavsretlig beskyttelse. Dermed må bestemmelsen læses i sammenhæng med de definitioner, der er givet i EUPL-licensens pkt. 1, og som bl.a. forklarer ”spredning og/eller formidling” på en måde, der korresponderer med den ophavsretlige sprogbrug, der benyttes i EU, herunder i det såkaldte Infosoc-direktiv (direktiv 2001/29/EF). Licensen gælder alle kendte og senere udviklede medier, kanaler og formater, inden for de grænser, der sættes af gældende ret. Licenstagere giver samtidig licenstagere en vederlagsfri, ikke-eksklusiv ret til at bruge alle sine patenter i den udstrækning, det er nødvendigt, for at licenstagere kan udøve de rettigheder, der meddeles i henhold til licensen.

EUPL-licensen forbyder ikke udtrykkeligt licenstagere at opkræve betaling for sin licens. Derimod indeholder licensen en række af de klausuler, der er kendt fra andre OSS-licenser. F.eks. pålægger pkt. 3 licenstagere at stille kildekode til rådighed for licenstagere enten ved overdragelse eller ved henvisning til et arkiv el.lign., hvor

licenstagere kan hente programmet. Essentielt svarer denne åbenhedsregulering til den, der findes i GPL.

EUPL-licensen indeholder en række bestemmelser, der tager højde for de detaljerede ophavsretlige undtagelser, der findes i europæisk ret, bl.a. som følge af de mange EU-direktiver på ophavsrettens område. Det følger af pkt. 4, at licensen ikke skal afskære licenstagere fra at påberåbe sig en ”indskrænkning eller begrænsning” i rettighedshaverens eksklusive rettigheder til det licenserede program (dvs. det oprindelige værk). Hermed sigtes til ophavsrettens regler om konsumtion af rettigheder, som f.eks. giver erhververen af et eksemplar ret til at sælge eksemplaret videre (ophavsretslovens § 19). Men også andre begrænsninger i retten (f.eks. adgangen til at tage sikkerhedskopier, jf. ophavsretslovens § 36) beholder licenstagere. EUPL-licenstagere kan altså altid påberåbe sig de frihedsgrader, der følger af den almindelige ophavsretlige lovgivning, selv om den pågældende regel ikke er tvingende (ufravigelig). Som nævnt i afsnit 1.2.2 findes der også regler i den ophavsretlige lovgivning, der afgrænser licenstagernes muligheder for at benytte det licenserede.

Af særlig betydning er EUPL-licensens pkt. 5, der indeholder licenstagernes forpligtelser. Bestemmelsen lyder således:

“Indrømmelsen af de ovennævnte rettigheder er undergivet visse begrænsninger og forpligtelser, der gælder for licenstagere. Forpligtelserne er følgende:

Ret til navngivning: Licenstagere skal bibeholde alle notitser vedrørende ophavsret, patenter og varemærker samt alle meddelelser, der henviser til licensen og til ansvarsfraskrivelsen. Licenstagere skal vedlægge hvert eksemplar af værket, som spredes og/eller formidles, et eksemplar af disse notitser og af licensen. Licenstagere skal sikre, at ethvert bearbejdet værk forsynes med en tydelig meddelelse om, at værket er blevet ændret samt datoen for ændringen.

Copyleft-klausul: Hvis licenstagere spreder og/eller formidler eksemplarer af de oprindelige værker eller bearbejdede værker, der er baseret på det oprindelige værk, skal det ske på de vilkår, der er fastsat i denne licens. Licenstagere (der bliver licensgiver) kan ikke tilbyde eller knytte yderligere vilkår eller betingelser, der ændrer eller begrænser vilkårene i licensen, til værket eller det bearbejdede værk.

Kompatibilitetsklausul: Hvis licenstagere spreder og/eller formidler bearbejdede værker eller eksemplarer heraf, der er baseret både på det oprindelige værk og på et andet værk, der er omfattet af en kompatibel licens, kan denne spredning og/eller formidling ske på de vilkår, der er fastsat i den compatible licens. I nærværende klausul forstås ved kompatibel licens de

>

licenser, der er anført i tillægget til denne licens. Hvis licenstagernes forpligtelser i henhold til den kompatible licens er i strid med vedkommendes forpligtelser i henhold til denne licens, gælder forpligtelserne i den kompatible licens.

Tilrådgivelsesstilling af kildekoden: Når licenstagere spreder og/eller formidler eksemplarer af værket, skal de ledsages af et maskinlæsbart eksemplar af kildekoden eller en henvisning til et arkiv, hvor kildekoden er let og gratis tilgængelig, så længe licenstagere spreder og/eller formidler værket.

Retsbeskyttelse: Denne licens giver ikke licenstagere ret til at anvende licensgiverens firmanavn, varemærker, mærker for tjenesteydelser eller andre navne, ud over hvor det er nødvendigt for på rimelig og sædvanlig vis at gøre rede for værkets oprindelse og gengive indholdet af ophavsretsnotitsen.”

Det er navnlig det andet og tredje stykke i bestemmelsen (copyleft-klausulen og kompatibilitetsklausulen), der påkalder sig interesse.

b. Copyleft-reguleringen: Ifølge den citerede copyleft-klausul kan licenstagere sprede og/eller formidle programmet i oprindelig eller tilpasset skikkelse, hvis blot dette sker på de vilkår, der er fastsat i licensen. Bestemmelsen suppleres med følgende bestemmelse i pkt. 12:

“12. Licensens ophør

Licensen og rettighederne i henhold til den ophører automatisk ved licenstagernes misligholdelse af licensvilkårene.

Dette ophør medfører ikke, at de personer, som har modtaget værket fra licenstagere i henhold til den pågældende licens, mister deres egen licens, medmindre disse personer ikke længere fuldt ud overholder licensvilkårene.”

I sin retsfølge (ophør af licensen) adskiller copyleft-reguleringen i EUPL sig ikke fra GPL-licenserne. Princippet er, at licenstagere ved viderelicensering ikke kan knytte betingelser, der ændrer eller begrænser vilkårene i licensen, til programværket eller det bearbejdede værk.

Bestemmelsen adskiller sig fra den copyleft-bestemmelse, der findes i GPL, fordi den forudsætter, at licenstagere selv optræder som ”licensgiver”, når programmet videredistribueres. Hvor GPL som nævnt i afsnit 2.2.1.a forudsætter, at hver enkelt slutbruger opnår sin licens direkte fra den oprindelige ophavsmand, hvorved der opstår en licensretlig *stjernestruktur* med licensgiveren i centrum, indebærer EUPL en licensretlig *kædestruktur*, hvor alle senere licenstagere optræder én for én.

Denne kædestruktur beskrives i pkt. 6, der i relation til ansvarsreglerne forudsætter, at der består en licensgiverkæde. Princippet er ligeledes udtrykt i pkt. 10, der forudsætter, at licenstagere udtrykkeligt erklærer sig villig til at indtræde i licensaftalen f.eks. ved at klikke på et ikon eller ved at tage programmet i praksis anvendelse.

At EUPL har ønsket at tilvejebringe et egentligt aftalegrundlag fremgår i øvrigt af pkt. 13, stk. 1, der fastslår, at aftalen udgør den fuldstændige aftale mellem parterne om det licenserede program. Til sammenligning lyder pkt. 10, stk. 1 i GPL v. 3 således: "Each time you convey a covered work, the recipient automatically receives a license from the original licensors, to run, modify and propagate that work, subject to this License. You are not responsible for enforcing compliance by third parties with this License." Også andre vilkår i EUPL giver kun mening, hvis de betragtes som egentlige aftalevilkår. Det gælder f.eks. indeståelsesklausulen i pkt. 9, sidste punktum, værnetingsklausulen i pkt. 14 og lovvalgsklausulen i pkt. 15.

Kædestrukturen tiltaler ved sin aftaleretlige klarhed: Den kaster tankerne på vareomsætning, hvor det solgte skifter hænder. Ligesom man i den fysiske verden må gå tilbage til sin sælger, hvis en tredjemand viser sig at have rettigheder til det solgte, fører licenskædestrukturen til, at der må ske et aftaleretligt opgør tilbage i omsætningskæden, hvis der er problemer med den licens, der er givet videre. Meningen er, at den part, der viderelicenserer et program, han har indlicenseret under EUPL, til enhver tid må kunne godtgøre, at licensvilkårene ved videregivelsen lever op til EUPL.

Svagheden ved kædestrukturen ligger i, at den er følsom overfor ændringer i licensvilkårene i forholdet mellem tidligere led i kæden. Da licenstagere skal indtræde i de rettigheder, der overføres ved aftale mellem de enkelte led, og da EUPL ikke insisterer på, at dens aftalevilkår anvendes uforandret i hvert led, *kan* der tænkes at forekomme formuleringsvariationer, der giver anledning til en retlig usikkerhed om, hvorvidt alle rettigheder er ført korrekt over fra led til led. Derfor må den, der som licensgiver udlicenserer programmet, som vedkommende har indlicenseret under EUPL, sikre sig muligheden for at verificere de enkelte rettighedsoverdragelser. Netop for at imødekomme denne risiko er tankegangen i kædestrukturen i øvrigt ikke ført igennem med streng konsekvens. Ifølge sidste stykke af pkt. 6 giver den oprindelige licensgiver og de efterfølgende bidragydere licenstagere en licens til deres respektive bidrag til værket på vilkårene i licensen. Denne licens gives som sagt hver gang ("each time"), licenstagere modtager programmet.

EUPL indeholder, modsat GPL, en *kompatibilitetsklausul*, der pålægger licenstagere kun at videredistribuere bearbejdede af den licenserede software på grundlag af EUPL-licensen eller en "kompatibel licens", som anført i tillægget til EUPL-licensen. De kompatible licenser, der henvises til, er General Public License (GPL) v. 2, Open Software License (OSL) v. 2.1, v. 3.0, Common Public License v. 1.0, Eclipse Public License v. 1.0 og Cecill v. 2.0.

Som nævnt ovenfor rummer GPL v. 2 flere begrænsninger i adgangen til at benytte softwaren end den, der følger af almindelige ophavsretlige regler. EUPL tillader sin licenstagere at lægge mere restriktive grænser for retten til at videredistribuere software, hvis licenstagere selv vælger at optræde i rollen som licensgiver. Denne

opfattelse bekræfter kompatibilitetsklausulen ved at foreskrive, at hvis licenstagernes forpligtelser i henhold til den kompatible licens er i strid med vedkommendes forpligtelser i henhold til EUPL-licensen, gælder forpligtelserne i den kompatible licens.

c. Garantier: EUPL indeholder en langt mere indgående regulering af erstatningsproblematikken end de USA-baserede licenser. Ifølge pkt. 6 indestår ("warrants") den oprindelige licensgiver for at være indehaver af ophavsretten til det licenserede (oprindelige) programværk, eller at have fået overdraget de nødvendige ophavsrettigheder hertil. Dernæst indestår hver senere bidragyder for at være indehaver af ophavsretten til de ændringer, som vedkommende har foretaget eller at have fået overdraget ophavsretten hertil.

De indeståelser, der hermed afgives, danner det juridiske bindeled i den licenskæde, der er omtalt ovenfor. I kraft af indeståelsen kan man altid gå tilbage i kæden og dokumentere, at foregående led havde ophavsretten til dennes bidrag til det samlede, videreoverdagne, programværk. Indeståelsen bringer EUPL-licensen over i en aftaleretlig ramme, der ikke kendes fra GPL. Derfor ledsages den af en ansvarsfraskrivelse, der findes i de følgende to bestemmelser.

Den ene af disse findes i pkt. 7 og har nærmest karakter af en *advarsel*. Bestemmelsen fastslår indledningsvis, at værket løbende udvikles og forbedres af forskellige bidragydere. Derfor er det ikke et færdigt arbejde og kan derfor indeholde fejl eller "bugs", som anden softwareudvikling. Af denne grund stilles det licenserede værk til rådighed "som det er og forefindes" og uden indeståelser af nogen art, herunder, men ikke begrænset til, garanti vedrørende salgbarhed, anvendelighed for et bestemt formål, fravær af fejl og mangler, nøjagtighed og ikke-krænkelse af immaterialrettigheder bortset fra den ophavsret, der er omhandlet i pkt. 6. Det fremhæves i pkt. 7, stk. 3, at denne ansvarsfraskrivelse er en væsentlig del af licensen og en betingelse for at meddele rettigheder til værket ("This disclaimer of warranty is an essential part of the License and a condition for the grant of any rights to the Work.").

Den anden ansvarsfraskrivelse findes i pkt. 8 og er formuleret som en fraskrivelse af ethvert *erstatningsansvar* bortset fra tilfælde af forsætlig normstridig adfærd og direkte personskade. Denne fraskrivelse gælder for enhver form for direkte eller indirekte økonomisk eller ikke-økonomisk skade, der hidrører fra licensen eller brugen af programmet. Licensgiveren angives dog at være ansvarlig i henhold til lovgivningen om produktansvar, for så vidt som denne gælder for programmet. Se nærmere om dette specifikke spørgsmål i afsnit 4.3.4.

Enhver ansvarsfraskrivelse i en standardkontrakt står i risiko for at blive underkendt som ugyldig, eller ikke vedtaget, i medfør af aftaleretlige regler. Fordi EUPL-licensen bygger på et aftaleretligt – og ikke licensretligt – grundlag er det imidlertid nødvendigt at fastsætte en sådan ansvarsregulering. Om der vil være grundlag for at tilsidesætte denne ansvarsfraskrivelse som ugyldig (f.eks. fordi den anvendt i den konkrete situation er urimelig, jf. aftalelovens § 36), beror på en konkret vurdering. Der skal formentlig foreligge en ganske eklatant uagtsomhed til fra licensgiverens side, før man vil tilsidesætte en sådan fraskrivelse.

2.2.7 BSD-licensen

BSD er en forkortelse for "Berkeley Software Distribution". FreeBSD er en variant af UNIX-styresystemet og blev i sin tid blev skrevet af programmører ved University of California, Berkeley, som derfor besad rettighederne til det. I dag anvendes begrebet "BSD-licens" om en række OSS-licenser, der i forskellige versioner giver brugeren forholdsvis vide frihedsgrader herunder ikke mindst til kommercielle udnyttelsesformer. Licenstagere kan stort set gøre med softwaren, hvad han vil: Bearbejde den, videredistribuere den mod betaling, indbygge den i proprietær software etc. På grund af disse frihedsgrader har man undertiden betegnet BSD-licensen – og tilsvarende liberale licenser – som "copycenter" for dermed at markere mellemområdet mellem "copyright" og "copyleft".

Den eneste betingelse for at anvende disse frihedsgrader er, at der ved den videre distribution skal gives notits om ophavsret og ansvarsfraskrivelse. At distribuere et programværk under en BSD-licens indebærer derfor en opgivelse af flere ophavsrettigheder, end når programværket distribueres under en copyleft-licens.

I sin helhed lyder licensen således:

"Redistribution and use in source and binary forms, with or without modification, are permitted provided that the following conditions are met:

Redistributions of source code must retain the above copyright notice, this list of conditions and the following disclaimer.

Redistributions in binary form must reproduce the above copyright notice, this list of conditions and the following disclaimer in the documentation and/or other materials provided with the distribution.

Neither the name of the <ORGANIZATION> nor the names of its contributors may be used to endorse or promote products derived from this software without specific prior written permission."

Herefter følger en ansvarsfraskrivelse ("disclaimer"), der indholdsmæssigt svarer til den, der er indeholdt i GPL og LGPL.

2.2.8 MIT-licensen

MIT-licensen er udviklet ved Massachusetts Institute of Technology (MIT) med henblik på distribution af visse typer af software. Ligesom BSD-licensen indeholder den ganske liberale frihedsgrader. Den centrale komponent lyder som følger:

"Permission is hereby granted, free of charge, to any person obtaining a copy of this software and associated documentation files (the "Software"), to deal in the Software without restriction, including without limitation the rights to use, copy, modify, merge, publish, distribute, sublicense, and/or sell copies of the Software, and to permit persons to whom the Software is furnished to do so, subject to the following conditions:
[...]"

Hertil kommer en (sædvanlig) ansvarsfraskrivelse.

2.2.9 Mozilla Public License 1.1

Mozilla Public License (MPL) blev i sin oprindelige version (1.0) skrevet af en medarbejder hos Netscape Communications (*Mitchell Baker*). Den version, der i dag

anvendes, betegnes som version 1.1 og er udsendt af Mozilla Foundation – en ikke-erhvervsdrivende privat forening, der understøtter det såkaldte Mozilla-projekt, som efter afviklingen af Netscape har vedligeholdt den meget benyttede *Firefox*-browser og *Mozilla Thunderbird*-e-mail-klienten.

Sammenlignet med de andre licenser prægtes MPL af sin kommercielle oprindelse: Den er langt mere ”juridisk” og detaljeret i sin opbygning og indeholder bl.a. detaljerede vilkår, der tager højde for retsstillingen, hvis der rejses tredjemandskrav baseret på patentkrav mv.

Den primære licens: Den primære licens findes i MPL art. 2.2, litra a, der lyder som følger:

”Contributor Grant.

Subject to third party intellectual property claims, each Contributor hereby grants You a world-wide, royalty-free, non-exclusive license

(a) under intellectual property rights (other than patent or trademark) Licensable by Contributor, to use, reproduce, modify, display, perform, sublicense and distribute the Modifications created by such Contributor (or portions thereof) either on an unmodified basis, with other Modifications, as Covered Code and/or as part of a Larger Work;

[...]”

Bestemmelsen knytter an til ”modification”, hvilket ifølge pkt. 1.9 er defineret som enhver tilføjelse eller sletning fra den eksisterende kode.

MPL indeholder en relativt svag *copyleft*-regulering.

For det første tvinger pkt. 3.1 licenstageren til at stille sine ”modifications” til rådighed på *MPL-vilkår* ”by the terms of this License including, without limitation Section 2.2”.

For det andet tvinger pkt. 3.2 licenstageren til at gøre sine ”modifications” tilgængelig i *kildekode* ”under the terms of this license”.

Copyleft-reguleringen er sanktioneret med en ophørsbestemmelse i pkt. 8, der dog fastslår, at licensen først ophører, hvis ikke krænkelsen af licensvilkårene er bragt i orden inden for 30 dage efter, at licenstageren er blevet opmærksom på forholdet. Fristen er på 60 dage, hvis ikke-opfyldelsen består i, at licensen søges begrænset gennem et patentkrav.

Oplysningsforpligtelser: MPL pkt. 3.3 og 3.4 indeholder en række detaljerede oplysningspligter, der bl.a. pålægger licenstageren at dokumentere sine ændringer i kildekoden og fastholde de oprindelige oplysninger heri om forfatterskab og licensvilkår.

Ansvarsfraskrivelse: MPL pkt. 9 indeholder en ganske omfattende og detaljeret ansvarsfraskrivelse.

Andre forskrifter: Sammenlignet med de øvrige OSS-licenser, der omhandles i denne vejledning, kendetegnes MPL ved at udspringe af en kommerciel virksomhed. Dette er baggrunden for den særlige regulering, der findes i MPL pkt. 6.3, der forbyder anvendelse af Netscape-navnet i forbindelse med efterfølgende versioner af licensen: Ønsker licenstageren at tilpasse licensen, må han vælge et andet navn for den.

2.2.10 Apache licenserne

a. Generelt om licensen: Apache Software License er en OSS-licens udarbejdet af The Apache Software Foundation (ASF). Al software, der distribueres via ASF (primært Internet server-software) følger vilkårene i disse licenser, der også benyttes til anden software. Licensen findes i flere versioner – 1.0, 1.1 og 2.0. Ingen af dem har *copyleft*-vilkår. Licensen tillader altså både videredistribution i *open source* og i lukket kildekode.

Version 1.0 af Apache-licensen er den oprindelige. Den er siden opdateret til version 1.1, der blev vedtaget af ASF i 2000, hvor en bestemmelse om pligt til at kreditere rettighedshaveren ikke længere skulle opfyldes i annoncemateriale. Der er tale om en ret kortfattet licens, der har betydelige lighedspunkter med BSD- og MIT-licensen.

I Apache 2.0-licensen, der blev udsendt i januar 2004, er der sket betydelige præciseringer. Licensen fremtræder som mere helstøbt og juridisk, og er formuleret på en måde, så den udtrykkeligt tager sigte på sammenbygning med andre licenser, herunder GPL.

b. Den primære licens: I Apache 1.1-licensen findes den primære licens i pkt. 2, der lyder som følger:

” Redistribution and use in source and binary forms, with or without modification, are permitted provided that the following conditions are met:
[...]

Herefter følger en række pligter vedrørende navngivning af rettighedshavere og angivelse af ansvarsfraskrivelser. Licenstagernes frihedsgrader er omfattende, hvis blot han sikrer overholdelsen af disse formaliteter.

I Apache 2-licensen er den primære licens angivet som følger:

” 2. Grant of Copyright License.
Subject to the terms and conditions of this License, each Contributor hereby grants to You a perpetual, worldwide, non-exclusive, no-charge, royalty-free, irrevocable copyright license to reproduce, prepare Derivative Works of, publicly display, publicly perform, sublicense, and distribute the Work and such Derivative Works in Source or Object form. “

Det er bemærkelsesværdigt, at denne licens tilstås af ”the Contributor”. I pkt. 1 er denne defineret som licensgiveren (dvs. den oprindelige rettighedshaver) og ”[...] any individual or Legal Entity on behalf of whom a Contribution has been received by Licensor and subsequently incorporated within the Work.” Dermed slås det fast, at den licenstagere, der vælger at videredistribuere bearbejdet Apache-software på grundlag af denne licens, også må underlægge sig dens vilkår som en ”contributor”, der stiller det

>

samlede til værk til rådighed under licensens ret så frie rammer, medmindre han selv har stillet andre licensvilkår for sin bearbejdning. Jf. herom senere.

Retten til at distribuere bearbejdninger følger af pkt. 4, der lyder som følger:

”4. Redistribution.

You may reproduce and distribute copies of the Work or Derivative Works thereof in any medium, with or without modifications, and in Source or Object form, provided that You meet the following conditions:

1. You must give any other recipients of the Work or Derivative Works a copy of this License; and [...]”

Herpå følger en række vilkår, der pålægger licenstageren at bibeholde notitser om immaterialrettigheder mv.

Adgangen til at fastsætte egne licensvilkår formuleres herefter som følger:

“You may add Your own copyright statement to Your modifications and may provide additional or different license terms and conditions for use, reproduction, or distribution of Your modifications, or for any such Derivative Works as a whole, provided Your use, reproduction, and distribution of the Work otherwise complies with the conditions stated in this License. “

Licensen indebærer altså, at licenstageren frit kan bearbejde programmet og videredistribuere sin bearbejdning. Vælger han det sidste, kan han knytte de vilkår til bearbejdningen, han ønsker, så længe han overholder de *øvrige* vilkår (”otherwise complies”) i licensen herunder om navngivning mv.

2.3 Sammenfattende oversigt

Den foranstående redegørelse viser, hvor forskellige OSS-licenserne er, indbyrdes og i forhold til de kommercielle (”proprietære”) licenser.

I et samlet overblik kan man inddele samtlige softwarelicenser i henseende til, hvilke frihedsgrader licenstageren har i forskellige henseender:

- > Closed source-licenser
 - > Proprietære licenser med særlige begrænsninger
 - > Den legale programlicens (ophavsretslovens § 36)
 - > Licenser med vidtgående brugerrettigheder (shareware mv.)
- > Open source-licenser
 - > Copyleft-licenser
 - > Med vidtgående licensbegrænsninger (GPL, LGPL, EUPL)
 - > Med mindre vidtgående licensbegrænsninger (Mozilla)
 - > Copycenter-licenser (BSD, MIT, Apache)

>

- > Public domain (intet licensbehov)

De variationer, der ligger til grund for denne oversigt, kan også beskrives med udgangspunkt i følgende sondringer:

- > Er rettighederne til programmet opgivet (*public domain*)?
- > Hvis ikke, er licensreguleringen baseret på:
 - > *Ophavsretslovens § 36*?
 - > *Licensvilkår* for brugen af programmet?
- > Hvis der foreligger gyldigt bestående licensvilkår, er licensen knyttet til:
 - > *Objektkode*, eller giver den også adgang til
 - > *Kildekode*?
- > Hvis licensen giver adgang til kildekode, er da ret til:
 - > Videreudvikling til *eget brug*
 - > Videreudvikling med ret til *videredistribution*
- > Hvis der er ret til videreudvikling med henblik på videredistribution, er denne ret da betinget af en *copyleft*-klausul, hvorefter programmet ikke må:
 - > videreudvikles på en måde, der indebærer, at det videreudviklede produkt *underlægges proprietære licensvilkår* eller
 - > *gøres afhængig af sådanne vilkår* i konsekvens af en
 - > Sammenbygning
 - > Kommunikation
 - > Samtidig afvikling?
- > Og har det i den forbindelse betydning, at afviklingen af det pågældende it-system:
 - > Betinges af *betalingskrav*, der knyttes til selve licensen (og ikke til tillægsydelser, der præsteres adskilt herfra);
 - > Betinges af andre, og mere snævre, *licensvilkår*;
 - > Bygges sammen med proprietær software, der er genstand for betalingskrav eller mere snævre licensvilkår?

3 Den praktiske anvendelse af OSS-licenserne

3.1 Problemstilling

3.1.1 Oversigt

På grundlag af denne oversigt anviser det følgende afsnit nogle praktiske konsekvenser af at anvende OSS-licenser og i den forbindelse primært OSS-licenser med copyleft-vilkår. I forhold til tidligere er udgangspunktet vendt. Der tages ikke udgangspunkt i den enkelte licens og dens affattelse men i de forskellige driftssituationer mv., hvor licensen kunne tænkes anvendt. Spørgsmålet er, om disse driftssituationer er mulige under de forskellige typer af OSS-licenser.

Som optakt kan det være på sin plads at gentage to vigtige konklusioner fra den foranstående redegørelse:

For det første er det vigtigt at forstå, at OSS-licenser bygger på gældende dansk (og udenlandsk) ophavsret. Selv om de indebærer, at rettighedshaveren (licensgiveren) *opgiver* nogle ophavsretlige beføjelser, *fastholder* rettighedshaveren andre, og denne fastholder har som udgangspunkt juridisk gyldighed (se nærmere om dette problem i afsnit 4.2). I afgrænsningen af, hvad licenstagere må og ikke må, skal brugeren altså sikre sig samme licensafdækning i et OSS-miljø som i et kommercielt licensmiljø.

For det andet – og i konsekvens heraf – må det understreges, at en licenstagere, der bryder OSS-licensvilkårene, risikerer at blive mødt med både aftaleretlige og ophavsretlige sanktioner. Afhængigt af licenstypen vil licenstagere typisk *miste* sin licens. Er andet ikke bestemt i licensen vil dette stille licenstagere, som om der slet ingen licens var: Grundlaget for den OSS-baserede it-løsning vil falde bort, fordi det program, som der nu ikke er licens til, i retlig forstand må betragtes som funktionsløst. Afhængigt af situationen kan skadevirkningerne for it-installationen af et sådant licensbortfald være betydelige.

Et sådant scenarie bør den it-ansvarlige overveje såvel med henblik på sin aktuelle it-anvendelse som i relation til fremtiden. Da der er tale om en beslutning af væsentlig strategisk betydning for brugeren, vil det ofte være relevant at forelægge spørgsmålet for den øverste ledelse i virksomheden. I en offentlig myndighed vil dette typisk være det øverste politiske niveau - f.eks. en minister, en styrelsesdirektør eller en kommunalbestyrelse.

3.1.2 Læsevejledning

I det følgende skitseres en række fordele og ulemper ved at gøre brug af OSS-licenser som grundlag for benyttelse af tredjepartsprogrammer og som middel til at distribuere egen software effektivt. Der sættes særligt fokus på den situation, offentlige myndigheder vil finde sig i.

Som det vil fremgå, kan myndigheder i rollen som OSS-licenstagere sagtens komme i konflikt med de krav om åbenhed og betalingsfrihed, som nogle af disse licenser bygger på. Dette kan f.eks. tænkes, hvis myndigheden, i rollen som licenstagere, bygger sit OSS-produkt sammen med proprietær software, som herefter stilles til rådighed for almenheden. Dertil kommer, at en i princippet ”ikke-kommerciel” myndighedsanvendelse gennem en senere udlicitering kan blive ”kommerciel”.

3.2 Brugsscenarier

3.2.1 Intern brug integreret med proprietær software

For det første kan man tænke sig, at OSS-komponenten bruges internt. Det kan f.eks. være, at OSS-komponenten ændres eller integreres sammen med software, der er undergivet en kommerciel licens.

Som nævnt i afsnit 2.2.1.f vil en sådan programanvendelse ikke indebære en videredistribution af OSS-komponenten under GPL v. 2. Derfor vil den over en bred kam være uproblematisk, uanset hvilken OSS-licens der tales om. Det gælder uden hensyntagen til, hvilke ændringer der finder sted, og uanset hvor åbent eller lukket disse ændringer benyttes hos licenstagere. Det gælder selv i relation til en OSS-licens med copyleft-klausul som GPL. OSS-licenserne tillader i almindelighed enhver form for intern brug, så længe der kun er tale om brug (modsat distribution). Det gælder uanset om denne brug sker sammen med proprietær software og uanset vilkårene for denne software.

3.2.2 Ekstern brug

Man kan spørge, om den situation, der behandles under 3.2.1., også er uproblematisk, når de funktioner, der understøttes af OSS-komponenten, anvendes til at stille en programfunktionalitet til rådighed overfor omverdenen. Dette kan f.eks. ske ved, at programmet gøres tilgængelig fra en web-plattform, således at offentligheden kan gøre brug af dets funktioner – men altså ikke få adgang til enkelte programdele.

I relation til hovedparten af de programlicenser, der er undersøgt i kapitel 3 i denne vejledning, vil også svaret på dette spørgsmål være ja. Hvis ikke der er tale om, at det licenserede program afgiver programdele i forbindelse med brugen, må situationen forstås, således at programmerne blot ”bruges”. Det fremgår udtrykkeligt af GPL v. 2, at ”The act of running the program is not restricted”. Tilsvarende fremgår det af almindelige danske ophavsretsregler, at selve brugen af et program – så længe dette ikke har karakter af offentlig fremførelse af programmet – ikke er undergivet ophavsretlig beskyttelse. Se herved afsnit 1.2.1. Den eneste licens, der begrænser denne brug, er Affero GPL v. 3, der som betingelser for at stille programfaciliteter til rådighed for omverdenen, stiller krav om offentliggørelse af kildekode.

I det omfang, licenserne ikke knytter sådanne særlige begrænsninger til, er der frit slag. Der kan også kræves betaling for brugen af programmet. Hvis brugen derimod indebærer, at slutbrugeren modtager kopi af kilde- eller objektkode, vil der være et problem i relation til GPL og LGPL men ikke i relation til de øvrige OSS-licenser.

3.2.3 Udviklingsopgaver

Særlige problemer opstår, hvis en OSS-licens benyttes i forbindelse med udvikling af ny software, der skal videredistribueres. Det kan f.eks. tænkes, at en leverandør påtager sig en udviklingsopgave for en kunde, der involverer videreudvikling af OSS-software, som kunden benytter i henhold til en OSS-licens. Hvilke retlige muligheder er der for at benytte licenserne til en sådan udviklingsopgave?

Det første spørgsmål, der opstår i den forbindelse, er, om udvikleren selv skal gøre sig til licenstagere for at kunne bearbejde det program, der skal videreudvikles. Hvor dette spørgsmål gav anledning til tvivl i GPL v. 2, er der taget udtrykkelig stilling til det i GPL v. 3, der indeholder følgende regel:

”You may convey covered works to others for the sole purpose of having them make modifications exclusively for you, or provide you with facilities for running those works, provided that you comply with the terms of this License in conveying all material for which you do not control copyright. Those thus making or running the covered works for you must do so exclusively on your behalf, under your direction and control, on terms that prohibit them from making any copies of your copyrighted material outside their relationship with you.”

Der kan være grund til at formode, at også de OSS-licenser, der ikke har taget udtrykkelig stilling til spørgsmålet, vil give en tredjepartsudvikler en licens til sin udvikling, såfremt han overholder dens vilkår og ikke misbruger denne adgang til at omgå licensens vilkår.

Tredjepartsudvikleren kan derfor ikke give licensen videre til sin kunde, idet kunden – ved brug af det udviklede – vil opnå sin egen licens. Derfor må leverandøren i rollen som udvikler sikre sig, at licensen for den OSS, der indgår som grundlag for hans udvikling, dækker de anvendelser, kunden har i tankerne – på kort og lang sigt. Denne sikring bør forankres i aftalen og bør – som anført i afsnit 3.1.1 – på kundens side give anledning til langsigtede strategiske overvejelser.

3.3 Distributionsscenarier

3.3.1 Det grundlæggende valg

I det følgende omtales en række situationer, der opstår, når udvikleren af *ny* software (i det følgende ”udvikleren”) overvejer at udlicensere (distribuere) denne software til tredjeparter under en open source-licens. En række af de problemer, der opstår i den forbindelse, behandles andre steder i denne vejledning. Redegørelsen indeholder derfor en række henvisninger hertil og kan for så vidt betragtes som en sammenfatning.

a. Risikoscenarier: Udvikleren må allerførst overveje, om der er risici forbundet med den eksponering af programmets kode, der er essensen i en open source-licensering. Som anført i afsnit 1.3.4 kan man ved at offentliggøre software komme til at give omverdenen en viden om sin *know how*, som på lang sigt kan være skadelig. Dertil kommer risikoen for, at andre tilegner sig den indsats, der er lagt i udviklingen, ved – i strid med licensens vilkår – at gøre softwaren til sin egen.

Disse grundlæggende risikoscenarier har ikke at gøre med licensens udformning. De er konsekvenser af selve valget af at licensere i open source. Men i en vis udstrækning kan risiciene håndteres gennem en open source-strategi. Der er f.eks. ikke noget til hinder for, at udvikleren udformer sin egen open source-licens og alene indgår aftaler selektivt med licenstagere, man tiltror evnen og viljen til at overholde dens vilkår.

b. Ejerskabet: Som et helt grundlæggende spørgsmål må udvikleren sikre sig, at han råder over de rettigheder, der knytter sig til den udlicenserede software. Nogle af de OSS-licenser, der benyttes (herunder EUPL) forudsætter, at licensgiveren (udvikleren) skal afgive en indeståelse om, at man råder over de nødvendige rettigheder. En sådan kan man i sagens natur kun give, hvis der er dækning for den.

For en virksomhed, der kun har ladet medarbejdere forestå programudviklingen, og som ikke har givet disse medarbejdere særlige løfter om at kunne få andel af ophavsretten til programmet, sikrer ophavsretslovens § 59, at arbejdsgiveren har alle ophavsretlige programrettigheder. Ifølge denne bestemmelse overgår ophavsretten til et edb-program, der er frembragt af en arbejdstager under udførelsen af dennes arbejde eller efter arbejdsgiverens anvisninger, til arbejdsgiveren.

Situationen kan være noget vanskeligere, når rettighedshaveren har benyttet konsulentassistance i programudviklingen. For selvstændige konsulenter gælder arbejdsgiverreglen i ophavsretslovens § 59 ikke. Her gælder i stedet visse grundsætninger i retspraksis, der lægger vægt på, hvad der har været ”forudsat” under frembringelsen af det værk hvis rettigheder, der er tvivl om. En sådan forudsætningsvurdering kan føre til, at den uafhængige konsulent har en medophavsret. Er der risiko herfor, bør man være varsom med at indgå i en licensordning, der indebærer nogen form for indeståelse for rettens beståen.²⁴

c. Aftalestrukturen: Som omtalt i pkt. 4.2 kan de forskellige OSS-licenser tænkes at påføre forskellige typer af aftalebindinger. Dette giver anledning til grundlæggende overvejelser om, hvilken type aftalebinding, udviklingen vil underlægge sig. Hvis en licens alene indeholder en licens (dvs. selve tilladelsen til at benytte softwaren), men ingen selvstændige løfter, er der kun en beskeden risiko for, at licensen påfører licensgiveren en aftalepligt. Således er situationen i GPL v. 2 og – om end ikke helt så konsekvent – i GPL v. 3. Men jo flere løfter, der afgives i licensen, desto større er risikoen for retskrav. F.eks. etablerer EUPL en egentlig aftale, der trods de heri indeholdte ansvarsfraskrivelser kan risikere at påføre licensgiveren mere vidtgående pligter end den rene licens.

d. Aftalekontrollen: Som allerede nævnt kan udvikleren vælge mellem selv at skrive sin open source-licens og at underlægge sig en eksisterende. Vælger man den sidste mulighed, vil licensen ofte være vedtaget af et miljø, en instans eller en organisation, som man måske ikke har tillid til. I nogle tilfælde vil det ligefrem fremgå af licensen, at også senere versioner af licensen vil gælde tilsvarende. I andre tilfælde kræves et udtrykkeligt samtykke, som i givet fald sætter licensen i kraft. Men uanset situationen bør man gøre sig klart, om man har tillid til de miljøer, der står for aftalearbejdet. Udspringer de af samme kultur, herunder retskultur, som udvikleren gør? Bygger de på samme værdigrundlag? EUPL-licensen er eksempelvis blevet til i et projekt under EU-Kommissionen, hvor danske synspunkter har haft mulighed for at komme til udtryk, mens GPL-licenserne er blevet til i en privat forening, der er skabt i et land med en anden ophavsret og andre samfundsmæssige forudsætninger end de danske.

e. Licenstypen: Dernæst kommer som en fjerde den grundlæggende og væsentlige beslutning om, hvilken licenstype, der skal anvendes. For en nærmere oversigt over disse muligheder henvises til oversigten i afsnit 2.3.

²⁴ Der henvises herom til bemærkningerne i *Mads Bryde Andersen: IT-retten*, 2. udg. (2005), s. 349 ff.

f. Brandingrisici: En virksomhed, der vælger at lægge sit program ud til fri afbenyttelse under en OSS-licens, vil miste kontrollen med, hvor dette program ender, herunder med hvilke parter der spreder det videre. Med dette kontroltab følger risikoen for, at nogen benytter programmet på måde, der belaster udviklerens renommé. Man kan håndtere denne risiko på flere måder.

En måde er gennem valget af licens. Ifølge pkt. 5 i EUPL har licenstagere ikke tilladelse til at anvende licensgiverens varemærker, virksomhedsnavne eller andre navne, ud over hvor det er påkrævet for på rimelig og normal vis at gøre rede for programværkets oprindelse og gengive indholdet af ophavsretsnotitsen. Tilsvarende vilkår findes i de amerikanske OSS-licenser.

En anden måde er ved virksomhedens tilrettelæggelse af sin brandingeksponering. Et eksempel herpå er gennem den måde, hvorpå licensen og det licenserede produkt *betegnes* eller *markedsføres*. Hvis virksomheden ønsker at sikre sig effektivt mod dårlig omtale mv. ved genbrug af det licenserede, kan den vælge helt at undlade navngivning.

g. Vedligeholdelsesberedskabet: Foruden de forhold, der har at gøre med de førnævnte aftaleretlige forpligtelser, må programudvikleren tage stilling til, hvordan det udlicenserede program skal vedligeholdes. Formålet med at lægge et program ud som open source er at give andre end udvikleren mulighed for at videreudvikle og vedligeholde det og selv drage nytte af disse fordele. Men man kan give forskellige incitamenter til, at andre end udvikleren forestår denne videreudvikling. Ved f.eks. at annoncere at man selv agter at udlicensere senere versioner af et program, nedsætter man tilskyndelsen til at andre foretager en sådan vedligeholdelse. Ved at gøre meget ud af den dokumentation, der ledsager programmets kildekode, kan man lette andres arbejde med at vedligeholde programmet.

h. Ansvarseksponeringen: En særlig problemstilling ved brug af open source-licenser er risikoen for at blive udsat for et erstatningsansvar. Et sådant ansvar kan enten tænkes rejst *bagud* fra tidligere udviklere, der bestrider en senere rettighedshavers ret til at udnytte, eller *udefra* fra parter der i eller uden aftaleforhold påstår at have lidt tab. OSS-licenserne tager højde for denne risiko ved at indføre ansvarsbegrænsninger. Men som det er forklaret i afsnit 4.3.1. opretholdes sådanne klausuler ikke altid ved domstolene.

3.3.2 Distribution af den oprindelige OSS

OSS kan distribueres på mange måder. Den typiske – og mest effektive – består i at etablere en portal, hvor software, myndigheden selv har udviklet, stilles til rådighed med en OSS-licens. Formålet hermed kan f.eks. være at forberede offentlige udbud baseret på en videreudvikling af denne software i håbet om, at udsigten til at kunne udnytte det videreudviklede program tiltrækker konkurrencedygtige bud.

Valget af løsning er undergivet myndighedens frie skøn. I dette skøn kan økonomiske og realpolitiske overvejelser som de, der er omtalt under 3.3.1, spille ind. Ønsker man at tiltrække budgivere, der satser på en egen videreudvikling af myndighedens software, kan man overveje at gøre brug af en permissiv licens, f.eks. BSD eller MIT. Men myndigheden kan også stille software fra andre udviklere til rådighed i en sådan portal. Blot skal den i så fald sikre, at dette sker i overensstemmelse med de licensvilkår, der gælder for de enkelte OSS-licenser. Som anført i afsnit 2.1 indeholder

OSS-licenserne en række typiske vilkår, bl.a. om videreførelse af eksisterende vilkår, om åbenhed (herunder i tilgængeliggørelsen af kildekoden) om ansvarsfraskrivelse og om oplysningsforpligtelser.

Følger man OSS-licensernes vilkår, er det helt uproblematisk at etablere en sådan portal med tredjeparts-OSS, hvis blot det sikres, at deres vilkår videreføres, og at kildekoden er tilgængelig. Der kan dog typisk ikke tages betaling for tjenesten udover et beløb, der dækker de faktiske omkostninger ved distributionen.

3.3.3 Distribution af *videreudviklet* OSS

Hvis licenstageren ønsker at videreoverdrage eksemplarer af den licenserede software i en *videreudviklet* skikkelse, kan dette ske i det omfang en sådan videreoverdragelse er tilladt efter den pågældende OSS-licens. Man kan også forestille sig den videreudviklede OSS-komponent overdraget i individuelle aftaleforhold, f.eks. i samspil med software, der er undergivet andre licensvilkår. Brugeren vælger selv, hvilke OSS henholdsvis proprietære løsninger, han til- og fravælger under brugen.

En sådan distribution forudsætter, at OSS-licensvilkårene respekteres. Ingen af de foreliggende OSS-licenser forhindrer f.eks., at en part distribuerer løsninger, der er baseret på både OSS-programmel og proprietært programmel. En sådan distribution kan foregå på forskellige måder. Man kan f.eks. forestille sig en web-løsning med et fælles menupunkt, der giver mulighed for at kalde et program, der herefter kalder forskellige programmer. En sådan løsning vil være uproblematisk i relation til GPL. At brugeren ikke oplever at være bruger af en OSS-løsning, henholdsvis en proprietær løsning, har således ingen afgørende betydning.

3.3.4 Udliciteringsscenarier

En særlig situation opstår, hvis licenstageren ønsker at videreoverdrage den *organisation*, hvori den licenserede software fungerer. En sådan overdragelse giver som udgangspunkt ikke anledning til særlige betænkeligheder, idet køberen af forvaltningsenheden blot vil videreføre de eksisterende licenser. Men tilstedeværelsen af OSS med *copyleft*-vilkår kan påvirke prisdannelsen negativt, da den udliciterede virksomhed vil være begrænset i mulighederne for at videreudvikle softwaren og distribuere den videreudviklede software kommercielt.

4 Aftaleretlige spørgsmål

>

4.1 Oversigt over problemstillinger

Som nævnt i afsnit 1.1.5 kendetegner det flere af de OSS-licenser, der er gennemgået, at der ikke nødvendigvis indgås nogen gensidigt bebyrdende aftale med OSS-licensgiveren. Licensgiverens rolle er i nogle tilfælde begrænset til at *give* licensen. I andre tilfælde har licensgiveren påtaget sig egentlige aftaleforpligtelser.

Dermed opstår tre typer af problemstillinger:

For det første kan man stille en række *generelle* spørgsmål om OSS-licensens aftaleretlige status. Hele denne problemstilling indbefatter både spørgsmål om aftaleforholdets karakter og om gyldigheden af de vilkår, der stilles i licenserne (se hertil afsnit 4.2).

For det andet kan man konkret spørge, hvordan de aftalepligter, leverandøren påtager sig i henhold til de statslige it-kontrakter, K01 og K02, korresponderer med retsvirkningerne af OSS-licenserne. Dette spørgsmål indbefatter to underspørgsmål. Det ene handler om de pligter, der drejer sig om at levere den funktionalitet, aftalerne sikrer. Dette spørgsmål behandles i afsnit 4.3, hvor der også peges på muligheden for at indgå særlig aftale med parter, der vil være parate til at påtage sig de fornødne garantier for drift og vedligeholdelse. Det andet drejer sig om håndteringen af de immaterialrettigheder, leverandøren selv, eller via tredjeparter, forventes at udstyre kunden med, afsnit 4.4.

4.2 Aftalebindinger

4.2.1 Hvilken aftalerelation skaber OSS-licensen?

Et af de hyppigst diskuterede spørgsmål om OSS-licenserne handler om deres juridiske status: Skaber de en aftalerelation og i så fald mellem hvilke parter? Det var dette spørgsmål, der var i fokus i den amerikanske appelretsdom af 13. august 2008 i sagen *Robert Jacobsen v. Matthew Katzer and Kamin Associates* (se note 16). At sådanne spørgsmål med rimelighed kan stilles, hænger sammen med, at forholdene omkring licensens afgivelse ikke indebærer, at parterne kommer til at kende hinandens identitet (eller har mulighed for at opnå et sådant kendskab). Licenstagere vil ofte blot hente OSS-produktet fra en server på internettet, som almenheden har fri adgang til uden betaling. Derfor kender licensgiveren normalt ikke licenstagere, der da også typisk vil hente softwaren anonymt. Og licensgiverens identitet (forstået som kredsen af de udviklere, der har været med til at frembringe OSS-produktet) vil også ofte vil være ukendt.

I aftaleretten er det velkendt, at aftaler kan blive skabt gennem forskellige fremgangsmåder, og at aftalen – alt efter fremgangsmåden – kan fremkalde forskellige typer af retsvirkninger. F.eks. er der stor forskel mellem den aftale, der indgås *på skrift* efter en grundig forhandling mellem parterne og den *stiltiende aftale*, der indgås ved, at kunden tager en vare ned fra hylden og placerer den på disken foran den butikshandler. Ligeledes er der forskel mellem aftaler, der indgås mellem forbrugere og aftaler, der indgås mellem professionelle parter.

De fleste OSS-licenser (EUPL-licensen markerer den væsentligste undtagelse herfra – se herom afsnit 2.2.6.b) kendetegnes imidlertid ved *ikke* at indgå i et retsforhold, der pålægger begge parter rettigheder og pligter. Hvor et køb f.eks. forpligter sælgeren til at levere det solgte og køberens til at betale købesummen, pålægger en OSS-licens ikke

OSS-licensgiveren andre pligter end den unkladelsespligt, det er ikke at anfægte licensen. Det eneste retsforhold, der skabes ved licensen, ligger i den tilladelse til at benytte det licenserede, som fremgår af den primære licens – jf. redegørelsen i afsnit 3. Ordet ”licens” betyder ganske enkelt tilladelse.

I aftaleretten sonderer man klart mellem krav, der støtter sig på *aftaleforhold*, og krav, der baseres på retssystemets *almindelige regler*. En licens, der alene indeholder licensgiverens tilladelse til at benytte OSS, er ikke en gensidigt bebyrdende aftale. Da den ikke giver grundlag for pligt til at præstere ydelse og modydelse, indebærer den intet aftaleforhold mellem licensgiveren og de enkelte licenstagere. Derfor fremstår de typiske OSS-licenser alene som ensidigt afgivne, betingede men vederlagsfri tilsagn (*tilladelser*) om, at en ret, der ellers kunne være forbudt efter ophavsretlige eller andre regler, på forhånd tillades. Sådanne generelle tilsagn til almenheden kendes også i relation til *public domain* – jf. herom i afsnit 1.2.6 med note 11. Men trods denne lighed er OSS, som anført samme sted, ikke i public domain.

Derfor kan OSS-licenstageren kun benytte OSS-licensen som grundlag for retskrav mod licensgiveren, hvis denne efterfølgende optræder i strid med tilsagn, han har meddelt i sin licens. I så fald kan licenstageren rejse sag med licensgiveren (hvis denne ellers kan identificeres – se hertil afsnit 1.1.6), hvor retten kan tage stilling til forståelsen af det løfte, der ligger i licensen.²⁵ Findes et sådant tilsagn ikke, er det ikke muligt at rejse sag om kontraktkrav.

Ligeså klart er det imidlertid, at licensgiveren ofte (men langt fra altid) vil påtage sig andre løfter som led i den aftale, der giver grundlag for OSS-licensen. Som nærmere redegjort for i afsnit 2.2.1 kan det f.eks. tænkes, at leverandøren af en samlet løsning, hvori der indgår programmet baseret på GPL, tager sig betalt for levering af hardware, rådgivning, installation, uddannelse, vedligeholdelse og garantiforpligtelser. Misligholdes sådanne løfter kan kunden efter omstændighederne rejse krav om tilbagebetaling af betalte beløb.

Alle OSS-licenserne understøtter denne tankegang gennem deres samstemmende vilkår om ansvarsfrihed mv. for selve OSS-licensen. Se nærmere hertil i afsnit 4.3.1.

4.2.2 Hvem er forpligtet af OSS-licensen?

Bemærkningerne ovenfor giver grundlag for følgende konklusion vedrørende den bundethed, OSS-licenserne påfører henholdsvis licensgiveren og licenstagere:

Licensgiver er bundet til at acceptere de retlige rammer for benyttelsen af OSS-produkterne, der er angivet i licensen. Heraf følger på den ene side, at licenstagere

²⁵ I en sådan sag er det tænkeligt, at domstolene vil anlægge den fortolkningsregel, der i aftaleretten går under betegnelsen ”minimumsreglen”. Se hertil *Mads Bryde Andersen: Grundlæggende aftaleret*, 3. udg. (2008), s. 335 ff.: Er der tale om at fortolke et løfte, der angår en ydelse, som der ikke betales vederlag for, vil domstolene ofte stille sig sympatisk overfor yderen (løftegiveren) og vælge den fortolkning, der lægger den mindst vidtgående forpligtelse på denne.

kan foretage sig de handlinger, der angives i licensen, og som licensgiveren ellers kunne have forhindret med ophavsretten i hånden. På den anden side er licenstagere også bundet af de vilkår, OSS-licensen angiver, og som fremtræder som *betingelser* for licensen.

Hvis ikke OSS-licensen etablerer et aftaleforhold (hvilket EUPL f.eks. gør), er licensgiver imidlertid ikke bundet på *aftaleretligt* grundlag. GPL-licenserne skaber således ikke en aftale mellem licensgiver og licenstagere, men begrænser alene licensgiverens muligheder for at anvende den ophavsret, han ellers ville have haft. Dette retsforhold kendetegnes netop ved at have gyldighed overfor alle, uanset aftalerelationer.

Når en OSS-licens hviler på sådanne licenskonstruktioner er det vigtigt, at licensbegrænsningerne altid træder tydelig frem for licenstagere. Dette er baggrunden for de utvetydige pligter, OSS-licenserne pålægger licenstagere til at gentage licensvilkårene ved videredistribution af sin software. Se hertil afsnit 2.1.5. Som redegørelsen har vist, er flere af de komplicerede OSS-licenser imidlertid langt fra skarpe i deres formuleringer.

4.2.3 Gyldighedsspørgsmål

Som det gælder anden softwarelicensering, må den licenstagere, der benytter et OSS-produkt, altid kunne dokumentere sin tilladelse (licens) hertil. Hvis licensen er en OSS-licens, står han i valget mellem to muligheder: *Enten* må han *anerkende* licensen. Gør han det, anerkender han også dens vilkår. *Eller* også må han *bryde* licensen. Gør han det, kan det være, at licensen mistes med den virkning, at retten til at benytte softwaren bortfalder.

Spørgsmålet er imidlertid, om ikke der er en tredje mulighed: nemlig at anfægte licensens gyldighed. Grundlaget for en sådan anfægtelse kunne søges i aftalelovens § 36, stk. 1, der giver domstolene mulighed for at ”ændre eller tilsidesætte” en aftale helt eller delvis, ”hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende.” Tilsvarende gælder for ”andre retshandler”.

En retshandel er et ældre udtryk for en retlig disposition, altså for en viljeserklæring, der går ud på at skabe eller forandre ret. Det må derfor antages, at bestemmelsen giver domstolene mulighed for at ændre i de vilkår, der er indeholdt i en ophavsretlig tilladelse. Ved afgørelsen tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder, jf. stk. 2.

Som udgangspunkt vil der skulle foreligge et særdeles kvalificeret forhold, hvis et tilsagn af den art, der findes i en OSS-licens, skal antages at være ”urimeligt”. Der er jo tale om et tilsagn (licensen), der præsteres uden betaling i fuld frivillighed og mellem parter, der må formodes at kunne overskue konsekvenserne.

Men man kan ikke udelukke, at domstolene i *særlige tilfælde* vil kunne begrænse udstrækningen af licensen. Dette kan f.eks. tænkes, hvis den begrænsning, der følger af en OSS-licens, får meget vidtrækkende virkninger for licenstagere, uden at denne kan siges at bære nogen skyld heri. En sådan situation kan måske forekomme, hvis en licens pludselig mister sin gyldighed som følge af udefra kommende omstændigheder – f.eks. at der gøres et patentkrav gældende fra indehaveren af et programrelateret

patent i en situation, hvor licenstagere ingen mulighed havde for at afværge dette, og hvor et ophør af licensen ville være særdeles byrdefuldt.

Et andet retsgrundlag, der kan tænkes bragt i anvendelse i tilfælde, hvor en licensbegrænsning vil pålægge licenstagere meget vidtgående begrænsninger, er reglen i konkurrencelovens § 6, der bl.a. forbyder virksomheder mv. at indgå aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen ved f.eks. ”at begrænse eller kontrollere produktion, afsætning, teknisk udvikling eller investeringer” (stk. 2, nr. 2), eller ”at stille som vilkår for indgåelse af en aftale, at medkontrahenten godkender tillægsydelser, som efter deres natur eller ifølge handelssædvane ikke har forbindelse med aftalens genstand (stk. 2, nr. 5). Overtrædelse af disse vilkår kan føre til ugyldighed, jf. stk. 5.

I praksis vil der være en glidende overgang mellem den – aftaleretlige – ugyldighedsvurdering, der anlægges i medfør af aftalelovens § 36 og den – konkurrenceretlige – ugyldighedsvirkning, der anlægges i medfør af konkurrencelovens § 6. Det kan også tænkes, at domstolene i deres *fortolkning* af et vidtgående OSS-licensvilkår, der kan give anledning til tvivl, vil vælge en såkaldt ”indskrænkende fortolkning”. Ved en sådan fortolkning vil man vælge den fortolkningsløsning, der indebærer det mest afbalancerede resultat.

Der er ingen retspraksis om nogle af de anførte vurderinger i relation til OSS, og spørgsmålet om OSS-licensers mulige ugyldighed på dette grundlag må derfor indtil videre betragtes som uafklaret.

4.3 Leverandørens hæftelse i OSS-leverancer

4.3.1 Problemstillingen

Enhver brug af programmet indebærer en risiko for, at noget går galt, og at nogen dermed lider et tab. For det første kan der opstå *driftsmæssige* problemer, der f.eks. medfører datatab og manglende tilgængelighed. Sådanne forhold vil ofte være reguleret i den aftale, hvorved leverandøren lover at levere et system med de og de egenskaber (se f.eks. nedenfor under 4.3.2 om ansvarsreguleringen i de statslige it-kontrakter). For det andet kan der opstå krav fra *tredjeparter*, der mener at have bedre ret til at benytte det licenserede end licensgiveren. Sådanne krav kan både opstå i aftaleforhold og ved brugen af licenser, der ikke skaber et aftaleforhold - se herom under 4.3.3. Og for det tredje kan der opstå tab som følge af *produktskader*, fordi programmet er bygget ind i – eller betragtes som – et produkt, der volder skade på forbrugerens ting eller personskaade. Herom under 4.3.4.

Et erstatningskrav må altid have hjemmel enten i en aftale eller i en retsregel (hvad enten denne retsregel er uskreven, som den almindelige erstatningsregel, eller indført i lovgivningen som reglerne i produktansvarsloven). Uanset om man har at gøre med en aftale (der forpligter parterne) eller en erstatningsretlig retsregel (der forpligter dem, retsreglen gælder for), vil den have taget stilling til, hvem der er ansvarlig og under hvilke betingelser.

Når spørgsmålet om erstatningskrav rejses i relation til OSS-leverandørens ansvars eksponering er det derfor nødvendigt at sondre mellem de forskellige typer af krav (jf. ovenfor). Nogle krav kan nemlig gøres til genstand for aftaleregulering. Det gælder for de krav, der udspringer af de pligter, en aftalpart har påtaget sig. Andre

krav udspringer af retssystemets almindelige regler herunder de ufravigelige regler i produktansvarsloven. Her er der ikke altid fri adgang til aftaleregulering.

Vistnok alle OSS-licenser indeholder ansvarsfraskrivelser. Derfor hersker der en gennemgående og – i lyset af den manglende vederlæggelse – forståelig opfattelse af, at OSS-licenstagere ikke bør kunne rejse erstatningskrav mod licensgiveren, hvis der opstår tab som følge af programanvendelsen. Det juridiske grundlag for denne ansvarsfraskrivelse afhænger af licenstypen.

Har man at gøre med en OSS-licens, der etablerer et *aftaleforhold* mellem licensgiveren og licenstagere, vil en klausul om ansvarsfraskrivelse som udgangspunkt være bindende som andre klausuler i aftaleforholdet. Efter gældende dansk ret vil ansvarsfraskrivelse i aftaleforhold ofte blive fortolket indskrænkende, dvs. man vil se bort fra dem, hvis de anses for at være for vidtgående. F.eks. vil man ikke opretholde en ansvarsfraskrivelse i en situation, hvor det tab, der er indtrådt, skyldes grov uagtsomhed eller forsæt begået af den part, der gør ansvarsfraskrivelsen gældende.²⁶ Denne retstilstand hænger sammen med, at aftaleparter i almindelighed formodes at have mere indgående pligter overfor hinanden end ikke-aftaleparter. At domstolene fortolker indskrænkende, hænger altså sammen med en erkendelse af, at parterne kom fra et *udgangspunkt*, hvor de var pålagt særlige forpligtelser overfor hinanden.

Når der *ikke består noget aftaleforhold* (men kun en ensidig licens fra OSS-licensgiveren), er der derfor heller ikke sådanne forpligtelser. Skal et erstatningsansvar komme på tale i forholdet mellem OSS-licensgiveren og licenstagere, må det støttes på de erstatningsregler, der gælder for enhver, uanset om vedkommende er i aftaleforhold eller ikke. Hertil hører bl.a. reglerne om produktansvar. Jf. herved afsnit 4.3.4.

Foreligger der kun en ensidig OSS-licens men ikke et egentligt aftaleforhold, kan man i en streng juridisk forstand hævde, at det slet ikke er muligt at indgå ”aftale” med OSS-licensgiveren om dennes erstatningsansvar overfor licensgiveren. OSS-licensgiveren er jo slet ikke aftalepart. Jf. om denne diskussion afsnit 4.2.1. At OSS-licensgiverne ikke desto mindre følger en – forståelig – praksis for at ”ansvarsfraskrive” sig i OSS-licenserne, hænger sammen med reglerne om erstatningsansvar *uden for* kontraktforhold. Selvom mulighederne for at rejse krav om tab for rent økonomisk skade (f.eks. driftstab) er mere begrænsede uden for kontraktforhold end i kontraktforhold, sender en klausul om ansvarsfraskrivelse en relevant *advarsel* om, at sådanne tab er licenstagerens risiko. Selvom ansvarsfraskrivelsen principielt ikke kan påberåbes som led i en gensidigt bebyrdende aftale, kan denne advarsel få betydning for vurderingen af den potentielt skadelidtes egen skyld: Med kendskabet til ”ansvarsfraskrivelsen” i en OSS-licens bringes brugeren (licenstagere) i en situation, hvor han i nogen grad må siges at have accepteret risikoen for skade ved at tage softwaren i anvendelse.

²⁶ Se nærmere om denne praksis *Mads Bryde Andersen: Grundlæggende aftaleret*, 3. udg. (2008), s. 339 ff.

>

Som anført i afsnit 2.1.6 forekommer sådanne ansvarsfraskrivelser over en bred kam i OSS-licenserne. Deres formål er primært ”pædagogisk”: Uden at berøre de retstekniske konsekvenser af at have – eller ikke have – et aftaleforhold, fastslår de en retsstilling, der utvivlsomt vil være gældende også uden aftale: Medmindre der ligefrem er tale om, at OSS-licensgiveren har handlet i *skadeshensigt*, f.eks. ved bevidst at indbygge destruktive funktioner i softwaren, vil der som altovervejende hovedregel *ikke* være grundlag for at rejse erstatningsansvar.

Samtidig har ansvarsfraskrivelserne en praktisk funktion som advarsel overfor den licenstag, der måtte være i det tro, at der var tale om en sædvanlig aftaleretlig relation. Et eksempel på en sådan ansvarsfraskrivelse er pkt. 11-12 i GPL v. 2, der lyder således:

“NO WARRANTY

11. BECAUSE THE PROGRAM IS LICENSED FREE OF CHARGE, THERE IS NO WARRANTY FOR THE PROGRAM, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW. EXCEPT WHEN OTHERWISE STATED IN WRITING THE COPYRIGHT HOLDERS AND/OR OTHER PARTIES PROVIDE THE PROGRAM "AS IS" WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EITHER EXPRESSED OR IMPLIED, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. THE ENTIRE RISK AS TO THE QUALITY AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM IS WITH YOU. SHOULD THE PROGRAM PROVE DEFECTIVE, YOU ASSUME THE COST OF ALL NECESSARY SERVICING, REPAIR OR CORRECTION.

12. IN NO EVENT UNLESS REQUIRED BY APPLICABLE LAW OR AGREED TO IN WRITING WILL ANY COPYRIGHT HOLDER, OR ANY OTHER PARTY WHO MAY MODIFY AND/OR REDISTRIBUTE THE PROGRAM AS PERMITTED ABOVE, BE LIABLE TO YOU FOR DAMAGES, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INCIDENTAL OR CONSEQUENTIAL DAMAGES ARISING OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE PROGRAM (INCLUDING BUT NOT LIMITED TO LOSS OF DATA OR DATA BEING RENDERED INACCURATE OR LOSSES SUSTAINED BY YOU OR THIRD PARTIES OR A FAILURE OF THE PROGRAM TO OPERATE WITH ANY OTHER PROGRAMS), EVEN IF SUCH HOLDER OR OTHER PARTY HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

END OF TERMS AND CONDITIONS”

Pkt. 11 i disse vilkår angår mulige retskrav støttet på en indgået aftale. Pkt. 12 angår retskrav støttet på retssystemets almindelige regler.

Ansvarsfraskrivelsen i EUPL – der som tidligere nævnt er en egentlig aftale, og ikke kun en licens – er behandlet i afsnit 2.2.6.c.

Enkelte OSS-licenser indeholder rettmæssige ansvarsfraskrivelser for tab rejst af en tredjepart på grundlag af dennes immaterialret, f.eks. en ophavsret eller

patentret.²⁷ Således angiver (og dermed begrænser) MPL den primære licens med forbehold for ("subject to") "third party intellectual property claims". Se herved indledningsordene i pkt. 2.1. I det omfang OSS-licenserne ikke indeholder sådanne vilkår, må man i lyset af de bemærkninger, der er gjort under 4.2.1, falde tilbage på det almindelige princip, at OSS-licenstagere ikke er aftalepart og derfor heller ikke hæfter aftaleretligt for sådanne tilfælde.

De foregående bemærkninger kan sammenfattes som følger:

Ved enhver form for programanvendelse er der risiko for fejl, hvorved nogen lider tab, som programleverandøren søges gjort erstatningsansvarlig for. Denne risiko er hverken større eller mindre ved benyttelse af OSS. På markedet for kommercielt programmel, der distribueres ved sædvanlig aftaleindgåelse, er der en indarbejdet tradition for at fraskrive sig erstatningsansvaret for programfejl. Denne tradition er også videreført på OSS-området, selv om programdistributionen her ikke nødvendigvis sker gennem aftaler.

Hvis OSS-programleverandøren – som det er sædvanligt – har søgt at ansvarsfraskrive sig bedst muligt, er dennes ansvars eksponering ikke større end ved distribution af andet programmel. Hvis ikke det følger af aftaleretlige regler (fordi OSS-licensen ikke betragtes som en "aftale"), vil en massiv ansvarsfraskrivelse kunne fungere som et effektivt signal til brugeren om selv at sikre sig mod tab ved programanvendelsen. Programleverandøren har dog i alle tilfælde en teoretisk risiko for at blive gjort erstatningsansvarlig for fejl, der skyldes forsætlige eller groft uagtsomme forhold under programudviklingen. Der har endnu ikke været retspraksis på programområdet, hvor et sådant ansvar er blevet aktualiseret.

4.3.2 Ansvarsreguleringen i de statslige it-standardkontrakter

Leverandørens opfyldelsesforpligtelse: Det ansvar, der påhviler leverandøren i henhold til de statslige it-standardkontrakter K01 og K02, bygger på to grundlæggende principper.

Det ene princip går ud på, at der leveres en *resultatforpligtelse*. Det er ikke tilstrækkeligt, at leverandøren præsterer særlige *komponenter* eller gør en særlig *indsats* for at løse kundens behov. Aftalen er først opfyldt, når det gennem en afleveringsprøve kan påvises, at de *funktioner*, der er indgået aftale om – og som fremgår af de centrale bilag – er nået.

Det andet princip går ud på at definere denne funktionsforpligtelse gennem en stærk *bilagsstyring*. For at få overblik over, hvad it-leverandøren har påtaget sig i en K01 eller K02-kontrakt, er man nødt til at læse de bilag, der præciserer leverancens indhold, omfang og forudsætninger.

²⁷ Denne problemstilling berøres med modsat fortegn i GPL pkt. 7, der fastslår, at licensen til at benytte programmet falder bort, hvis der rejses patentkrav.

I *K01* finder disse principper udtryk i pkt. 2.1, der foreskriver, at leverandøren skal levere det udstyr og programmel samt den dokumentation, der er specificeret i bilag 4 (specifikationsbilaget), idet systemet og dets enkelte dele skal opfylde de krav, der følger af kontrakten og herunder dets centrale bilag 2 (kravspecifikationen).

I *K02* følger princippet af pkt. 3.1, der foreskriver, at leverandøren skal levere de ydelser, der er beskrevet i kontraktens centrale bilag 3 (leverancebeskrivelsen), herunder bestilte optioner.

Set fra kundens synspunkt burde der derfor ikke være vanskeligheder forbundet med at lade *K01/K02*-leverandøren præstere sin ydelse i medfør af OSS-komponenter. Som kontrakterne er formuleret, er leverandøren forpligtet til at tilvejebringe en *funktionalitet*, som er nærmere angivet i kontraktens centrale bilag. Om denne funktionalitet sikres ved brug af den ene eller den anden form for programmel (og hertil hørende licensvilkår), er som udgangspunkt underordnet.

Den eneste modifikation i dette udgangspunkt kan netop være tilfælde, hvor OSS-licenser kolliderer med proprietære licensvilkår på en sådan måde, at OSS-licensen fortabes. For at imødegå denne risiko har *K02* i pkt. 5.8 indført en pligt for leverandøren til ikke uden kundens skriftlige samtykke at anvende OSS-programmel som en del af leverancen i videre udstrækning end angivet i kontrakten. At kunden har meddelt et sådant samtykke fritager ikke leverandøren fra at opfylde sine øvrige forpligtelser i medfør af kontrakten.

Underleverandørmisligholdelse: En særlig problemstilling angår risikoen for underleverandørers (herunder misligholdelse som leverandører af tredjeparts-programmel har ansvaret for) misligholdelse i en situation, hvor der er anvendt OSS-programmel. Hvor leverandøren kan have vanskeligt ved selv at foretage fejlrettelse i tredjepartsprogrammel i objektkode, indebærer kildekodelicensen en mulighed herfor.

K01 fastslår i pkt. 15.2, at leverandøren hæfter for underleverandørers ydelser ”på ganske samme måde som for sine egne ydelser.” Videre garanterer leverandøren i pkt. 15.1, sidste stk., at ”leveret udstyr, programmel og dokumentation, der er omfattet af vedligeholdelse, i vedligeholdelsesperioden opfylder nærværende kontrakts krav.” Ligeledes påtager leverandøren sig at udføre vedligeholdelse og support fra overtagelsesdagen (pkt. 11.1). Disse regler tager ikke særligt sigte på OSS-leverancer, men vil også finde anvendelse, såfremt der indgår OSS i den løsning, leverandøren skal præstere.

K02 indeholder den almindelige garanti, leverandøren giver for sit system. I tilknytning til den almindelige regel i stk. 1 om, at det leverede opfylder alle de i kontrakten stillede krav mv. hedder det i pkt. 17.1, stk. 2-3:

”Såfremt Kunden har stillet ufravigeligt krav om bestemt Open Source Programmel, bærer Kunden dog risikoen for Fejl og for ekstraordinære omkostninger ved Leverandørens opfyldelse af Leverandørens vedligeholdelsesforpligtelser, der må tilskrives sådant Open Source Programmel, og som ikke burde være undgået af Leverandøren.

Såfremt det ufravigelige krav alene vedrører Open Source Programmel i almindelighed, bærer Kunden dog kun risikoen for Fejl og ekstraordinære vedligeholdelsesomkostninger, i den udstrækning Leverandøren ikke

>

ved sit valg af det konkrete Open Source Programmel, har eller burde have forudset sådanne Fejl eller ekstraordinære vedligeholdelsesomkostninger.”

Begrænsningen i leverandørens pligt til at foretage fejlretning i OSS-produkter gælder kun, når kravet om at benytte et *bestemt* OSS-produkt er stillet som et ufravigeligt brugerkrav. Har brugeren stillet krav om brug af OSS uden angivelse af noget specielt produkt, bærer leverandøren risikoen for, at det specifikke OSS-produktvalg viser sig ekstraordinært vedligeholdelseskrævende.

K02 Pkt. 17.5 fastslår i stk. 1 den almindelige regel, at leverandøren hæfter for underleverandørers produkter og tjenesteydelser på samme måde som for sine egne forhold. Denne hæftelse modificeres dog i relation til fejl i standardiserede tredjepartsprodukter, som leverandøren ikke burde have erkendt og forudset på aftaletidspunktet. Alligevel bestemmer pkt. 17.5 i sidste stykke, at der er fuld hæftelse for OSS-programmel, medmindre dette indgår som en integreret del af en underleverandørs standardprogrammel.

4.3.3 Risikoen for krænkelse af tredjeparts immaterialret

En særlig problemstilling knytter sig til risikoen for, at tredjeparter rejser krav over det leverede. Denne problemstilling er dækket af i K01, pkt. 23, stk. 1, hvor leverandøren (på visse vilkår) garanterer, at det leverede ikke krænker andres rettigheder herunder patenter og ophavsrettigheder.²⁸

En rettighedsindeståelse af denne art kan være problematisk at påtage sig for en OSS-leverandør, der i konsekvens af sit manglende aftaleforhold med OSS-licensgiveren ingen sikkerhed har for, at denne besidder de rettigheder, der dækkes af en OSS-licens. Viser det sig, at der trods licensen findes rettigheder, som tredjeparter kan gøre gældende, kan indeståelsen være ubehagelig for leverandøren, der ikke vil have nogen mulighed for at videreføre det tab, han i konsekvens af sin garanti må dække hos kunden. Men som anført i afsnit 1.3.2 er denne risiko ikke mærkbart anderledes end den risiko, licensgiveren i øvrigt må bære, for at medarbejdere eller underleverandører har begået retsstridige handlinger, der indebærer en immaterialretlig retskrænkelse.

Den problemstilling, leverandøren hermed befinder sig i, er i bund og grund forretningsmæssig. Den drejer sig om, hvilken risiko, der er for et potentielt tabgivende scenarie, og hvilken ”risikopræmie” leverandøren er indstillet på at beregne sig for at dække sig ind mod følgerne af, at dette scenarie realiseres. Som flere gange fremhævet i det foregående er der intet til hinder for, at en licensgiver under en OSS-licens beregner sig vederlag for at påtage sig garantier. Se herved afsnit 2.2.1 om GPL pkt. 1, stk. 2. At gøre dette i relation til risikoen for tredjemandskrav i OSS-leverancer kan derfor tænkes at udvikle sig til et særskilt forretningsområde i

²⁸ I et aftaleforhold, der bygger på en flerhed af aftaledokumenter med hver sin regulering af et identisk spørgsmål (f.eks. ansvarsreguleringen), kan der opstå vanskelige fortolkningsspørgsmål: Hvilket af de overlappende vilkår skal finde anvendelse. Sådanne fortolkningsspørgsmål er ikke ukendte i aftaleretten. Se herved *Mads Bryde Andersen: Grundlæggende aftaleret*, 3. udg. (2008), s. 208 ff., om ”The battle of the forms.”

sådanne it-leverancer. I K02 er der taget forbehold for problemstillingen gennem følgende bestemmelse i pkt. 17.7 og 23.4, jf. nærmere herom i afsnit 4.4.3.

4.3.4 Produktansvaret

Dansk rets regler om produktansvar følger dels af retspraksis, dels af den lov om produktansvar, der blev indført i 1989 på grundlag af et EU-direktiv. Begge regelsæt indebærer, at ”producenten” af et ”produkt” kan ifalde et objektivt erstatningsansvar - altså blive gjort erstatningsansvarlig uanset om han har gjort noget kritisabelt i produktionsprocessen eller markedsføringen af produktet, hvis der blot foreligger en fejl i produktet.

Der eksisterer en betydelig tvivl, om – og hvornår – man kan karakterisere et edb-program som et ”produkt”.²⁹ Produktansvarslovens § 3 definerer et produkt som ”enhver løsøregenstand, hvad enten denne er forarbejdet eller er et naturprodukt, og uanset om genstanden er indføjlet som bestanddel af en anden løsøregenstand eller en fast ejendom.” Ethvert program må befinde sig på et medium. Da det imidlertid ikke mediet, der er potentielt skadevoldende, men programinformation (programinstruktionerne) tyder lovens formulering på, at programmet, der leveres som sådant – altså uafhængigt af et medium – ikke er omfattet af det objektive ansvar.³⁰

Alligevel kan man ikke anse det for givet, at edb-programmet – og herunder programmet, der er distribueret uden vederlag på grundlag af en OSS-licens – med sikkerhed falder uden for det objektive produktansvar. Kommissionen udtalte i forbindelse med behandlingen af direktivet om produktansvar, at man betragtede programmet som produkter på lige fod med andre kunstneriske produkter. Også andre forhold kan begrunde, at programmet, der sælges til slutbrugere mod vederlag, og som lægger op til, at slutbrugeren (forbrugeren) skal lægge sin tillid til produktet, falder inden for produktansvarslovens produktbegreb. Hvor et søkort ikke rimeligvis kan siges at signalere til brugeren, at denne alene skal navigere ud fra kortets oplysninger, uden hensyn til forholdene på stedet, kan der tænkes programløsninger, der i højere grad overtager brugerens kontrol, f.eks. software til termostater mv.

Hvis det lægges til grund, at den slags programmet ville være omfattet af reglerne om produktansvar i den fysiske verden, opstår spørgsmålet, om OSS-licensen som følge af det ikke-kommercielle element bringer forholdet ud af det objektive produktansvar. Som nævnt i afsnit 2.2.6.c. har EUPL-licensen alene fraskrevet sig produktansvar, *for så vidt* som reglerne herom gælder for programmet. Svaret på om de gør det, kan ikke gives med sikkerhed. Klart er det på den ene side, at produktansvarsreglerne ikke tager

²⁹ Som nærmere drøftet hos *Mads Bryde Andersen*: IT-retten, 2. udg. (2005), s. 784 ff.

³⁰ Denne opfattelse synes i øvrigt bekræftet ved Højesterets dom i *Ugeskrift for Retsvæsen 2007, s.2821 ff.*, der antog, at fejl ved et søkort ikke påførte kortproducenten (Kort og Matrikelstyrelsen) et objektivt erstatningsansvar efter reglerne om produktansvar. Dommen er dog begrundet med, at brugeren udviste egen skyld ved ikke at undersøge dybden på det sted, hvor hans båd havarerede på grund af fejlen. Den tager ikke udtrykkelig stilling til, om søkortet som sådant var omfattet af produktansvarsloven.

højde på, om et produkt er bragt ud i omsætningen gennem mod betaling eller ikke. På den anden side er det også klart, at en part, der i sin fritid bidrager med at skrive kode til en samlet løsning, ikke rimeligvis kan betegnes som ”producent”. Befinder man sig i et grænsetilfælde, er der næppe nogen tvivl om, at domstolene vil tillægge den manglende betaling (navnlig når denne vil indebære, at der ingen forsikring er inde i billedet) betydning.

4.4 Licenshåndteringen i de statslige it-standard-kontrakter

4.4.1 Problemstillingen

Med den aftaleretlige karakteristik af OSS-licenserne, der er givet i afsnit 4.2.1, kan man stille spørgsmålet, hvordan en it-leverandør er stillet, hvis han som led i sin leverance ønsker at anvende OSS.

Spørgsmålet er allerede tangeret andetsteds i denne vejledning.

I afsnit 1.2.5 fremhæves det, at de vidtrækkende konsekvenser, der kan følge af at anvende OSS-licenser med *copyleft*-regulering, bør indebære, at leverandøren i en it-kontrakt *altid* bør indestå for, at hans it-løsning alene baseres på OSS-licenser (eller tilsvarende licenser, der lægger særlige begrænsninger i en i øvrigt tilstået ret til at videreudvikle programmel), når dette er udtrykkeligt aftalt med kunden.

Ligeledes gennemgår afsnit 4.3.3 og 4.3.4 de vanskeligheder, der kan ligge i risikoen for, at leverandøren kommer i klemme mellem sin kunde på den ene side og underleverandører og tredjeparter på den anden.

Man kan imidlertid stille spørgsmålet, om de eksisterende og kommende statslige standardkontrakter overhovedet er egnede som grundlag for en OSS-baseret it-leverance. De kontrakter, der herved undersøges, er dels kontrakten for et kortvarigt it-projekt (K01), se hertil under 4.4.2, dels den statslige standardkontrakt for længerevarende it-projekter, der har betegnelsen K02. Se herom under 4.4.3.

4.4.2 Licensspørgsmål i K01

I K01 findes følgende bestemmelse i pkt. 22:

”Kunden erhverver alene en brugsret til det leverede programmel og dokumentation. Dette gælder såvel standardprodukter som tilretninger, specialudviklinger og lignende. Brugsretten er tidsbegrænset med mindre andet udtrykkeligt er angivet i bilag 4. Brugsretten medfører også en ret til at videreudvikle og ændre, medmindre andet er angivet i bilag 9.

Kunden er uberettiget til at kopiere programmel og dokumentation i videre omfang end nødvendigt for systemets drift og sikkerhed. Kunden kan overlade driften af systemet til tredjemand.

Det nærmere indhold af brugsretten til programmel og dokumentation er i øvrigt beskrevet i bilag 9. Bilag 9 kan dog ikke medføre, at kravspecifikationen ikke opfyldes.

Formålet med bilag 9 er alene, at der herigennem foretages en fastlæggelse af brugsrettens nærmere indhold, herunder begrænsninger i retten til at overdrage brugsretten. Såfremt bilag 9 herudover indeholder andre bestemmelser, f.eks. vedrørende løbetid, installation, misligholdelse, vedligeholdelse, garanti, ansvar m.v., er parterne enige om, at der i alle forhold mellem leverandøren og kunden skal bortses fra disse bestemmelser.

>

Endvidere gælder, at såfremt kunden som følge af krav fra underleverandører skal underskrive licensbetingelser direkte overfor disse, skal der i alle forhold mellem leverandøren og kunden ses bort fra disse licensbetingelser i det omfang, bestemmelserne ikke vedrører brugsrettens indhold og omfang. Leverandøren skal således også skadesløsholde kunden for eventuelle krav fra underleverandører, der støttes på de nævnte licensbetingelser, og som ikke påhviler kunden efter nærværende kontrakt.

Kunden får tilsvarende brugsret til enhver ændring, herunder opdatering, af programmel og dokumentation, der leveres under nærværende kontrakt, f.eks. som led i vedligeholdelsesordningen.”

Som bestemmelsen er formuleret får kunden ”alene” en brugsret til det leverede programmel og dokumentation, jf. indledningsordene i stk. 1. Fortolker man denne bestemmelse isoleret og efter ordlyden, kan den vanskeligt forenes med OSS-licenser med copyleft-klausuler, eftersom disse klausuler netop tvinger licenstagere (her i rollen som leverandør) til at give sin kunde (og i OSS-sammenhæng, selvstændige licenstagere) samme frihedsgrader, som følger af de almindelige vilkår i OSS-licensen. For en OSS-licenstagere er det ikke tilstrækkeligt ”kun” at opnå en isoleret *brugsret*.

Imidlertid kan bestemmelsen ikke forstås isoleret. Det fremgår således af stk. 1, 3 og 4, at der i flere af bilagene til K01 forudsættes at ske en præcisering af disse licensvilkår. Hvis det heraf fremgår, at kunden for så vidt angår den del af leverancen, som er omfattet af en OSS-licens med copyleft-klausul, er underlagt de heraf følgende – videre – rettigheder til brugen af programmet, er der som udgangspunkt ingen problemer med at anvende K01 i en sådan leverance. Blot må det sikres, jf. bemærkningerne herom i afsnit 2, at det samspil mellem OSS-programmodulerne og anden software, som er omfattet af proprietære licenser, overholder en eventuel copyleft-regulering.

4.4.3 OSS-licensspørgsmål i K02

Som nævnt i afsnit 4.3.2 er K02 forberedt til, at der kan indgå væsentlige dele af OSS og dermed OSS-licenser. I kontraktens pkt. 1 (definitionsafsnittet) defineres en OSS-licens som licensbetingelser for OSS-programmel³¹, der bl.a. tillader kunden at foretage ændringer i programmet på grundlag af kildekode, der er stillet til rådighed af licensgiveren for kunden, andre kunder eller offentligheden, hvad enten licensgiveren er leverandøren eller tredjepart. I et særligt bilag 15 specificerer leverandøren, hvilke licensbetingelser, der gælder for ”Standardprogrammel og Open Source Programmel”. Hertil følger sig følgende bestemmelse i pkt. 23.4:

”Hvis der indgår Open Source Programmel i Leverancen, opnår Kunden de rettigheder hertil, der fremgår af den relevante Open Source Licens. Dette gælder uanset om denne licens går videre end nødvendigt for Leverancens Drift og sikkerhed, jf. punkt 23.1.

De Open Source Licenser, der indgår i Leverancen, er gengivet i bilag 15.

³¹ Tilsvarende defineres open source-programmel som ”programmel, der leveres eller stilles til rådighed både i kildekode og i maskinlæsbar form på grundlag af en Open Source Licens.”

>

Indeholder en Open Source Licens betingelser eller forbehold, der forhindrer eller begrænser Leverandøren i at levere de ydelser, der er beskrevet i Leverancebeskrivelsen, skal disse forhindringer mv. ikke fritage Leverandøren for sin pligt til at levere de ydelser, der er beskrevet i Leverancebeskrivelsen (bilag 3) og i at udføre vedligeholdelse og support (bilag 5).”

Hvis leverandøren forsømmer at leve op til de licensforpligtelser, han hermed har påtaget sig vedrørende OSS-leverancer, gælder aftalens almindelige regler om leverandørens garantier for ”Tredjemands rettigheder”, jf. pkt. 17.7. Denne garanti indebærer som udgangspunkt, at leverandøren garanterer, at det leverede ikke krænker andres rettigheder herunder patenter og ophavsrettigheder (stk. 1). Som en modifikation heri siges det (stk. 3), at leverandøren dog kan vælge at udskifte OSS-programmel med andet programmel, hvis ikke en sådan udskiftning påvirker kundens nytte af leverancen eller påfører denne yderligere omkostninger og tab.

>

Bruger: Ofte anvendt betegnelse for den person (juridisk eller fysisk), der benytter et programværk, f.eks. et softwareprodukt. Fordi brugeren dermed ofte vil udføre et antal eksemplarfrestillinger mv., vil hans brug skulle være dækket af en licens. I denne redegørelse benyttes begrebet såvel om den fysiske person, der benytter et program, som om den virksomhed, hvori benyttelsen sker. Almindeligvis sonderer man mellem ”brug” der sker ved afvikling af programmets objektkode, og ”videreudvikling”, der sker ved brug af kildekoden. Begge udnyttelseshandlinger er dækket af ophavsretten til programmet.

Brugervirksomhed: Den virksomhed, der bruger et programværk.

Closed source: Lukket kildekode. Betegnelse for software (programmel), der distribueres til brugeren på en måde, så brugeren alene får adgang til programmet i den form, der er læsbar for computeren (objektkodeversionen). Hovedparten af den software, der almindeligvis omtales som ”proprietær” (s.d.), distribueres som closed source. Det betyder bl.a., at brugeren ikke selv kan foretage ændringer i softwaren, hvis der skulle opstå fejl.

Copyleft: Betegnelse for vilkår i en OSS-licens, der indebærer, at licenstagere forpligter sig til at videreføre licensens gratis- og åbenhedsprincip, når en bearbejdet af det licenserede program videredistribueres i en bearbejdet form eller i et driftsmiljø, hvor programmet integreres eller på anden måde sammenbygges med programmel, der er undergivet en proprietær licens. Betegnelsen benytter et ordspil, der slår på modsætningen af det engelske ord ”copyright”. Meningen er, at ophavsretten anvendes til at opnå det modsatte af, hvad den sædvanligvis bruges til, nemlig at sprede værker frit, uden betaling og til almenhedens bedste, frem for at holde den i et snævert rum til glæde alene for rettighedshaveren.

Dual license: Almindeligt anvendt betegnelse for den licenseringspraksis, der følges af programrettighedshavere, der overlader deres kunder valget mellem at erhverve samme produkt under forskellige licenser. Kunden kan dermed vælge mellem at tage produktet under en OSS-licens, der typisk kan erhverves gratis men med pligt for licenstagere til at videredistribuerer produktet under tilsvarende vilkår og en proprietær licens, der kan erhverves mod betaling, men som på den anden side giver licenstagere fri adgang til at videredistribuerer det licenserede under sine egne vilkår, herunder f.eks. uden videreoverdragelse af kildekoden. Se også *Sideordnet licens*.

FSF: Free Software Foundation. Amerikansk baseret non-profit organisation, der organiserer arbejdet med at vedligeholde, udbrede og i det vist omfang understøtte håndhævelsen af visse open source-licenser, herunder GPL-licensen.

GPL: General Public License (eller rettere GNU General Public License). Open Source licens, der i sin første version blev udarbejdet af den amerikanske free software-foregangsmand *Richard Stallman*. GPL har bl.a. opnået betydelig udbredelse, fordi den ligger til grund for det meget udbredte Linux-styresystem. Licensen foreligger nu i en tredje version af 29. juni 2007.

Indgående OSS: Betegnelse for den OSS, der anvendes af en bruger efter anskaffelse. En bruger, der anvender indgående OSS må støtte sig på den OSS-licens, der gælder for den pågældende software. Se også *Udgående OSS*.

>

Juridisk person: Betegnelse for en part, der kan påtage sig rettigheder og forpligtelser uden også at være et menneske. Et aktieselskab, en forening, et ministerium, en styrelse eller en forening er eksempler på juridiske personer.

K01: Statslig standardkontrakt for kortvarigt it-projekt.

K02: Statslig Standardkontrakt for længerevarende it-projekt.

K33: Statens Standardkontrakt for edb-totalleverancer (samtidig anskaffelse af maskinel, special- og standardudviklet programmel).

Kildekode (eller kildetekst): Eng.: *source* eller *source code*: Den samling af koder, som udgør de tekniske bestanddele af et edb-program, og som er affattet i et programmeringssprog, som programmøren betjener sig af. Først når kildekoden er ”oversat” til *objektkode*, kan programmet afvikles af computeren.

Licens: Tilladelse. Anvendes her som betegnelse for den tilladelse, en rettighedshaver til et edb-program giver til brug af programmet. Se også *OSS-licens*.

Licensgiver: Den part, der giver en licens til et programværk. For at kunne give en licens må man være rettighedshaver til det værk (program), der licenseres. Rettighedshaver bliver man enten ved at have frembragt programmet eller ved at have overtaget rettighederne til det fra frembringeren eller fra en anden rettighedshaver.

Licenstag: Den part, der ved aftale med *licensgiver* opnår ret i henhold til den tilladelse, der ligger i licensen. En licenstag kan enten være en fysisk eller en *juridisk person*.

Objektkode: Også kaldet *maskinkode*. Den version af et program, der er beregnet til umiddelbart at blive afviklet af computeren. Objektkoden vil normalt fremkomme som en oversættelse af programmet i dets *kildekodeversion*.

Open Source: Betyder egentlig ”åben kilde(kode)”. Anvendes i dag primært om licenser, der bygger på en bevidst beslutning om, at kildekode skal være tilgængelig for brugeren, bl.a. med henblik på fejlrettelse og opdatering, og som understøtter denne beslutning med et afkald på betalingskrav. I en snæver teknisk betydning udtrykker ”åben kode” dog blot det forhold, at programmets kildekodeversion er tilgængelig for brugeren, som dermed kan ændre eller vedligeholde programmet uden at skulle involvere licensgiveren. Holdes kildekoden i *closed source*, har brugeren et behov for at etablere ordninger, hvorved den kan skaffes til veje fra en uafhængig tredjepart hos hvem, den er deponeret. Se *The Open Source Definition*.

Open Source Definition: Standard offentliggjort af The Open Source Initiative (s.d.) som grundlag for certificering af licenser ved brug af det varemærke, der markerer, at licensen er en open source-licens. De krav, der følger af definitionen, er gengivet i afsnit 1.1.2.

Open Source Initiative: Ifølge sit netsted (www.opensource.org) er ”The Open Source Initiative” (OSI) ”a non-profit corporation formed to educate about and advocate for

the benefits of open source and to build bridges among different constituencies in the open-source community.” OSI beskæftiger sig bl.a. med standardisering. På grundlag af en definition (“the Open Source Definition”, s.d.) tager OSI stilling til, hvilke licenser der skal have ret til at benytte OSIs varemærke, der markerer, at et program falder inden for definitionen.

Ophavsret: Betegnelse for den samling af lovhjemlede enerettigheder, der følger af lovgivningen om ophavsret. Da den ophavsretlige lovgivning har rod i internationale konventioner, har den store indbyrdes lighedstræk. Centralt i ophavsretten er en eneret for ophavspersonen (eller rettighedshaveren) til at forhindre, at der fremstilles eksemplarer af det beskyttede værk, og at værket spredes (f.eks. sælges eller udlejes) eller offentliggøres uden samtykke.

Ophavsretlige enerettigheder: Betegnelse for de rettigheder, der som følge af § 2 i ophavsretsloven (hvis indhold modsvarer tilsvarende bestemmelser i andre landes ophavsret) eksklusivt påhviler ophavspersonen eller den, ophavspersonen overdrager disse rettigheder til – under ét kaldet *rettighedshaveren*. Enerettighederne angår dels retten til at fremstille eksemplarer af værket (altså at kopiere det), hvad enten dette sker som forberedelse til en distribution eller under brug, samt retten til at gøre værket tilgængeligt for almenheden (f.eks. ved salg, udleje, offentlig visning etc.).

OSS: Open Source Software, dvs. programmel, som rettighedshaveren stiller til rådighed for andre i kraft af en open source licens.

OSS-licens: Licens til OSS (s.d.). Begrebet anvendes undertiden om sådanne licenser, der opfylder de krav, der stilles af the Open Source Initiative, s.d. Grundlæggende indebærer OSS-licens fire såkaldte friheder, nemlig retten til (1) at *bruge* softwaren, retten til (2) at *undersøge* den, til (3) at foretage *bearbejdnings* af softwaren og til (4) at *kopiere og videredistribuere* softwaren i ændret eller uændret form. Se også *Open Source*, *Indgående OSS* og *Udgående OSS*.

OSI: Se *Open Source Initiative*.

Programbibliotek: I programverdenen anvendes betegnelsen programbibliotek for en samling af hjælpeprogrammer, der anvendes i programudvikling. De enkelte moduler i biblioteket kan f.eks. indeholde datamængder og kode, der kan understøtte afviklingen af andre programmer. Derfor kan de enkelte moduler i et programbibliotek normalt ikke afvikles som eksekverbare programmer.

Programværk: Edb-program, der opfylder ophavsretslovens krav om originalitet, og som derfor, som ophavsretligt værk, er beskyttet af de ophavsretlige enerettigheder.

Propagation: Udbredelse; formering; opformering. Ofte anvendt – neutral – betegnelse for den virkning, en *copyleft*-licens kan have ved at pålægge sin licenstagere at efterleve sit eget gratis- og åbenhedsprincip.

Proprietær software: Software, der markedsføres af en leverandør, der som led i sin virksomhed anvender en ophavsret eller anden retsbeskyttelse til softwaren til at knytte betalingspligt til brugerens udnyttelse af bestemte handlinger. I en proprietær softwarelicens kan det f.eks. være bestemt, at softwaren kun må kopieres til en bestemt installation, at det kun må udnyttes af et bestemt antal brugere eller at det kun

må benyttes til bestemte formål. Sådanne begrænsninger finder man ikke i en OSS-licens.

Shrink wrap-licens: Licensaftale, der fremtræder som et trykt sæt aftalevilkår, der fremtræder bag plastfolien på en programpakke, og som efter sit eget indhold angiver at være bindende i det øjeblik køberen af programpakken åbner plasticfolien (the "wrap").

Sideordnet licens: I denne vejledning betegnelse for den licensering af et samlet system, der indebærer, at leverandøren stiller forskellige licensvilkår for brugen af forskellige komponenter i systemet. På ét medium, f.eks. en cd-skive, der indeholder en given programløsning, finder man således dels et antal OSS-programmer undergivet copyleft-klausuler, dels et antal proprietære programmer, der hver for sig er underlagt forskellige kommercielle licenser. Hvis blot den samlede programløsning ikke kodemæssigt er bygget sammen til ét program, vil OSS-licenserne typisk tillade en sådan distribution.

Software: Anvendes i denne sammenhæng som betegnelse for al den information, der indgår i og styrer et it-system. Begrebet omfatter først og fremmest de edb-programmer, der styrer systemets afvikling, men også de tilhørende program-biblioteker, manualer samt data, der understøtter afviklingen.

Source, source code, se kildekode.

The Open Source Definition: Se *Open Source Definition*

The Open Source Initiative, se *Open Source Initiative*

Tredjepartsprogrammel: Programmel, der indgår i en samlet it-løsning, og som er udviklet af en anden part (en tredjepart) end den, der i øvrigt har påtaget sig at levere denne løsning.

Udgående OSS: Betegnelse for den OSS-licensering, som en bruger beslutter sig til, når brugeren stille en egenudviklet programløsning til rådighed for omverdenen gennem en OSS-licens. Ved udgående OSS står brugeren selv i valget om, hvilken OSS-licens, der ønskes benyttet. Foruden de licenser, der findes på markedet, er det i princippet op til brugeren selv at skrive sin egen OSS-licens.

Værk: Inden for ophavsretten betegnelse for en frembringelse (f.eks. et digt eller et edb-program), der opfylder visse krav om originalitet og derfor er beskyttet af de *ophavsretlige enerettigheder*.

aftalrelationer, 1.1.6, 4.2.1
”almenheden”, 1.2.3 (note 7)
ansatte ophavspersoner, 1.3.2 (note 12)
ansvarsfraskrivelser, 1.3.2., 2.1.6, 4.3.1., 4.3.2
Apache-licens, 2.2.10
”ASP loophole”, note 8, afsnit 2.2.5
bearbejdning, 1.2.4, 2.2.1
”brug”, 1.2.2, 1.2.3
BSD-licensen, 2.2.7
copyleft-vilkår
- baggrund, 1.1.1
- funktion, 1.1.5, 1.2.4
- i GPL, 2.2.1
- indhold, 2.1.3
databrug, 1.2.3
dual licensing, 1.2.4, 2.1.5
eksemplarfremstilling, 1.2.1, 1.2.2
erhvervshemmeligheder, 1.3.4
EUPL, 2.2.6
FAQ, 2.1.1
fejl, 1.3.2
fortolkning, 4.2.1
fremførelse (offentlig), 1.2.3
fællesværk, 1.2.4
Free Software Foundation, 1.3.2, 2.2.1
GPL, 2.2.1, 2.2.2, 4.3.1
GNU-GPL, se GPL
GNU-LGPL, se LGPL
inficering, se copyleft
Java-scripts, 1.2.3
kildekode
- begreb, 1.1.2
kildetekst, se kildekode
K01, 4.3.2
K02, 1.1.2, 4.4.3
K18, 1.1.2,
K33, 1.1.2
”kodestump”, 1.2.4
kompromittering, 1.3.5, 2.1.4
kontrolspørgsmål, 1.2.5
”legal programlicens”, 1.2.2
licens
- retlig funktion, 1.2.2, 4.2.1
LGPL, 2.2.3, 2.2.4
læsevejledning, 1.1.3, 3.1.2
”minimumsregel” (fortolkningsregel), 4.2.1 (note 25)
MIT-licens, 2.2.8
MPL, 2.2.9
Mozilla-licens, 2.2.9

MySQL, 1.2.4
open source-miljøer, 1.1.1
opgivelse (ophavsret), 1.2.4
ophavsret
- ansatte ophavspersoner, 1.3.2 (note 12)
- betingelser for, 1.2.1
- ”brug”, 1.2.2
- fællesværk, 1.2.4
- ideelle rettigheder, 1.2.1 (note 4)
- opgivelse, 1.2.4
- økonomiske rettigheder, 1.2.1
oplysningsforpligtelser, 2.1.5
originalitet (ophavsretlig), 1.2.1 (note 3)
OSS-licens
- ansvarsfraskrivelse, 1.3.2., 2.1.6, 4.3.2
- bortfald, 1.2.5
- gratis?, 1.2.6
- gyldighed, 4.2.3
- kendetegn, 1.1.2
- konkurrencebegrænsning, 4.2.3
- kontrol med, 1.2.5
- oplysningsforpligtelser, 2.1.5
- primær licens, 2.1.2, 2.2.1
- typiske vilkår, 2.1.1
- udfordringer, 1.1.4
- udgående, 1.2.4
- åbenhedsregulering, 2.1.4
patentkrav, 1.3.2 (note 13), 2.2.1
programbibliotek, 2.2.2
public domain, 1.2.6 (note 11), 4.2.1
retshåndhævelse, 1.2.4, 1.3.2,
risikoscenarier, 1.3
shrink wrap-aftale, 1.1.6
smitte, se copyleft
tavshedspligt, 1.3.4
tilgængeliggørelse, 1.2.3, 2.1.3 (note 17)
underleverandør (K01/K02), 4.3.3
”underlicens”, 2.2.1
Unix-miljøer, 1.1.2
USA, 1.2.7
varemærker, 2.1.7
vedligeholdelse, 1.1.6
WIPO, 1.2.7
økonomiske rettigheder, 1.2.1
åbenhedsregulering, 2.1.4

Anvendt litteratur

>

Mads Bryde Andersen: IT-retten, 2. udg. (2005).

Jens Schovsbo & Morten Rosenmeier: Immaterialret (2008).

Emil Paldam Folker: Open source-licenser i ophavsretlig belysning. NIR 1006.165 ff.

Hilary E. Pearson: Open Source – the death of proprietary systems? 16 Computer Law and Security Report 151 ff (2000).

Peter Schønning: Ophavsretsloven med kommentarer, 3. udg. (2003).

State Services Commission (New Zealand): Guide to Legal Issues in Using Open Source Software v2. May 2006. Tilgængelig fra <http://www.e.govt.nz/policy/open-source/open-source-legal2>

Mikko Välimäki: The Rise of Open Source Licensing – A Challenge to the Use of Intellectual Property in the Software Industry. Turre Publishing, Helsinki (2005).

Greg R. Vetter: “Infectious” open source software: spreading incentives or promoting resistance? 36 Rutgers Law Journal 53 (2004).

>

Bilag 1: The GNU General Public License (GPL), version 2 (juni 1991)

>

Copyright (C) 1989, 1991 Free Software Foundation, Inc.
59 Temple Place, Suite 330, Boston, MA 02111-1307 USA

Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies
of this license document, but changing it is not allowed.

Preamble

The licenses for most software are designed to take away your freedom to share and change it. By contrast, the GNU General Public License is intended to guarantee your freedom to share and change free software--to make sure the software is free for all its users. This General Public License applies to most of the Free Software Foundation's software and to any other program whose authors commit to using it. (Some other Free Software Foundation software is covered by the GNU Library General Public License instead.) You can apply it to your programs, too.

When we speak of free software, we are referring to freedom, not price. Our General Public Licenses are designed to make sure that you have the freedom to distribute copies of free software (and charge for this service if you wish), that you receive source code or can get it if you want it, that you can change the software or use pieces of it in new free programs; and that you know you can do these things.

To protect your rights, we need to make restrictions that forbid anyone to deny you these rights or to ask you to surrender the rights. These restrictions translate to certain responsibilities for you if you distribute copies of the software, or if you modify it.

For example, if you distribute copies of such a program, whether gratis or for a fee, you must give the recipients all the rights that you have. You must make sure that they, too, receive or can get the source code. And you must show them these terms so they know their rights.

We protect your rights with two steps: (1) copyright the software, and (2) offer you this license which gives you legal permission to copy, distribute and/or modify the software.

Also, for each author's protection and ours, we want to make certain that everyone understands that there is no warranty for this free software. If the software is modified by someone else and passed on, we want its recipients to know that what they have is not the original, so that any problems introduced by others will not reflect on the original authors' reputations.

Finally, any free program is threatened constantly by software patents. We wish to avoid the danger that redistributors of a free program will individually obtain patent licenses, in effect making the program proprietary. To prevent this, we have made it clear that any patent must be licensed for everyone's free use or not licensed at all.

The precise terms and conditions for copying, distribution and modification follow.

TERMS AND CONDITIONS FOR COPYING, DISTRIBUTION AND MODIFICATION

0. This License applies to any program or other work which contains a notice placed by the copyright holder saying it may be distributed under the terms of this General Public License. The "Program", below, refers to any such program or work, and a "work based on the Program" means either the Program or any derivative work under copyright law: that is to say, a work containing the Program or a portion of it, either verbatim or with modifications and/or translated into another language. (Hereinafter, translation is included without limitation in the term "modification".) Each licensee is addressed as "you".

Activities other than copying, distribution and modification are not covered by this License; they are outside its scope. The act of running the Program is not restricted, and the output from the Program is covered only if its contents constitute a work based on the Program (independent of having been made by running the Program). Whether that is true depends on what the Program does.

1. You may copy and distribute verbatim copies of the Program's source code as you receive it, in any medium, provided that you conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice and disclaimer of warranty; keep intact all the notices that refer to this License and to the absence of any warranty; and give any other recipients of the Program a copy of this License along with the Program.

You may charge a fee for the physical act of transferring a copy, and you may at your option offer warranty protection in exchange for a fee.

2. You may modify your copy or copies of the Program or any portion of it, thus forming a work based on the Program, and copy and distribute such modifications or work under the terms of Section 1 above, provided that you also meet all of these conditions:

a) You must cause the modified files to carry prominent notices stating that you changed the files and the date of any change.

>

- b) You must cause any work that you distribute or publish, that in whole or in part contains or is derived from the Program or any part thereof, to be licensed as a whole at no charge to all third parties under the terms of this License.
- c) If the modified program normally reads commands interactively when run, you must cause it, when started running for such interactive use in the most ordinary way, to print or display an announcement including an appropriate copyright notice and a notice that there is no warranty (or else, saying that you provide a warranty) and that users may redistribute the program under these conditions, and telling the user how to view a copy of this License. (Exception: if the Program itself is interactive but does not normally print such an announcement, your work based on the Program is not required to print an announcement.)

These requirements apply to the modified work as a whole. If identifiable sections of that work are not derived from the Program, and can be reasonably considered independent and separate works in themselves, then this License, and its terms, do not apply to those sections when you distribute them as separate works. But when you distribute the same sections as part of a whole which is a work based on the Program, the distribution of the whole must be on the terms of this License, whose permissions for other licensees extend to the entire whole, and thus to each and every part regardless of who wrote it.

Thus, it is not the intent of this section to claim rights or contest your rights to work written entirely by you; rather, the intent is to exercise the right to control the distribution of derivative or collective works based on the Program.

In addition, mere aggregation of another work not based on the Program with the Program (or with a work based on the Program) on a volume of a storage or distribution medium does not bring the other work under the scope of this License.

3. You may copy and distribute the Program (or a work based on it, under Section 2) in object code or executable form under the terms of Sections 1 and 2 above provided that you also do one of the following:

- a) Accompany it with the complete corresponding machine-readable source code, which must be distributed under the terms of Sections 1 and 2 above on a medium customarily used for software interchange; or,
- b) Accompany it with a written offer, valid for at least three years, to give any third party, for a charge no more than your cost of physically performing source distribution, a complete machine-readable copy of the corresponding source code, to be distributed under the terms of Sections 1 and 2 above on a medium customarily used for software interchange; or,
- c) Accompany it with the information you received as to the offer to distribute corresponding source code. (This alternative is allowed only for noncommercial distribution and only if you received the program in object code or executable form with such an offer, in accord with Subsection b above.)

The source code for a work means the preferred form of the work for making modifications to it. For an executable work, complete source code means all the source code for all modules it contains, plus any associated interface definition files, plus the scripts used to control compilation and installation of the executable. However, as a special exception, the source code distributed need not include anything that is normally distributed (in either source or binary form) with the major components (compiler, kernel, and so on) of the operating system on which the executable runs, unless that component itself accompanies the executable.

If distribution of executable or object code is made by offering access to copy from a designated place, then offering equivalent access to copy the source code from the same place counts as distribution of the source code, even though third parties are not compelled to copy the source along with the object code.

4. You may not copy, modify, sublicense, or distribute the Program except as expressly provided under this License. Any attempt otherwise to copy, modify, sublicense or distribute the Program is void, and will automatically terminate your rights under this License. However, parties who have received copies, or rights, from you under this License will not have their licenses terminated so long as such parties remain in full compliance.

5. You are not required to accept this License, since you have not signed it. However, nothing else grants you permission to modify or distribute the Program or its derivative works. These actions are prohibited by law if you do not accept this License. Therefore, by modifying or distributing the Program (or any work based on the Program), you indicate your acceptance of this License to do so, and all its terms and conditions for copying, distributing or modifying the Program or works based on it.

6. Each time you redistribute the Program (or any work based on the Program), the recipient automatically receives a license from the original licensor to copy, distribute or modify the Program subject to these terms and conditions. You may not impose any further restrictions on the recipients' exercise of the rights granted herein. You are not responsible for enforcing compliance by third parties to this License.

7. If, as a consequence of a court judgment or allegation of patent infringement or for any other reason (not limited to patent issues), conditions are imposed on you (whether by court order, agreement or otherwise) that contradict the conditions of this License, they do not excuse you from the conditions of this License. If you cannot distribute so as to

satisfy simultaneously your obligations under this License and any other pertinent obligations, then as a consequence you may not distribute the Program at all. For example, if a patent license would not permit royalty-free redistribution of the Program by all those who receive copies directly or indirectly through you, then the only way you could satisfy both it and this License would be to refrain entirely from distribution of the Program.

If any portion of this section is held invalid or unenforceable under any particular circumstance, the balance of the section is intended to apply and the section as a whole is intended to apply in other circumstances.

It is not the purpose of this section to induce you to infringe any patents or other property right claims or to contest validity of any such claims; this section has the sole purpose of protecting the integrity of the free software distribution system, which is implemented by public license practices. Many people have made generous contributions to the wide range of software distributed through that system in reliance on consistent application of that system; it is up to the author/donor to decide if he or she is willing to distribute software through any other system and a licensee cannot impose that choice.

This section is intended to make thoroughly clear what is believed to be a consequence of the rest of this License.

8. If the distribution and/or use of the Program is restricted in certain countries either by patents or by copyrighted interfaces, the original copyright holder who places the Program under this License may add an explicit geographical distribution limitation excluding those countries, so that distribution is permitted only in or among countries not thus excluded. In such case, this License incorporates the limitation as if written in the body of this License.

9. The Free Software Foundation may publish revised and/or new versions of the General Public License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns.

Each version is given a distinguishing version number. If the Program specifies a version number of this License which applies to it and "any later version", you have the option of following the terms and conditions either of that version or of any later version published by the Free Software Foundation. If the Program does not specify a version number of this License, you may choose any version ever published by the Free Software Foundation.

10. If you wish to incorporate parts of the Program into other free programs whose distribution conditions are different, write to the author to ask for permission. For software which is copyrighted by the Free Software Foundation, write to the Free Software Foundation; we sometimes make exceptions for this. Our decision will be guided by the two goals of preserving the free status of all derivatives of our free software and of promoting the sharing and reuse of software generally.

NO WARRANTY

11. BECAUSE THE PROGRAM IS LICENSED FREE OF CHARGE, THERE IS NO WARRANTY FOR THE PROGRAM, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW. EXCEPT WHEN OTHERWISE STATED IN WRITING THE COPYRIGHT HOLDERS AND/OR OTHER PARTIES PROVIDE THE PROGRAM "AS IS" WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EITHER EXPRESSED OR IMPLIED, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. THE ENTIRE RISK AS TO THE QUALITY AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM IS WITH YOU. SHOULD THE PROGRAM PROVE DEFECTIVE, YOU ASSUME THE COST OF ALL NECESSARY SERVICING, REPAIR OR CORRECTION.

12. IN NO EVENT UNLESS REQUIRED BY APPLICABLE LAW OR AGREED TO IN WRITING WILL ANY COPYRIGHT HOLDER, OR ANY OTHER PARTY WHO MAY MODIFY AND/OR REDISTRIBUTE THE PROGRAM AS PERMITTED ABOVE, BE LIABLE TO YOU FOR DAMAGES, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INCIDENTAL OR CONSEQUENTIAL DAMAGES ARISING OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE PROGRAM (INCLUDING BUT NOT LIMITED TO LOSS OF DATA OR DATA BEING RENDERED INACCURATE OR LOSSES SUSTAINED BY YOU OR THIRD PARTIES OR A FAILURE OF THE PROGRAM TO OPERATE WITH ANY OTHER PROGRAMS), EVEN IF SUCH HOLDER OR OTHER PARTY HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

END OF TERMS AND CONDITIONS

How to Apply These Terms to Your New Programs

If you develop a new program, and you want it to be of the greatest possible use to the public, the best way to achieve this is to make it free software which everyone can redistribute and change under these terms.

To do so, attach the following notices to the program. It is safest to attach them to the start of each source file to most effectively convey the exclusion of warranty; and each file should have at least the "copyright" line and a pointer to where the full notice is found.

One line to give the program's name and a brief idea of what it does.
Copyright (C) <year> <name of author>

>

This program is free software; you can redistribute it and/or modify it under the terms of the GNU General Public License as published by the Free Software Foundation; either version 2 of the License, or (at your option) any later version.

This program is distributed in the hope that it will be useful, but WITHOUT ANY WARRANTY; without even the implied warranty of MERCHANTABILITY or FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. See the GNU General Public License for more details.

You should have received a copy of the GNU General Public License along with this program; if not, write to the Free Software Foundation, Inc., 59 Temple Place, Suite 330, Boston, MA 02111-1307 USA

Also add information on how to contact you by electronic and paper mail.

If the program is interactive, make it output a short notice like this when it starts in an interactive mode:

Gnomovision version 69, Copyright (C) year name of author Gnomovision comes with ABSOLUTELY NO WARRANTY; for details type `show w'. This is free software, and you are welcome to redistribute it under certain conditions; type `show c' for details.

The hypothetical commands `show w' and `show c' should show the appropriate parts of the General Public License. Of course, the commands you use may be called something other than `show w' and `show c'; they could even be mouse-clicks or menu items--whatever suits your program.

You should also get your employer (if you work as a programmer) or your school, if any, to sign a "copyright disclaimer" for the program, if necessary. Here is a sample; alter the names:

Yoyodyne, Inc., hereby disclaims all copyright interest in the program `Gnomovision' (which makes passes at compilers) written by James Hacker.

signature of Ty Coon, 1 April 1989
Ty Coon, President of Vice

This General Public License does not permit incorporating your program into proprietary programs. If your program is a subroutine library, you may consider it more useful to permit linking proprietary applications with the library. If this is what you want to do, use the GNU Library General Public License instead of this License.

Bilag 2: The GNU General Public License (GPL), version 3 (29. juni 2007)

>

Copyright (C) 2007 Free Software Foundation, Inc. <http://fsf.org/>. Everyone is permitted to copy and distribute verbatim copies of this license document, but changing it is not allowed.

Preamble

The GNU General Public License is a free, copyleft license for software and other kinds of works.

The licenses for most software and other practical works are designed to take away your freedom to share and change the works. By contrast, the GNU General Public License is intended to guarantee your freedom to share and change all versions of a program--to make sure it remains free software for all its users. We, the Free Software Foundation, use the GNU General Public License for most of our software; it applies also to any other work released this way by its authors. You can apply it to your programs, too.

When we speak of free software, we are referring to freedom, not price. Our General Public Licenses are designed to make sure that you have the freedom to distribute copies of free software (and charge for them if you wish), that you receive source code or can get it if you want it, that you can change the software or use pieces of it in new free programs, and that you know you can do these things.

To protect your rights, we need to prevent others from denying you these rights or asking you to surrender the rights. Therefore, you have certain responsibilities if you distribute copies of the software, or if you modify it: responsibilities to respect the freedom of others.

For example, if you distribute copies of such a program, whether gratis or for a fee, you must pass on to the recipients the same freedoms that you received. You must make sure that they, too, receive or can get the source code. And you must show them these terms so they know their rights.

Developers that use the GNU GPL protect your rights with two steps: (1) assert copyright on the software, and (2) offer you this License giving you legal permission to copy, distribute and/or modify it.

For the developers' and authors' protection, the GPL clearly explains that there is no warranty for this free software. For both users' and authors' sake, the GPL requires that modified versions be marked as changed, so that their problems will not be attributed erroneously to authors of previous versions.

Some devices are designed to deny users access to install or run modified versions of the software inside them, although the manufacturer can do so. This is fundamentally incompatible with the aim of protecting users' freedom to change the software. The systematic pattern of such abuse occurs in the area of products for individuals to use, which is precisely where it is most unacceptable. Therefore, we have designed this version of the GPL to prohibit the practice for those products. If such problems arise substantially in other domains, we stand ready to extend this provision to those domains in future versions of the GPL, as needed to protect the freedom of users.

Finally, every program is threatened constantly by software patents. States should not allow patents to restrict development and use of software on general-purpose computers, but in those that do, we wish to avoid the special danger that patents applied to a free program could make it effectively proprietary. To prevent this, the GPL assures that patents cannot be used to render the program non-free.

The precise terms and conditions for copying, distribution and modification follow.

TERMS AND CONDITIONS

0. Definitions.

“This License” refers to version 3 of the GNU General Public License.

“Copyright” also means copyright-like laws that apply to other kinds of works, such as semiconductor masks.

“The Program” refers to any copyrightable work licensed under this License. Each licensee is addressed as “you”. “Licensees” and “recipients” may be individuals or organizations.

To “modify” a work means to copy from or adapt all or part of the work in a fashion requiring copyright permission, other than the making of an exact copy. The resulting work is called a “modified version” of the earlier work or a work “based on” the earlier work.

A “covered work” means either the unmodified Program or a work based on the Program.

To “propagate” a work means to do anything with it that, without permission, would make you directly or secondarily liable for infringement under applicable copyright law, except executing it on a computer or modifying a private copy. Propagation includes copying, distribution (with or without modification), making available to the public, and in some countries other activities as well.

To “convey” a work means any kind of propagation that enables other parties to make or receive copies. Mere interaction with a user through a computer network, with no transfer of a copy, is not conveying.

An interactive user interface displays “Appropriate Legal Notices” to the extent that it includes a convenient and prominently visible feature that (1) displays an appropriate copyright notice, and (2) tells the user that there is no warranty for the work (except to the extent that warranties are provided), that licensees may convey the work under this License, and how to view a copy of this License. If the interface presents a list of user commands or options, such as a menu, a prominent item in the list meets this criterion.

1. Source Code.

The “source code” for a work means the preferred form of the work for making modifications to it. “Object code” means any non-source form of a work.

A “Standard Interface” means an interface that either is an official standard defined by a recognized standards body, or, in the case of interfaces specified for a particular programming language, one that is widely used among developers working in that language.

The “System Libraries” of an executable work include anything, other than the work as a whole, that (a) is included in the normal form of packaging a Major Component, but which is not part of that Major Component, and (b) serves only to enable use of the work with that Major Component, or to implement a Standard Interface for which an implementation is available to the public in source code form. A “Major Component”, in this context, means a major essential component (kernel, window system, and so on) of the specific operating system (if any) on which the executable work runs, or a compiler used to produce the work, or an object code interpreter used to run it.

The “Corresponding Source” for a work in object code form means all the source code needed to generate, install, and (for an executable work) run the object code and to modify the work, including scripts to control those activities. However, it does not include the work’s System Libraries, or general-purpose tools or generally available free programs which are used unmodified in performing those activities but which are not part of the work. For example, Corresponding Source includes interface definition files associated with source files for the work, and the source code for shared libraries and dynamically linked subprograms that the work is specifically designed to require, such as by intimate data communication or control flow between those subprograms and other parts of the work.

The Corresponding Source need not include anything that users can regenerate automatically from other parts of the Corresponding Source.

The Corresponding Source for a work in source code form is that same work.

2. Basic Permissions.

All rights granted under this License are granted for the term of copyright on the Program, and are irrevocable provided the stated conditions are met. This License explicitly affirms your unlimited permission to run the unmodified Program. The output from running a covered work is covered by this License only if the output, given its content, constitutes a covered work. This License acknowledges your rights of fair use or other equivalent, as provided by copyright law.

You may make, run and propagate covered works that you do not convey, without conditions so long as your license otherwise remains in force. You may convey covered works to others for the sole purpose of having them make modifications exclusively for you, or provide you with facilities for running those works, provided that you comply with the terms of this License in conveying all material for which you do not control copyright. Those thus making or running the covered works for you must do so exclusively on your behalf, under your direction and control, on terms that prohibit them from making any copies of your copyrighted material outside their relationship with you.

Conveying under any other circumstances is permitted solely under the conditions stated below. Sublicensing is not allowed; section 10 makes it unnecessary.

3. Protecting Users' Legal Rights From Anti-Circumvention Law.

No covered work shall be deemed part of an effective technological measure under any applicable law fulfilling obligations under article 11 of the WIPO copyright treaty adopted on 20 December 1996, or similar laws prohibiting or restricting circumvention of such measures.

When you convey a covered work, you waive any legal power to forbid circumvention of technological measures to the extent such circumvention is effected by exercising rights under this License with respect to the covered work, and you disclaim any intention to limit operation or modification of the work as a means of enforcing, against the work’s users, your or third parties’ legal rights to forbid circumvention of technological measures.

4. Conveying Verbatim Copies.

You may convey verbatim copies of the Program’s source code as you receive it, in any medium, provided that you conspicuously and appropriately publish on each copy an appropriate copyright notice; keep intact all notices stating that this License and any non-permissive terms added in accord with section 7 apply to the code; keep intact all notices of the absence of any warranty; and give all recipients a copy of this License along with the Program.

You may charge any price or no price for each copy that you convey, and you may offer support or warranty protection for a fee.

5. Conveying Modified Source Versions.

You may convey a work based on the Program, or the modifications to produce it from the Program, in the form of source code under the terms of section 4, provided that you also meet all of these conditions:

- a) The work must carry prominent notices stating that you modified it, and giving a relevant date.
- b) The work must carry prominent notices stating that it is released under this License and any conditions added under section 7. This requirement modifies the requirement in section 4 to “keep intact all notices”.
- c) You must license the entire work, as a whole, under this License to anyone who comes into possession of a copy. This License will therefore apply, along with any applicable section 7 additional terms, to the whole of the work, and all its parts, regardless of how they are packaged. This License gives no permission to license the work in any other way, but it does not invalidate such permission if you have separately received it.
- d) If the work has interactive user interfaces, each must display Appropriate Legal Notices; however, if the Program has interactive interfaces that do not display Appropriate Legal Notices, your work need not make them do so.

A compilation of a covered work with other separate and independent works, which are not by their nature extensions of the covered work, and which are not combined with it such as to form a larger program, in or on a volume of a storage or distribution medium, is called an “aggregate” if the compilation and its resulting copyright are not used to limit the access or legal rights of the compilation's users beyond what the individual works permit. Inclusion of a covered work in an aggregate does not cause this License to apply to the other parts of the aggregate.

6. Conveying Non-Source Forms.

You may convey a covered work in object code form under the terms of sections 4 and 5, provided that you also convey the machine-readable Corresponding Source under the terms of this License, in one of these ways:

- a) Convey the object code in, or embodied in, a physical product (including a physical distribution medium), accompanied by the Corresponding Source fixed on a durable physical medium customarily used for software interchange.
- b) Convey the object code in, or embodied in, a physical product (including a physical distribution medium), accompanied by a written offer, valid for at least three years and valid for as long as you offer spare parts or customer support for that product model, to give anyone who possesses the object code either (1) a copy of the Corresponding Source for all the software in the product that is covered by this License, on a durable physical medium customarily used for software interchange, for a price no more than your reasonable cost of physically performing this conveying of source, or (2) access to copy the Corresponding Source from a network server at no charge.
- c) Convey individual copies of the object code with a copy of the written offer to provide the Corresponding Source. This alternative is allowed only occasionally and noncommercially, and only if you received the object code with such an offer, in accord with subsection 6b.
- d) Convey the object code by offering access from a designated place (gratis or for a charge), and offer equivalent access to the Corresponding Source in the same way through the same place at no further charge. You need not require recipients to copy the Corresponding Source along with the object code. If the place to copy the object code is a network server, the Corresponding Source may be on a different server (operated by you or a third party) that supports equivalent copying facilities, provided you maintain clear directions next to the object code saying where to find the Corresponding Source. Regardless of what server hosts the Corresponding Source, you remain obligated to ensure that it is available for as long as needed to satisfy these requirements.
- e) Convey the object code using peer-to-peer transmission, provided you inform other peers where the object code and Corresponding Source of the work are being offered to the general public at no charge under subsection 6d.

A separable portion of the object code, whose source code is excluded from the Corresponding Source as a System Library, need not be included in conveying the object code work.

A “User Product” is either (1) a “consumer product”, which means any tangible personal property which is normally used for personal, family, or household purposes, or (2) anything designed or sold for incorporation into a dwelling. In determining whether a product is a consumer product, doubtful cases shall be resolved in favor of coverage. For a particular product received by a particular user, “normally used” refers to a typical or common use of that class of product, regardless of the status of the particular user or of the way in which the particular user actually uses, or expects or is expected to use, the product. A product is a consumer product regardless of whether the product has substantial commercial, industrial or non-consumer uses, unless such uses represent the only significant mode of use of the product.

“Installation Information” for a User Product means any methods, procedures, authorization keys, or other information required to install and execute modified versions of a covered work in that User Product from a modified version of its Corresponding Source. The information must suffice to ensure that the continued functioning of the modified object code is in no case prevented or interfered with solely because modification has been made.

If you convey an object code work under this section in, or with, or specifically for use in, a User Product, and the conveying occurs as part of a transaction in which the right of possession and use of the User Product is transferred to the recipient in perpetuity or for a fixed term (regardless of how the transaction is characterized), the Corresponding Source conveyed under this section must be accompanied by the Installation Information. But this requirement does not apply if neither you nor any third party retains the ability to install modified object code on the User Product (for example, the work has been installed in ROM).

The requirement to provide Installation Information does not include a requirement to continue to provide support service, warranty, or updates for a work that has been modified or installed by the recipient, or for the User Product in which it has been modified or installed. Access to a network may be denied when the modification itself materially and adversely affects the operation of the network or violates the rules and protocols for communication across the network.

Corresponding Source conveyed, and Installation Information provided, in accord with this section must be in a format that is publicly documented (and with an implementation available to the public in source code form), and must require no special password or key for unpacking, reading or copying.

7. Additional Terms.

“Additional permissions” are terms that supplement the terms of this License by making exceptions from one or more of its conditions. Additional permissions that are applicable to the entire Program shall be treated as though they were included in this License, to the extent that they are valid under applicable law. If additional permissions apply only to part of the Program, that part may be used separately under those permissions, but the entire Program remains governed by this License without regard to the additional permissions.

When you convey a copy of a covered work, you may at your option remove any additional permissions from that copy, or from any part of it. (Additional permissions may be written to require their own removal in certain cases when you modify the work.) You may place additional permissions on material, added by you to a covered work, for which you have or can give appropriate copyright permission.

Notwithstanding any other provision of this License, for material you add to a covered work, you may (if authorized by the copyright holders of that material) supplement the terms of this License with terms:

- a) Disclaiming warranty or limiting liability differently from the terms of sections 15 and 16 of this License; or
- b) Requiring preservation of specified reasonable legal notices or author attributions in that material or in the Appropriate Legal Notices displayed by works containing it; or
- c) Prohibiting misrepresentation of the origin of that material, or requiring that modified versions of such material be marked in reasonable ways as different from the original version; or
- d) Limiting the use for publicity purposes of names of licensors or authors of the material; or
- e) Declining to grant rights under trademark law for use of some trade names, trademarks, or service marks; or
- f) Requiring indemnification of licensors and authors of that material by anyone who conveys the material (or modified versions of it) with contractual assumptions of liability to the recipient, for any liability that these contractual assumptions directly impose on those licensors and authors.

All other non-permissive additional terms are considered “further restrictions” within the meaning of section 10. If the Program as you received it, or any part of it, contains a notice stating that it is governed by this License along with a term that is a further restriction, you may remove that term. If a license document contains a further restriction but permits relicensing or conveying under this License, you may add to a covered work material governed by the terms of that license document, provided that the further restriction does not survive such relicensing or conveying.

If you add terms to a covered work in accord with this section, you must place, in the relevant source files, a statement of the additional terms that apply to those files, or a notice indicating where to find the applicable terms.

Additional terms, permissive or non-permissive, may be stated in the form of a separately written license, or stated as exceptions; the above requirements apply either way.

8. Termination.

You may not propagate or modify a covered work except as expressly provided under this License. Any attempt otherwise to propagate or modify it is void, and will automatically terminate your rights under this License (including any patent licenses granted under the third paragraph of section 11).

However, if you cease all violation of this License, then your license from a particular copyright holder is reinstated (a) provisionally, unless and until the copyright holder explicitly and finally terminates your license, and (b) permanently, if the copyright holder fails to notify you of the violation by some reasonable means prior to 60 days after the cessation.

Moreover, your license from a particular copyright holder is reinstated permanently if the copyright holder notifies you of the violation by some reasonable means, this is the first time you have received notice of violation of this License (for any work) from that copyright holder, and you cure the violation prior to 30 days after your receipt of the notice. Termination of your rights under this section does not terminate the licenses of parties who have received copies or rights from you under this License. If your rights have been terminated and not permanently reinstated, you do not qualify to receive new licenses for the same material under section 10.

9. Acceptance Not Required for Having Copies.

You are not required to accept this License in order to receive or run a copy of the Program. Ancillary propagation of a covered work occurring solely as a consequence of using peer-to-peer transmission to receive a copy likewise does not require acceptance. However, nothing other than this License grants you permission to propagate or modify any covered work. These actions infringe copyright if you do not accept this License. Therefore, by modifying or propagating a covered work, you indicate your acceptance of this License to do so.

10. Automatic Licensing of Downstream Recipients.

Each time you convey a covered work, the recipient automatically receives a license from the original licensors, to run, modify and propagate that work, subject to this License. You are not responsible for enforcing compliance by third parties with this License.

An “entity transaction” is a transaction transferring control of an organization, or substantially all assets of one, or subdividing an organization, or merging organizations. If propagation of a covered work results from an entity transaction, each party to that transaction who receives a copy of the work also receives whatever licenses to the work the party's predecessor in interest had or could give under the previous paragraph, plus a right to possession of the Corresponding Source of the work from the predecessor in interest, if the predecessor has it or can get it with reasonable efforts.

You may not impose any further restrictions on the exercise of the rights granted or affirmed under this License. For example, you may not impose a license fee, royalty, or other charge for exercise of rights granted under this License, and you may not initiate litigation (including a cross-claim or counterclaim in a lawsuit) alleging that any patent claim is infringed by making, using, selling, offering for sale, or importing the Program or any portion of it.

11. Patents.

A “contributor” is a copyright holder who authorizes use under this License of the Program or a work on which the Program is based. The work thus licensed is called the contributor's “contributor version”.

A contributor's “essential patent claims” are all patent claims owned or controlled by the contributor, whether already acquired or hereafter acquired, that would be infringed by some manner, permitted by this License, of making, using, or selling its contributor version, but do not include claims that would be infringed only as a consequence of further modification of the contributor version. For purposes of this definition, “control” includes the right to grant patent sublicenses in a manner consistent with the requirements of this License.

Each contributor grants you a non-exclusive, worldwide, royalty-free patent license under the contributor's essential patent claims, to make, use, sell, offer for sale, import and otherwise run, modify and propagate the contents of its contributor version.

In the following three paragraphs, a “patent license” is any express agreement or commitment, however denominated, not to enforce a patent (such as an express permission to practice a patent or covenant not to sue for patent infringement). To “grant” such a patent license to a party means to make such an agreement or commitment not to enforce a patent against the party.

If you convey a covered work, knowingly relying on a patent license, and the Corresponding Source of the work is not available for anyone to copy, free of charge and under the terms of this License, through a publicly available network server or other readily accessible means, then you must either (1) cause the Corresponding Source to be so available, or (2) arrange to deprive yourself of the benefit of the patent license for this particular work, or (3) arrange, in a manner consistent with the requirements of this License, to extend the patent license to downstream recipients. “Knowingly relying” means you have actual knowledge that, but for the patent license, your conveying the covered work in a country, or your recipient's use of the covered work in a country, would infringe one or more identifiable patents in that country that you have reason to believe are valid.

If, pursuant to or in connection with a single transaction or arrangement, you convey, or propagate by procuring conveyance of, a covered work, and grant a patent license to some of the parties receiving the covered work authorizing them to use, propagate, modify or convey a specific copy of the covered work, then the patent license you grant is automatically extended to all recipients of the covered work and works based on it.

A patent license is “discriminatory” if it does not include within the scope of its coverage, prohibits the exercise of, or is conditioned on the non-exercise of one or more of the rights that are specifically granted under this License. You may not convey a covered work if you are a party to an arrangement with a third party that is in the business of distributing software, under which you make payment to the third party based on the extent of your activity of conveying the work, and under which the third party grants, to any of the parties who would receive the covered work from you, a discriminatory patent license (a) in connection with copies of the covered work conveyed by you (or copies made from those copies), or (b) primarily for and in connection with specific products or compilations that contain the covered work, unless you entered into that arrangement, or that patent license was granted, prior to 28 March 2007.

Nothing in this License shall be construed as excluding or limiting any implied license or other defenses to infringement that may otherwise be available to you under applicable patent law.

12. No Surrender of Others' Freedom.

If conditions are imposed on you (whether by court order, agreement or otherwise) that contradict the conditions of this License, they do not excuse you from the conditions of this License. If you cannot convey a covered work so as to satisfy simultaneously your obligations under this License and any other pertinent obligations, then as a consequence you may not convey it at all. For example, if you agree to terms that obligate you to collect a royalty for further conveying from those to whom you convey the Program, the only way you could satisfy both those terms and this License would be to refrain entirely from conveying the Program.

13. Use with the GNU Affero General Public License.

Notwithstanding any other provision of this License, you have permission to link or combine any covered work with a work licensed under version 3 of the GNU Affero General Public License into a single combined work, and to convey the resulting work. The terms of this License will continue to apply to the part which is the covered work, but the special requirements of the GNU Affero General Public License, section 13, concerning interaction through a network will apply to the combination as such.

14. Revised Versions of this License.

The Free Software Foundation may publish revised and/or new versions of the GNU General Public License from time to time. Such new versions will be similar in spirit to the present version, but may differ in detail to address new problems or concerns.

Each version is given a distinguishing version number. If the Program specifies that a certain numbered version of the GNU General Public License “or any later version” applies to it, you have the option of following the terms and conditions either of that numbered version or of any later version published by the Free Software Foundation. If the Program does not specify a version number of the GNU General Public License, you may choose any version ever published by the Free Software Foundation.

If the Program specifies that a proxy can decide which future versions of the GNU General Public License can be used, that proxy's public statement of acceptance of a version permanently authorizes you to choose that version for the Program.

Later license versions may give you additional or different permissions. However, no additional obligations are imposed on any author or copyright holder as a result of your choosing to follow a later version.

15. Disclaimer of Warranty.

THERE IS NO WARRANTY FOR THE PROGRAM, TO THE EXTENT PERMITTED BY APPLICABLE LAW. EXCEPT WHEN OTHERWISE STATED IN WRITING THE COPYRIGHT HOLDERS AND/OR OTHER PARTIES PROVIDE THE PROGRAM “AS IS” WITHOUT WARRANTY OF ANY KIND, EITHER EXPRESSED OR IMPLIED, INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, THE IMPLIED WARRANTIES OF MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE. THE ENTIRE RISK AS TO THE QUALITY AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM IS WITH YOU. SHOULD THE PROGRAM PROVE DEFECTIVE, YOU ASSUME THE COST OF ALL NECESSARY SERVICING, REPAIR OR CORRECTION.

16. Limitation of Liability.

IN NO EVENT UNLESS REQUIRED BY APPLICABLE LAW OR AGREED TO IN WRITING WILL ANY COPYRIGHT HOLDER, OR ANY OTHER PARTY WHO MODIFIES AND/OR CONVEYS THE PROGRAM AS PERMITTED ABOVE, BE LIABLE TO YOU FOR DAMAGES, INCLUDING ANY GENERAL, SPECIAL, INCIDENTAL OR CONSEQUENTIAL DAMAGES ARISING OUT OF THE USE OR INABILITY TO USE THE PROGRAM (INCLUDING BUT NOT LIMITED TO LOSS OF DATA OR DATA BEING RENDERED INACCURATE OR LOSSES SUSTAINED BY YOU OR THIRD PARTIES OR A FAILURE OF THE PROGRAM TO OPERATE WITH ANY OTHER PROGRAMS), EVEN IF SUCH HOLDER OR OTHER PARTY HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

17. Interpretation of Sections 15 and 16.

If the disclaimer of warranty and limitation of liability provided above cannot be given local legal effect according to their terms, reviewing courts shall apply local law that most closely approximates an absolute waiver of all civil

>

liability in connection with the Program, unless a warranty or assumption of liability accompanies a copy of the Program in return for a fee.

END OF TERMS AND CONDITIONS

>

Bilag 3: Open source-licens fra Den Europæiske Union - EUPL v. 1.0 (2007)

>

EUPL © Det Europæiske Fællesskab 2007

Denne open source-licens fra Den Europæiske Union ("EUPL")¹ gælder for det værk eller den software (som defineret nedenfor), der stilles til rådighed i henhold til vilkårene i denne licens. Enhver anden brug af værket end den, der gives tilladelse til i denne licens, er forbudt (for så vidt som denne brug er omfattet af de rettigheder, der tilkommer indehaveren af ophavsretten til værket).

Det oprindelige værk stilles til rådighed på vilkårene i denne licens, når licensgiveren (som defineret nedenfor) har gjort følgende anmærkning umiddelbart efter ophavsretsnotitsen om det oprindelige værk:

Licenseret i henhold til EUPL V.1.0

eller på anden måde har udtrykt sin indforståelse med at licensere værket i henhold til EUPL.

1. Definitioner

I denne licens forstås ved:

- licensen: denne licens
- det oprindelige værk eller softwaren: den software, der spredes og/eller formidles af licensgiveren i henhold til denne licens, og som stilles til rådighed som kildekode og efter omstændighederne også som eksekverbar kode
- bearbejdede værker: værker eller software, der kan frembringes af licenstageren på grundlag af det oprindelige værk eller ændringer heraf. Denne licens fastlægger ikke, hvor høj en grad af ændring eller afhængighed af det oprindelige værk der kræves, for at et værk kan betragtes som et bearbejdet værk; dette bestemmes af de ophavsretlige regler i det land, der henvises til i pkt. 15
- værket: det oprindelige værk og/eller bearbejdede værker på grundlag heraf
- kildekoden: den for mennesker læselige form af værket, som det er nemmest at studere og foretage ændringer i
- eksekverbar kode: enhver kode, der i almindelighed er kompileret, og som er beregnet til at blive fortolket af en computer som et program
- licensgiver: den fysiske eller juridiske person, der spreder og/eller formidler værket i henhold til licensen
- bidragsyder: enhver fysisk eller juridisk person, der ændrer værket i henhold til licensen, eller som på anden vis bidrager til frembringelsen af et bearbejdet værk
- licenstag eller "De": enhver fysisk eller juridisk person, der gør brug af softwaren i henhold til licensens vilkår
- spredning og/eller formidling: enhver handling, der består i at sælge, give, udlåne, udleje, sprede, formidle eller transmittere eksemplarer af værket eller på anden måde gøre dem tilgængelige, enten online eller offline, for en anden fysisk eller juridisk person.

2. Omfanget af licensrettighederne

Licensgiveren meddeler Dem herved en verdensomspændende, vederlagsfri, ikke-eksklusiv licens til at give underlicenser og til at gøre følgende, så længe ophavsretten til det oprindelige værk består:

- anvende værket under enhver omstændighed og til en hvilken som helst brug
- fremstille eksemplarer af værket
- ændre i det oprindelige værk og frembringe bearbejdede værker på grundlag af værket
- overføre værket til almenheden, herunder retten til at gøre værket eller eksemplarer heraf tilgængeligt for almenheden, at fremvise værket eller eksemplarer heraf offentligt samt efter omstændighederne at fremføre værket offentligt

- sprede værket eller eksemplarer heraf
- udlåne og udleje værket eller eksemplarer heraf
- meddele underlicenser til værket eller eksemplarer heraf.

Disse rettigheder kan udøves ved brug af alle nu kendte og senere udviklede medier, kanaler og formater, for så vidt det er tilladt i henhold til gældende ret.

I lande, hvor ideelle rettigheder er beskyttede, giver licensgiveren afkald på sin ret til at udøve sine ideelle rettigheder i det omfang, det er tilladt i henhold til loven, for at den licensering af de økonomiske rettigheder, der er meddelt ovenfor, kan få virkning.

Licensgiveren meddeler licenstagere vederlagsfri, ikke-eksklusive rettigheder til brug af alle sine patenter i det omfang, det er nødvendigt for at udøve de rettigheder til værket, der meddeles i henhold til denne licens.

3. Formidling af kildekoden

Licensgiveren kan stille værket til rådighed enten i form af kildekode eller som eksekverbar kode. Hvis værket stilles til rådighed som eksekverbar kode, udleverer licensgiveren desuden et maskinlæsbart eksemplar af kildekoden til værket sammen med hvert eksemplar af værket, som licensgiveren distribuerer, eller henviser i en anmærkning efter den ophavsretsnotits, der er påført værket, til et arkiv, hvor kildekoden er let og frit tilgængelig, så længe licensgiveren spreder og/eller formidler værket.

4. Indskrænkninger i ophavsretten

Intet i denne licens skal anses for at afskære licenstagere fra at påberåbe sig en undtagelse fra eller indskrænkning i rettighedshaverens eksklusive rettigheder til det oprindelige værk eller softwaren, eller fra at påberåbe sig konsumtion af disse rettigheder eller andre gældende indskrænkninger heri.

5. Licenstagernes forpligtelser

Indrømmelsen af de ovennævnte rettigheder er undergivet visse begrænsninger og forpligtelser, der gælder for licenstagere. Forpligtelserne er følgende:

Ret til navngivning: Licenstagere skal bibeholde alle notitser vedrørende ophavsret, patenter og varemærker samt alle meddelelser, der henviser til licensen og til ansvarsfraskrivelsen. Licenstagere skal vedlægge hvert eksemplar af værket, som spredes og/eller formidles, et eksemplar af disse notitser og af licensen. Licenstagere skal sikre, at ethvert bearbejdet værk forsynes med en tydelig meddelelse om, at værket er blevet ændret samt datoen for ændringen.

Copyleft-klausul: Hvis licenstagere spreder og/eller formidler eksemplarer af de oprindelige værker eller bearbejdede værker, der er baseret på det oprindelige værk, skal det ske på de vilkår, der er fastsat i denne licens. Licenstagere (der bliver licensgiver) kan ikke tilbyde eller knytte yderligere vilkår eller betingelser, der ændrer eller begrænser vilkårene i licensen, til værket eller det bearbejdede værk.

Kompatibilitetsklausul: Hvis licenstagere spreder og/eller formidler bearbejdede værker eller eksemplarer heraf, der er baseret både på det oprindelige værk og på et andet værk, der er omfattet af en kompatibel licens, kan denne spredning og/eller formidling ske på de vilkår, der er fastsat i den compatible licens. I nærværende klausul forstås ved kompatibel licens de licenser, der er anført i tillægget til denne licens. Hvis licenstagernes forpligtelser i henhold til den compatible licens er i strid med vedkommendes forpligtelser i henhold til denne licens, gælder forpligtelserne i den compatible licens.

Tilrådgivningsstillelse af kildekoden: Når licenstagere spreder og/eller formidler eksemplarer af værket, skal de ledsages af et maskinlæsbart eksemplar af kildekoden eller en henvisning til et arkiv, hvor kildekoden er let og gratis tilgængelig, så længe licenstagere spreder og/eller formidler værket.

Retsbeskyttelse: Denne licens giver ikke licenstagere ret til at anvende licensgiverens firmanavn, varemærker, mærker for tjenesteydelser eller andre navne, ud over hvor det er nødvendigt for på rimelig og sædvanlig vis at gøre rede for værkets oprindelse og gengive indholdet af ophavsretsnotitsen.

6. Licensgiverkæde

Den oprindelige licensgiver indestår for, at han er indehaver af ophavsretten til det oprindelige værk, der meddeles licens til, eller at han har fået overdraget ophavsretten i henhold til en licens, og at han har beføjelser og myndighed til at meddele licensen.

Hver bidragyder indestår for at han er indehaver af ophavsretten til de ændringer, som vedkommende har foretaget i værket, eller at han har fået overdraget ophavsretten i henhold til en licens, og at han har beføjelser og myndighed til at meddele licensen.

Hver gang De som licenstagere modtager værket, meddeler den oprindelige licensgiver og de efterfølgende bidragydere Dem en licens til deres bidrag til værket på vilkårene i denne licens.

7. Fraskrivelse af ansvar for værket

Værket udvikles løbende og forbedres hele tiden af forskellige bidragydere. Det er ikke et færdigt arbejde og kan derfor indeholde fejl eller "bugs", hvilket er typisk ved denne type softwareudvikling.

Af denne grund stilles værket til rådighed i henhold til denne licens "som det er og forefindes" og uden indeståelse af nogen art for værket, herunder, men ikke begrænset til, garanti vedrørende salgbarhed, anvendelighed til et bestemt formål, fravær af fejl og mangler, nøjagtighed og overholdelse af immaterialrettigheder bortset fra den ophavsret, der er omhandlet i pkt. 6 i denne licens.

Denne ansvarsfraskrivelse er en væsentlig del af denne licens og en betingelse for at meddele rettigheder til værket.

8. Fraskrivelse af erstatningsansvar

Bortset fra tilfælde af forsætlig skadevoldende adfærd og direkte personskade er licensgiveren under ingen omstændigheder erstatningsansvarlig for nogen form for direkte eller indirekte økonomisk eller ikke-økonomisk skade, der forvoldes på grund af licensen eller brugen af værket, herunder, men ikke begrænset til, tab af goodwill, tab som følge af arbejdsafbrydelse, computersvigt eller -fejl, tab af data og andet erhvervsmæssigt tab, heller ikke hvis licensgiveren er blevet gjort opmærksom på muligheden af sådanne skader. Licensgiveren er dog ansvarlig i henhold til lovgivningen om produktansvar, for så vidt som denne finder anvendelse på værket.

9. Tillægsaftaler

Hvis De distribuerer det oprindelige værk eller bearbejdede værker, kan De vælge at indgå en tillægsaftale om at tilbyde og opkræve betaling for at påtage Dem forpligtelser vedrørende bistand, garanti, erstatning eller andre former for ansvar og/eller tjenesteydelser, der er forenelige med denne licens. Hvis De påtager Dem sådanne forpligtelser, handler De imidlertid udelukkende på egne vegne og på eget ansvar, og ikke på vegne af den oprindelige licensgiver eller andre bidragydere, og kun hvis De påtager Dem at forsvare og holde hver enkelt bidragyder skadesløs for eventuelle erstatningskrav og andre krav, der rejses mod bidragyderen som følge af, at De har påtaget Dem sådanne garantiforpligtelser eller yderligere erstatningsansvar.

10. Accept af licensen

De kan acceptere bestemmelserne i denne licens ved at klikke på ikonet "Acceptér", der vises under vinduet med licensteksten, eller ved at tilkendegive Deres samtykke på en tilsvarende måde i overensstemmelse med gældende ret. Ved at klikke på det nævnte ikon tilkendegiver De Deres utvetydige og uigenkaldelige accept af denne licens og alle dens vilkår og betingelser.

Ligeledes accepterer De uigenkaldeligt denne licens og alle dens vilkår og betingelser ved at udøve enhver af Deres rettigheder i henhold til licensens pkt. 2, herunder retten til at bruge værket, frembringe bearbejdede værker og sprede og/eller formidle værket eller eksemplarer heraf.

11. Information til offentligheden

Hvis De spreder og/eller formidler værket via en elektronisk kommunikationskanal, (f.eks. ved at give mulighed for at downloade værket fra en hjemmeside), skal distributionskanalen eller -mediet (f.eks. en hjemmeside) som minimum forsyne offentligheden med de oplysninger, der kræves efter gældende ret, om identifikation af licensgiveren, dennes adresse, licensen, og hvordan licenstagere kan få adgang til licensen og acceptere, opbevare og gengive den.

12. Licensens ophør

Licensen og rettighederne i henhold til den ophører automatisk ved licenstagere misligholdelse af licensvilkårene.

Dette ophør medfører ikke, at de personer, som har modtaget værket fra licenstagere i henhold til den pågældende licens, mister deres egen licens, medmindre disse personer ikke længere fuldt ud overholder licensvilkårene.

13. Forskellige bestemmelser

Licensen udgør den fuldstændige aftale mellem parterne om det værk, der herved indrømmes licens til, jf. dog pkt. 9 ovenfor.

Hvis en bestemmelse i licensen er ugyldig eller ikke kan håndhæves i henhold til gældende ret, berører dette ikke gyldigheden af licensen som helhed eller muligheden for at håndhæve denne. En sådan bestemmelse skal så vidt muligt fortolkes og/eller tilpasses således, at den bliver gyldig og kan håndhæves.

Europa-Kommissionen kan sætte oversættelser og/eller bindende nye versioner af denne licens i kraft, for så vidt som det er nødvendigt og rimeligt. Nye versioner af licensen vil blive offentliggjort med et entydigt versionsnummer. Den nye version af licensen bliver bindende for Dem, så snart De bliver opmærksom på dens offentliggørelse.

14. Konfliktløsning

De Europæiske Fællesskabers Domstol har kompetence til at træffe afgørelse i enhver retstvist mellem Europa-Kommissionen i dens egenskab af licensgiver og en licenstagere vedrørende fortolkningen af denne licens, jf. artikel 238 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab.

I retstvister vedrørende fortolkningen af denne licens, hvori Europa-Kommissionen ikke er part, har retten på det sted, hvor licensgiveren har bopæl, eller hvor licensgiverens hovedforretningssted er beliggende, enekompetence.

15. Lovvalg

Loven i det EU-land, hvor licensgiveren har bopæl eller hjemsted, finder anvendelse på denne licens.

Belgisk ret finder anvendelse på denne licens, hvis:

- der opstår en retstvist mellem Europa-Kommissionen i dens egenskab af licensgiver og en licenstagere
- licensgiveren er en anden end Europa-Kommissionen og ikke har bopæl eller hjemsted i et EU-land.

===

Tillæg

“Kompatible Licenser” ifølge pkt. 5 i EUPL-Licensen er:

- General Public License (GPL) v. 2
- Open Software License (OSL) v. 2.1, v. 3.0
- Common Public License v. 1.0
- Eclipse Public License v. 1.0
- Cecill v. 2.0.

Bilag 4: Centrale bestemmelser i ophavsretsloven

>

Ophavsretsloven er senest bekendtgjort ved lovekendtgørelse nr. 763 af 30. juni 2006 som ændret ved lov nr. 231 af 8. april 2008.

”§ 1. Den, som frembringer et litterært eller kunstnerisk værk, har ophavsret til værket, hvad enten dette fremtræder som en i skrift eller tale udtrykt skønlitterær eller faglitterær fremstilling, som musikværk eller sceneværk, som filmværk eller fotografisk værk, som værk af billedkunst, bygningskunst eller brugskunst, eller det er kommet til udtryk på anden måde.

Stk. 2. Kort samt tegninger og andre i grafisk eller plastisk form udførte værker af beskrivende art henregnes til litterære værker.

Stk. 3. Værker i form af edb programmer henregnes til litterære værker.
Beskyttelsens indhold

§ 2. Ophavsretten medfører, med de i denne lov angivne indskrænkninger, eneret til at råde over værket ved at fremstille eksemplarer af det og ved at gøre det tilgængeligt for almenheden i oprindelig eller ændret skikkelse, i oversættelse, omarbejdelse i anden litteratur eller kunstart eller i anden teknik.

Stk. 2. Som eksemplarfremstilling anses enhver direkte eller indirekte, midlertidig eller permanent og hel eller delvis eksemplarfremstilling på en hvilken som helst måde og i en hvilken som helst form. Som fremstilling af eksemplarer anses også det forhold, at værket overføres på indretninger, som kan gengive det.

Stk. 3. Værket gøres tilgængeligt for almenheden, når

- 1) eksemplarer af værket udbydes til salg, udlejning eller udlån eller på anden måde spredes til almenheden,
- 2) eksemplarer af værket vises offentligt, eller
- 3) værket fremføres offentligt.

Stk. 4. Som offentlig fremførelse efter stk. 3, nr. 3, anses også

- 1) trådbunden eller trådløs overføring af værker til almenheden, herunder udsendelse i radio eller fjernsyn og tilrådighedsstillelse af værker på en sådan måde, at almenheden får adgang til dem på et individuelt valgt sted og tidspunkt, og
- 2) fremførelse i en erhvervsvirksomhed, der finder sted for en større kreds, som ellers måtte anses som ikke-offentlig.

§ 3. Ophavsmanden har krav på at blive navngivet i overensstemmelse med, hvad god skik kræver, såvel på eksemplarer af værket som når dette gøres tilgængeligt for almenheden.

Stk. 2. Værket må ikke ændres eller gøres tilgængeligt for almenheden på en måde eller i en sammenhæng, der er krænkende for ophavsmandens litterære eller kunstneriske anseelse eller egenart.

Stk. 3. Sin ret efter denne paragraf kan ophavsmanden ikke frafalde, medmindre det gælder en efter art og omfang afgrænset brug af værket.

Bearbejdelser

§ 4. Den, som oversætter, omarbejder eller på anden måde bearbejder et værk, herunder overfører det til en anden litteratur eller kunstart, har ophavsret til værket i denne skikkelse, men kan ikke råde over det på en måde, som strider mod ophavsretten til det oprindelige værk.

Stk. 2. Ophavsretten til et nyt og selvstændigt værk, som er frembragt gennem fri benyttelse af et andet, er ikke afhængig af ophavsretten til det oprindelige værk.
Samleværker

§ 5. Den, som ved at sammenstille værker eller dele af værker frembringer et litterært eller kunstnerisk samleværk, har ophavsret til dette, men retten gør ingen indskrænkning i ophavsretten til de enkelte værker.

Fællesværker

§ 6. Har et værk to eller flere ophavsmænd, uden at de enkeltes bidrag kan udskilles som selvstændige værker, har de ophavsret til værket i fællesskab. Enhver af dem kan dog påtale retskrænkelser.

Formodning om ophavsrettens indehaver m.v.

§ 7. Som ophavsmand anses, når ikke andet er oplyst, den, hvis navn eller alment kendte pseudonym eller mærke på sædvanlig måde er påført eksemplarer af værket eller opgives, når det gøres tilgængeligt for almenheden.

Stk. 2. Er et værk udgivet, uden at ophavsmanden er angivet i overensstemmelse med stk. 1, kan udgiveren, hvis denne er nævnt, og ellers forlæggeren handle på ophavsmandens vegne, indtil denne bliver angivet på et nyt oplag.

Offentliggørelse og udgivelse

§ 8. Et værk anses for offentliggjort, når det lovligt er gjort tilgængeligt for almenheden.

Stk. 2. Et værk anses for udgivet, når eksemplarer af værket med ophavsmandens samtykke er bragt i handelen eller på anden måde spredt blandt almenheden.

Offentlige aktstykker

§ 9. Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke for værker, der fremtræder som selvstændige bidrag i de i stk. 1 nævnte aktstykker. Sådanne værker må dog gengives i forbindelse med aktstykket. Retten til videre udnyttelse afhænger af de i øvrigt gældende regler.

Forholdet til beskyttelse efter anden lovgivning

§ 10. Beskyttelse efter designloven udelukker ikke ophavsret.

Stk. 2. Halvlederproduktets udformning (topografi) nyder ikke beskyttelse efter denne lov, men beskyttes efter reglerne i lov om beskyttelse af halvlederproduktets udformning (topografi).

Kapitel 2

Indskrænkninger i ophavsretten og forvaltning af rettigheder ved aftalelicens

Almindelige bestemmelser

§ 11. Bestemmelserne i dette kapitel gør ikke indskrænkninger i ophavsmandens ret i henhold til § 3 ud over, hvad der følger af § 29.

Stk. 2. Når et værk anvendes i henhold til dette kapitel, må værket ikke ændres i videre udstrækning, end den tilladte brug kræver. Gengives værket offentligt, skal kilden angives i overensstemmelse med, hvad god skik kræver.

Stk. 3. Når et værk anvendes i henhold til dette kapitel, er det ikke tilladt at fremstille eksemplarer på grundlag af en gengivelse af værket i strid med § 2 eller på grundlag af en omgæelse af en teknisk foranstaltning i strid med § 75 c, stk. 1. Bestemmelsen i 1. pkt. finder ikke anvendelse på fremstilling af eksemplarer i medfør af § 16, stk. 5.

Midlertidig eksemplarfremstilling

§ 11 a. Det er tilladt at fremstille midlertidige eksemplarer, som

- 1) er flygtige eller tilfældige,
- 2) udgør en integreret og væsentlig del af en teknisk proces,
- 3) udelukkende har til formål at muliggøre enten en mellemmands transmission af et værk i et netværk mellem tredjemænd eller en lovlig brug af et værk og
- 4) ikke har selvstændig økonomisk værdi.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke for edb-programmer og databaser.
Eksemplarfremstilling til privat brug

§ 12. Af et offentliggjort værk må enhver fremstille eller lade fremstille enkelte eksemplarer til sin private brug, såfremt det ikke sker i erhvervs-øjemed. Sådanne eksemplarer må ikke udnyttes på anden måde.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 giver ikke ret til at

- 1) opføre et bygningsværk,
- 2) fremstille et eksemplar af et kunstværk ved afstøbning, ved aftryk fra original plade eller stok eller på nogen anden måde, som indebærer, at eksemplaret kan opfattes som en original,

3) fremstille eksemplarer af edb programmer i digitaliseret form,

4) fremstille eksemplarer i digital form af databaser, når eksemplarfremstillingen sker på grundlag af en gengivelse af databasen i digital form, eller

5) fremstille enkelte eksemplarer i digital form af andre værker end edb-programmer og databaser, medmindre det udelukkende sker til personlig brug for fremstilleren eller dennes husstand.

Stk. 3. Uanset bestemmelsen i stk. 2, nr. 5, er det ikke tilladt uden ophavsmandens samtykke at fremstille eksemplarer i digital form på grundlag af et eksemplar, der er lånt eller lejet.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1 giver ikke ret til at benytte fremmed medhjælp ved eksemplarfremstillingen, når der er tale om

1) musikværker,

2) filmværker,

3) litterære værker, såfremt den fremmede medhjælp medvirker i erhvervsøjemed,

4) værker af brugskunst eller

5) kunstværker, såfremt eksemplarfremstillingen har form af en kunstnerisk gengivelse.

Stk. 5. Bestemmelsen i stk. 1 giver ikke brugeren ret til ved eksemplarfremstilling af musikværker og filmværker at anvende teknisk udstyr, der er stillet til rådighed for almenheden på biblioteker, i forretningslokaler eller på andre offentligt tilgængelige steder. Det samme gælder for litterære værker, såfremt det tekniske udstyr er stillet til rådighed i erhvervsøjemed.

...

Spredning af eksemplarer

§ 19. Når et eksemplar af et værk med ophavs-mandens samtykke er solgt eller på anden måde overdraget til andre inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, må eksemplaret spredes videre. Når det gælder viderefremstilling i form af udlån eller udlejning, finder bestemmelsen i 1. pkt. også anvendelse ved salg eller anden form for overdragelse til andre uden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

Stk. 2. Uanset bestemmelsen i stk. 1 er det ikke tilladt uden ophavsmandens samtykke til almenheden at sprede eksemplarer af værker gennem udlejning. Dette gælder dog ikke for bygnings-værker og brugskunst.

Stk. 3. Uanset bestemmelsen i stk. 1 er det ikke tilladt uden ophavsmandens samtykke til almenheden at sprede eksemplarer af filmværker og eksemplarer af edb-programmer i digitaliseret form gennem udlån. Dette gælder dog ikke, når et eksemplar af et edb program i digitaliseret form udgør en del af et litterært værk og udlånes sammen med dette.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1 medfører ingen indskrænkning i retten til at modtage afgift m.v. efter lov om biblioteksafgift.

Visning af eksemplarer

§ 20. Når et værk er udgivet, eller når et eksemplar af et kunstværk af ophavsmanden er overdraget til andre, må de udgivne eller overdragne eksemplarer vises offentligt.
Offentlig fremførelse

§ 21. Et udgivet værk, som ikke er et sceneværk eller et filmværk, må fremføres offentligt

1) ved lejligheder, hvor tilhørerne eller tilskuerne har adgang uden betaling, hvis fremførelsen ikke er det væsentlige ved den pågældende foranstaltning, og hvis denne ikke finder sted i erhvervs-øjemed, og

2) når fremførelsen sker til brug ved gudstjeneste eller undervisning.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, gælder ikke for fremførelse i radio eller fjernsyn samt for fremførelse i undervisningsvirksomhed, der sker i erhvervsøjemed.

Citat

§ 22. Af et offentliggjort værk er det tilladt at citere i overensstemmelse med god skik og i det omfang, som betinges af formålet.

...

>

Særlige bestemmelser om edb-programmer m.v.

§ 36. Den, der har ret til at benytte et edb-program, må

- 1) fremstille sådanne eksemplarer af programmet og foretage sådanne ændringer i programmet, som er nødvendige for, at den pågældende kan benytte det efter dets formål, herunder foretage rettelse af fejl,
- 2) fremstille et sikkerhedseksempel af programmet, for så vidt det er nødvendigt for benyttelsen af det, og
- 3) besigtige, undersøge eller afprøve edb-programmet for at fastslå, hvilke ideer og principper der ligger til grund for de enkelte elementer i programmet, hvis dette sker i forbindelse med sådan indlæsning, visning på skærm, kørsel, overførsel, lagring eller lignende af programmet, som vedkommende er berettiget til at udføre.

Stk. 2. Den, der har ret til at benytte en database, må foretage sådanne handlinger, som er nødvendige for, at den pågældende kan få adgang til databasens indhold og gøre normal brug af dette.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1, nr. 2 og 3, samt stk. 2 kan ikke fraviges ved aftale.

§ 37. Eksemplarfremstilling af et edb-programs kode og oversættelse af kodens form er tilladt, når dette er en forudsætning for at skaffe de oplysninger, der er nødvendige for at tilvejebringe interoperabilitet mellem et selvstændigt udviklet edb-program og andre edb-programmer, såfremt

- 1) handlingerne udføres af licenshaveren eller af en anden person, der har ret til at benytte et eksemplar af et edb-program, eller på disses vegne af en person, der har tilladelse hertil,
- 2) de oplysninger, der er nødvendige for at tilvejebringe interoperabilitet, ikke tidligere har været let og hurtigt tilgængelige for de i nr. 1 nævnte personer, og
- 3) handlingerne er begrænset til de dele af det oprindelige edb-program, der er nødvendige for at opnå interoperabilitet.

Stk. 2. De oplysninger, der er indhentet i forbindelse med anvendelsen af stk. 1, må ikke

- 1) benyttes til andre formål end at gøre det selvstændigt udviklede edb-program interoperabelt,
- 2) videregives til tredjemand, undtagen når dette er nødvendigt for at gøre det selvstændigt udviklede edb-program interoperabelt, eller
- 3) benyttes til udvikling, fremstilling eller markedsføring af et edb-program, der i sin udtryks-form i vid udstrækning svarer til det oprindelige, eller til nogen anden handling, som krænker ophavsretten.

Stk. 3. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 kan ikke fraviges ved aftale.

...

»

>

Vejledning om offentlige myndigheders anskaffelse og brug af open source-software – retlige forhold

Vejledningen fra Videnscenter for Software i IT- og Telestyrelsen redegør for de retlige forhold ved offentlige myndigheders brug af open source-software, hvad enten denne anskaffes eller stilles til rådighed for almenheden. Vejledningen beskriver blandt andet, hvordan ophavsretsloven regulerer open source-licenser og hvilke rettigheder og forpligtelser, der medfølger.

